

Artur Klark

Ostrva na nebu

Zvezdane sile

Ljubljana 1965

OSTRVA NA NEBU

(Arthur C. Clarke — Islands In The Sky)

Prva glava

PRVA NAGRADA ZA SVEMIR

Bilo šta da se dogodi, Roje — kazao mi je čika Džim — ništa se ne *sekiraj*. Samo se ti opusti i uživaj. — Setio sam se tih reči dok sam sa ostalim takmičarima ulazio u veliki studio i mislim da nisam bio naročito nervozan. Na kraju krajeva, posredi je bila samo igra. iako sam, priznajem, silno želeo da dobijem prvu nagradu.

Publika je već bila na svom mestu čavrljajući, vrpoljeći se i čekajući da program počne. Dok smo se peli na podijum i zauzimali mesta, pratilo nas je pljeskanje i poneki uzvik u znak bodrenja. Prešao sam hitro pogledom po petorici ostalih takmičara, što me je prilično razočaralo. Svaki od njih zračio je uverenjem da će baš *on* biti pobjednik.

Ponovo se razlegao aplauz kada je Elmer Šmic, voditelj kviza, ušao u studio. Već sam se upoznao s njim, razume se, u polufinalnim okršajima, a pretpostavljam da ga i vi zacemento često gledate na televiziji. Dao nam je poslednja uputstva otišao do svog mesta u žarištu reflektorskih snopova i uputio znak kameranima. Najednom se sve umirilo kada se upalilo crveno svetlo: sa mosta gde sam sedeo mogao sam da primetim kako Elmer podešava svoj znameniti osmeh.

Dobro večer svima! Pozdravlja vas Elmer Šmic! Drago mi je što mogu da vam predstavim finaliste našeg kviza o avijaciji koji vam prikazujemo u saradnji s korporacijom „Svetski aerotransport“. Evo šestorice dičnih mladića koji su s nama večeras..

Mislim da ne bi bilo odveć skromno ponavljati reči koje je izgovorio o nama. Sve se vrtelo oko činjenice da smo podrobno upućeni u sve što leti — kako u vazduhu, tako i izvan njega — i da smo u nizu svenacionalnih takmičenja znanjem nadmašili pet hiljada drugih članova Omladinskog raketnog kluba. Noćas je još preostao finalni eliminacioni okršaj koji će dati konačnog pobjednika.

U prvom krugu nije bilo nikakvih poteškoća. Elmer je svakome od nas naizmenice uputio po jedno pitanje na koje smo morali da odgovorimo u roku od dvadeset sekundi. Moje je bilo prilično lako — pitao me je za rekordnu visinu koju je dostigao obični mlažnjak. I svi ostali dali su tačne odgovore. Smatram da su ova uvodna pitanja bila postavljena samo zato da nas osokole.

Potom je postalo teže. Nismo mogli da vidimo koliki nam je zbir poena, koji je stajao ispisan na ekranu okrenutom prema publici, ali ste po njenoj reakciji mogli razabrati kada vam je odgovor bio tačan. Zaboravio sam da kažem, uvek bi nam bio *oduzet* jedan poen ukoliko ne bismo dali tačan odgovor. Time se u stvari, sprečavalo nagađanje: ako niste znali, najbolje je bilo ne odgovoriti ništa.

Koliko sam uspeo da dokučim, napravio sam samo jednu grešku, ali tu je bio jedan dasa iz Novog Vašingtona koji je davao sve tačne odgovore — premda u ovo nisam bio sasvim siguran, budući da ste teško mogli pratiti ostale dok vam se u glavi vrzmalo šta li vam Elmer priprema za naredni put. Osećao sam se prilično smrknuto kada se rasveta iznenada prigušila i u dejstvo stupio skriven kinoprojektor.

A sada — reče Elmer — poslednji krug! Svakom od vas prikazaćemo neki avion ili raketu u trajanju od *jedne sekunde* i vi za to vreme treba da je prepoznate. Jeste li spremni?

Verovatno vam se čini da je jedna sekunda užasno kratko razdoblje, ali zapravo nije tako. Za to vreme možete mnogo toga videti — sasvim dovoljno da prepoznate nešto što već dobro znate. No, neke mašine koje su nam pokazali bile su stare više od stotinu godina — a jedna ili dve imale su čak i propelere! Bila je to srećna okolnost po mene: oduvek sam se zanimao za istoriju vazduhoplovstva tako da sam donekle bio upućen u te starine. Mladića iz Novog Vašingtona, međutim, to je skupo stajalo. Pokazali su mu sliku originalnog dvokrilca braće Rajt, koji se svakog dana može videti u Smitsonijan muzeju — ali ga on nije prepoznao. Jedino su ga zanimale rakete, objasnio je kasnije, i činilo mu se da pitanje zbog toga nije bilo pošteno. Ali ja mislim da je dobio ono što je zaslužio.

Meni su prikazali „Doriner DO-X i jedan B-52 i ja sam dao oba tačna odgovora. Nisam se, stoga, odveć iznenadio kada je Elmer izgovorio moje ime u času kada se rasveta ponovo pojačala. Pa ipak, ispunjavao me je ponos dok sam mu prilazio, a kamere me pratile i publika pljeskala u pozadini čestitam. Roje! — reče Elmer srdačno, dok smo se rukovali. — Umalo da tačno odgovoriš na sva pitanja; samo si jednom pogrešio. Veliko mi je zadovoljstvo što mogu da te proglasim za pobjednika kviza „Svetskog aerotransporta“. Kao što znaš, nagrada je besplatno putovanje na bilo koje mesto na svetu. Svi nestrpljivo očekujemo da čujemo šta si odabrao. Šta li će to samo biti? Možeš da se opredeliš za bilo koju tačku globusa između severnog i južnog pola!

Usne mi postaje nekako suve. Iako sam skovao plan pre više nedelja, sada kada je odsudni čas kucnuo, sve je najednom postalo drugačije. Osetio sam se zastrašujuće usamljen u tom ogromnom studiju, dok je svuda unaokolo vladao muk i iščekivanje onoga što ću reći. Glas mi je zazvučao nekako daleko kada sam odgovorio.

Želim da odem na Unutrašnju stanicu.

Na Elmerovom licu istovremeno se pojavio izraz zbunjenosti iznenađenosti i ljutnje. Publikom je zavladao nekakvo komešanje a sa dva ili tri mesta dopro je prigušeni smeh. Možda je to navelo Elmera da i on pokuša da sve okrene na šalu.

Ha, ha! Duhovito, nema šta. Roje! Ali nagrada se odnosi na bilo koje mesto *na Zemlji*. Moraš se držati pravila, znaš to!

Razabrao sam da želi da mi se podsmehne i to me je razgnevalo. Stoga sam mu uzvratio: — Pažljivo sam pročitao pravila. U njima nigde izričito ne stoji „na Zemlji”. Tamo piše: „Na bilo koji deo Zemlje”. A između toga dvoga je velika razlika.

Elmer nije glup čovek. Shvatio je da se uvalio u nepriliku i osmeh mu je namah iščezao s lica. Uputio je ozbiljan pogled TV kamerama.

Da čujemo — reče on. Ja pročistih grlo.

Godine 2054 — nastavio sam — Sjedinjene Države potpisale su kao i sve ostale članice Atlantske Federacije konvenciju „Tiho”. Njome se određuje koliko se u svemir prostiru zakonita prava neke planete. Shodno toj konvenciji. Unutrašnja stanica predstavlja deo Zemlje, zato što se nalazi unutar granice od hiljadu kilometara.

Elmer mi uputi krajnje neobičan pogled. Zatim se malo opusti i reče: — Reci mi. Roje, da li ti je tata pravnik?

Ja odmahnuh glavom.

Ne nije.

Razume se, mogao sam da dodam: — Ali pravnik mi je čika Džim. — No odlučio sam da to ne činim: već je ionako bilo dosta nevolja.

Elmer je preduzeo nekoliko pokušaja da me nagna da se predomislim, ali mu to nije pošlo za rukom. Vreme je isticalo, a i publika je bila na mojoj strani. Konačno, on odustade i reče uz osmeh: Nema šta, ti si stvarno uporan mladić. U svakom slučaju, osvojio si prvu nagradu, a za ostalo neka se pobrinu pravni kopci koji će da rasprave stvar. Nadam se da će ostati nešto i za tebe kada oni okončaju gozbu!

I ja sam se tome usrdno nadao..

Razume se, Elmer je s razlogom pretpostavio da čitavu stvar nisam ja sam zamesio. Čika Džim — koji radi kao savetnik u trustu za atomsku energiju — uočio je tu mogućnost ubrzo pošto sam se prijavio za takmičenje. Uputio me je u to šta da kažem i uverio me je da „Svetski aerotransport“ neće imati kud. Čak i kada bi imali, toliko me je sveta videlo na malim ekranima da bi to za njih bio veoma rđav publicitet ukoliko bi pokušali da izvrđaju. — Samo ti budi uporan. Roje — rekao mi je on — i nemoj pristati ni na šta dok se sa mnom ne dogovoriš.

Mamu i tatu prilično je rasrdila cela stvar. Gledali su prenos i čim sam počeo da se pogađam, shvatili su ko stoji iza svega. Tata je odmah telefonirao čika Džimu i očitao mu bukvicu (o tome sam doznao kasnije). No, bilo je prekasno da me spreče.

Stvar je bila u tome što sam, otkad pamtim za sebe naprosto ludovao da se otisnem u svemir. Imao sam šesnaest godina kada se sve ovo događalo i bio sam prilično krupan za svoj uzrast. Čitao sam sve što bi mi dopalo Šaka o avijaciji i astronautici, gledao sve filmove i televizijske prenose iz svemira i čvrsto odlučio da jednoga dana dođem u priliku da posmatram Zemlju kako se smanjuje iza mene. Pravio sam modele znamenitih svemirskih brodova i stavljao raketne jedinice u neke od njih, sve dok susedima to nije dozlogrdilo. U sobi sam imao na stotine fotografija — ne samo gotovo svih brodova koji bi vam mogli pasti na pamet već i svih značajnih mesta na planeti.

Mami i tati to nije smetalo, ali smatrali su da je posredi nešto što ću ja prerasti. — Uzmi, na primer. Džoa Donovana — govorili bi mi (Džo je momak koji drži radnju za opravku helikoptera u našem kraju). — Bio je *čvrsto* rešen da postane kolonista na Marsu kada je bio tvojih godina. Zemlja mu tada nije bila dovoljno valjana! Pa ipak, nikada nije stigao dalje od Meseca, a mislim da i neće. Sasvim je srećan ovde.. — Ja, međutim, nisam bio baš siguran u to. Imao sam prilike da vidim Džoa kako posmatra nebo dok se rakete dižu ka kosmičkim prostranstvima, ostavljajući za sobom bele tragove pare u stratosferi; ponekad bi mi se učinilo da bi dao sve da je mogao da bude na nekoj od tih letelica.

Čika Džim (u stvari, moj stric, tatin brat) bio je jedini koji me je uistinu razumeo u ovom pogledu. On je bio na Marsu dva ili tri puta, na Veneri jednom, a više se nije ni sećao koliko je puta putovao na Mesec. Bavio se takvim poslom u kome su mu zapravo, *plaćali* da ide na ova putovanja.

Bojim se da su ga zbog svega toga u našoj kući smatrali za osobu koja vrši vrlo uznemirujući uticaj.

Nedelju dana pošto sam pobedio na kvizu dobio sam glas od „Svetskog aerotransporta“. Bili su veoma učtivi, na izvestan hladan način, u saopštenju da shodno uslovima takmičenja imam pravo da odaberem Unutrašnju stanicu.

(Nisu mogli da ne izraze razočaranje što nisam odabrao da pođem na neki od njihovih luksuznih letova *unutar* atmosfere. Čika Džim mi je objasnio da je ono što im odista nije po volji činjenica da će ih odredište koje sam odabrao stajati najmanje desetostruko skuplje nego što bi to inače bio slučaj.) Postojala su međutim, dva uslova. Prvo, morao sam da dobijem saglasnost roditelja. Drugo, trebalo je proći uobičajene medicinske testove za astronaute.

Što se tiče mame i tate, oni su i dalje bili prilično ozlojeđeni, ali znao sam da mi neće stajati na putu. Uostalom, putovanje svemirom odavno je poslalo sasvim bezbedno, a i ja ću se udaljiti svega nekoliko stotina milja —što gotovo da ne predstavlja nikakvu razdaljinu! I tako posle kratko trajnog natezanja, oni su potpisali obrasce i poslali ih natrag. Sasvim sam siguran da se „Svetski aerotransport usrdno nadao da mi roditelji neće dopustiti da pođem.

Posle toga, preostala je još samo druga prepreka — medicinsko ispitivanje. *Smatrao sam* da nije pošteno podvrgavati me tom ispitivanju: ono je po svim merilima bilo veoma strogo i ako tu ne bih prošao, niko ne bi bio zadovoljniji od „Svetskog aerotransporta“.

Najbliže mesto gde sam mogao biti podvrgnut testovima bilo je Odeljenje za svemirsku medicinu u centru „Džons Hopkins“ što je pretpostavljalo jednočasovni let u mlažnjaku na liniji Kansas—Vašington, kao i po dva kratka prevoza helikopterom na oba kraja ove linije. Iako sam imao prilike da se otisnem na desetine dužih putovanja, bio sam toliko uzbuđen da mi je čitava stvar izgledala bezmalo kao novo iskustvo. Na izvestan način, razume se, to je i bio slučaj, jer ako sve bude ispalo kako treba, jedno novo poglavlje u mom životu biće otvoreno.

Potpuno sam se spremio još veće uoči putovanja, iako ću izbivati iz kuće svega nekoliko časova. Bilo je to lepo veče, tako da sam izneo napolje mali teleskop da posmatram zvezde. Nije to neki naročiti uređaj — tek dva sočiva u drvenoj cevi — ali ja sam ga sam napravio i prilično sam se ponosio njime. Kada bi bio polumesec, njime su se mogle razabrati sve

veće lunarne planine, a bilo je moguće videti i Saturnove prstene i Jupiterove mesece.

Ali te večeri sam tragao za nečim drugim — za nečim što se nije tako lako moglo pronaći. Znao sam njenu približnu orbitu, budući da su mi je izračunali u lokalnom astronomskom klubu. Podesio sam teleskop što sam pomnije umeo i stao da klizim preko zvezda u pravcu jugozapada, držeći se unapred pripremljene karte.

Traganje je potrajalo petnaestak minuta. U polju teleskopa nalazilo se pregršt zvezda — i nešto što nije bilo zvezda. Jedva sam uspeo da razaberem majušno ovalno obličje, odveć sitno da bi se na njemu mogla zapazili neka pojedinost. Blistavo je sjalo tamo gore u zaslepljujućoj svetlosti Sunca izvan Zemljine senke i na moje oči se kretalo. Nekog astronoma iz prošlog stoleća to bi dovelo u silnu pometnju, budući da bi predstavljalo novinu na nebu. Posredi je bila Meteorološka stanica dva na visini od šest hiljada milja, koja je pravila četiri kruga oko Zemlje dnevno. Unutrašnja stanica nalazila se odveć prema jugu da bi bila vidljiva sa moje geografske širine: trebalo je živeti blizu polutara da biste mogli da je posmatrate kako blista na nebu najsjajnije i najbrža od svih zvezda.

Pokušao sam da zamislim kako je tamo gore u tom lebdećem mehuru, dok se unaokolo prostiru svemirske praznine. Upravo u tom trenutku naučnici na stanici mora da me posmatraju ovde dole kao što i ja njih posmatram. Upitao sam se kakav život vode — i prisetio se da ću budem li srećne ruke i sam to ubrzo neposredno doznati.

Jarki, majušni disk koji sam posmatrao najjednom postade narandžast, pa crven, i počeo da kopni s vidika poput tinjajućeg ugarka. Kroz nekoliko sekundi potpuno ga je nestalo, iako su u polju teleskopa zvezde i dalje sijale podjednako jarko kao i ranije. Meteorološka stanica dva uronila je u Zemljinu senku i ostaće pomračena sve dok iz nje ponovo ne izroni kroz otprilike jedan sat, na jugoistoku. Na svemirskoj stanici sada je bila „noć“ baš kao i ovde dole na Zemlji. Spakovao sam teleskop i pošao na počinak.

Istočno od Kansas Sitija — gde sam se ukrcao na mlažnjak za Vašington — ravnica se prostire pet stotina milja sve do obronaka Apalača. Jedno stoleće ranije leteo bih preko miliona jutara obradive zemlje, ali sve je to nestalo od kako se, krajem dvadesetog veka poljoprivreda preselila u more. Sada su se ponovo vaspostavljale drevne prerije, a s njima i velika krda bufala koja su nekada tutnjala ovim predelima kada su njihovi jedini gospodari bili Indijanci. Glavni industrijski gradovi i rudarska središta nisu

se mnogo promenili, ali manje varoši su nestale i kroz svega nekoliko godina neće više biti nikakvog znaka da su ikada postojale.

Mislim da sam bio znatno nervozniji dok sam se peo prostranim mramornim stubištem Odeljenja svemirske medicine nego kada sam ušao u finalni krug kviza „Svetskog aerotransporta“. Da nisam uspeo u onom prvom, možda bi mi se kasnije ukazala nova prilika — ali ako lekari sada kažu „Ne“ onda se začelo nikada neću otisnuti u svemir.

Postojale su dve vrste testova — fizički i psihološki. Morao sam da uradim svu silu smešnih stvari, kao što je trčanje na pokretnoj traci uz zadržan dah^ pokušaj da se razaberu veoma slabi zvuci u akustički izolovanoj prostoriji, da se prepoznaju prigušena, raznobojna svetla. U jednom trenutku pojačali su zvuk otkucaja mog srca mnogo hiljada puta: bio je to zastrašujući tutanj od koga su me podišli žmarci, ali lekari su kazali da je sve u redu.

Izgedali su veoma prijateljski nastrojeni i posle kratkog vremena stekao sam utisak da su na mojoj strani i da se svim silama upiru da prođem testove. To je, razume se veoma pomoglo i meni je ubrzo počelo da izgleda kako je sve zapravo, dobra zabava — gotovo kao igra.

Promenio sam mišljenje posle jednog testa u kome su me postavili u jednu kutiju koju su potom stali da okreću u svim mogućim pravcima. Kada sam izišao iz nje obuzela me je užasna mučnina i nisam mogao da se držim na nogama. Bio je to najgori trenutak koji sam iskusio, zato što sam bio uveren da nisam prošao. Ali sve je bilo u redu: da *nisam* osećao mučninu, tek bi to značilo da nešto nije u redu sa mnom!

Posle toga pustili su me da se odmorim jedan sat, a zatim su otpočeli psihološki testovi. Oni me nisu mnogo zabrinjavali budući da sam s njima već imao neka iskustva. Posredi su bile jednostavne slagalice, nekoliko listova s pitanjima na koja je trebalo odgovoriti („Četiri od pet narednih reci imaju nešto zajedničko. Podvucite ih.”.), kao i neki testovi kojima se određivala brana očiju i ruku. Konačno prikačili su mi za glavu mnoštvo žica i uveli me u uzan zamračen hodnik sa zatvorenim vratima preda mnom.

Slušaj, sad pažljivo. Roje — reče psiholog koji je vodio testove. — Ostaviću te sada ovde i svetla će se sasvim pogasiti. Ostani tu dok ne dobiješ dalja uputstva, a potom uradi tačno ono što ti bude rečeno. Ništa se ne sekiraj zbog ovih žica: dovoljno su dugačke, tako da ćeš moći da se krećeš. U redu?

Jeste — rekoh ja, pitajući se šta li će se dogoditi.

Svetla se pogasiše i jedan minut sam bio u potpunoj tami. Potom se pojavi veoma slabašan pravougaonik crvene svetlosti i ja shvatih da se to vrata preda mnogom otvaraju, iako nisam mogao da razaberem nikakav zvuk. Pokušao sam da vidim šta se nalazi iza vrata, ali svetlost je bila odveć prigušena.

Žice koje su mi bile prikopčane za glavu beležile su, znao sam to, moje moždane impulse. Ma šta se dogodilo, morao sam stoga da ostanem miran i pribran.

Iz skrivenog zvučnika u tami razleže se jedan glas.

Kreni kroz vrata koja vidiš pred sobom i zaustavi se čim budeš prošao kroz njih.

Poslušao sam naređenje, premda nije bilo lako koračati pravo pri loj slabašnoj svetlosti sa snopom žica koji se vukao za mnogom.

Uopšte nisam čuo da su se vrata zatvorila, ali sam nekako znao da se to dogodilo; kada sam pružio ruku nazad.

Ustanovio sam da stojim ispred glatke plastične ploče. Sada je bilo potpuno tamno — čak je nestalo i prigušene crvene rasvete.

Izgledalo je da je proteklo dugo vremena pre no što se nešto dogodilo. Mora da sam stajao tu u tami skoro deset minuta, čekajući na naredno naređenje. Jednom ili dva puta blago sam zazviždao kako bih proverio da li postoji nekakav odjek i na osnovu toga procenio veličinu prostorije. Iako nisam mogao biti siguran u to, stekao sam utisak da se nalazim u prilično velikom prostoru.

A onda, bez ikakve najave, svetla se upališe — ne u iznenadnom blesku, koji bi me zaslepio, već u veoma brzom pojačanju snage koje je potrajalo dve ili tri sekunde. Mogao sam da savršeno razaberem sredinu u kojoj sam se nalazio i ne stidim se da kažem da sam pred tim prizorom kriknuo.

Bila je to, međutim, u svakom drugom osim u jednom pogledu savršeno normalna prostorija. Postojao je sto sa nekim hartijama na njemu, tri naslonjače, police sa knjigama spram jednog zida, mali pisaći sto, običan televizor. Izgledalo je da sunce sija kroz prozor, a i zavese su se blago njihale na promaji. U trenutku kada su se svetla upalila, vrata se otvoriše i jedan čovek uđe unutra. On uze neku hartiju sa stola i zavalio se u jednu stolicu. Tek što je počeo da čita, kad podiže pogled i spazi mene. Doslovno mislim da je podigao pogled. Jer, to je bila jedina nepravilnost u sobi. Ja nisam stajao na podu, dole sa stolicama i policama za knjige. Nalazio sam se petnaest stopa u vazduhu, preplašen na smrt i prilepljen za *tavanicu* —

bez ikakvog oslonca i bez ičega za šta bih se uhvatio. Maših se za glatku površinu iza mene, ali ona je bila ravna poput stakla. Ni na koji način nisam mogao sprečiti pad — a pod je izgledao veoma tvrd i prilično daleko dole.

Druga glava

ZBOGOM SILI TEŽE

Do pada, razume se, nije došlo i moj prvi trenutak panike brzo je minuo. Cela stvar predstavljala je svojevrsan privid, budući da mi je pod čvrsto prijanjao za noge, ma šta da su mi oči govorile. Prestao sam s pokušajima da se uhvatim za vrata kroz koja sam ušao — vrata za koja su moje oči i dalje nastojale da me uvere da, zapravo, predstavljaju deo tavanice.

Razume se — stvar je bila apsurdno jednostavna! Soba koju *je* izgledalo da posmatram *odozgo* predstavljala je u stvari, odraz u velikom ogledalu neposredno preda mnom ogledalu postavljenom pod uglom od četrdeset pet stepeni u odnosu na vertikalu. Stajao sam zapravo u gornjem delu jedne visoke prostorije koja je vodoravno bila „prelomljena“ pod pravim uglom, ali se zbog ogledala to nije moglo razabrati.

Spustio sam se na šake i kolena i pažljivo stao da se krećem napred. Bila je potrebna silna snaga volje da bi mi to pošlo za rukom, budući da su mi oči i dalje govorile da se krećem glavom napred niz okomiti zid. Posle nekoliko stopa došao sam do ivice i pogledao preko nje. Ispod mene ovoga puta uistinu ispod. — stajala je prostorija u koju sam gledao, čovek u naslonjači mi se osmehivao kao da kaže: — Baš smo te prepali, zar ne? — Mogao sam podjednako dobro da ga vidim, razume se posmatrajući njegov odraz u ogledalu koje je stajalo pravo preda mnom.

Vrata iza mene se otvorile i unutra uđe psiholog. Držao je u ruci dugačku traku hartije i kikotao se, mašući mi njome.

Imamo na traci sve tvoje reakcije, Roje — reče on.

Znaš ti šta smo hteli da utvrdimo ovim testom?

Mislim da pretpostavljam — rekoh pomalo pokajnički. — 'trebalo je otkriti kako se ponašam kad sa silom teže nešto nije u redu?

Otprilike to. U pitanju je ono sto nazivamo testom orijentacije. U svemiru uopšte nema gravitacije, a nekim ljudima nikako ne uspeva da se priviknu na to. Ovaj test ih većinu eliminiše.

Usrdno sam se nadao da neće eliminisati i mene i proveo sam krajnje nelagodnih pola časa čekajući da doktori donesu odluku. Ali nije bilo mesta zabrinutosli. Kao što sam već rekao, biti su na mojoj strani i rešeni baš koliko i ja da prođem sve testove..

Planine Nove Gvineje, koje su se nalazile odmah južno od polutara i uzdizale mestimično preko tri milje iznad nivoa mora, mora da su

svojevremeno predstavljale najdivljija i najnedostupnija mesta na Zemlji. Iako se helikopterom sada do njih moglo stići podjednako lako kao i do bilo koje druge tačke, tek su u dvadeset prvom veku stekle svetski značaj, postavši najveće lansiralište za svemir na planeti.

Tri su valjana razloga za ovo. Pre svega, okolnost da su sasvim blizu polutara značila je da se usled Zemljinog okretanja, kreću sa zapada na istok brzinom od hiljadu milja na sat. To je prilično dobar start za brod koji se zapućuje u svemir. Visina im znači da se svi gušći slojevi atmosfere nalaze ispod, tako da je otpor vazduha bitno smanjen, što omogućuje delotvornije dejstvovanje raketnih pogona. Konačno — a to je možda najznačajnije — na istok se od njih prostire deset hiljada milja otvorenog Tihog okeana. Ne možete lansirati svemirske brodove iz naseljenih područja: pored opasnosti vezanih za mogućnost da nešto pođe kako ne treba, nesnosna buka što je stvara brod koji se uspinje zaglušila bi svakoga miljama unaokolo.

Port Gadard predstavlja jednu veliku visoravan, zaravnjenu atomskim eksplozijama, na visini od gotovo dve i po milje. Nema načina da se do nje stigne kopnom — sve tu biva dopremljeno vazduhom. To je sastajalište atmosferskih i svemirskih brodova.

Kada sam ga prvi put ugledao iz mlažnjaka koji se približavao, učinio mi se kao sićušan beli pravougaonik među planinama. Velike doline prekrivene tropskim šumama pružale su se dokle je pogled dosezao. U nekim od tih dolina, kazali su mi, i dalje žive divlja plemena s kojima još niko nije uspostavio vezu. Pitao sam se šta li su oni mislili o čudovištima koja im lete iznad glava i ispunjavaju nebo grmljavinom..

Skroman prtljag koji mi je bio dopušten da ponesem već je podat pre mene i ja ću ga ponovo videti tek po prispeću na Unutrašnju stanicu. Kada sam izišao iz mlažnjaka i obreo se u hladnom, bistrom vazduhu Port Gadarda već sam se osetio toliko iznad nivoa mora da sam automatski podigao pogled prema nebu da vidim da li mogu razabrati svoje odredište. Ali nisam imao vremena da se upustim u traganje: reporteri su me čekati i ponovo sam morao da stanem pred kamere.

Uopšte ne znam šta sam izjavio i, na sreću, ubrzo me je iz nelagodne situacije izbavio jedan od službenika kosmodroma. Valjalo je pristupiti ispunjavanju neizbežnih obrazaca, a potom su me veoma pažljivo izmerili, dali mi da popijem neke pilule (uverili su se da sam to odista učinio) i konačno smo se popeli u mali kamion koji će nas prevesti do lansirališta. Ja

sam bio jedini putnik na ovom letu, dok je raketa kojom sam išao bila, zapravo, teretnjak.

Većina svemirskih brodova ima, što je sasvim prirodno astronomske nazive. Ja sam leteo na *Sirijusu*; iako je posredi bio jedan od manjih brodova, izgledao je veoma upečatljivo kada smo stigli do njega. Već je bio postavljen na lansirnu rampu, tako da mu je pramac stajao upravljen okomito ka nebu, a izgledalo je da mu ravnoteža počiva na velikim trouglovima krila. Ta krila stupice u dejstvo tek kada brod ponovo bude zaronio u atmosferu prilikom povratka na Zemlju: u ovom trenutku ona su stužila samo kao potpornici za četiri ogromna tanka sa gorivom, slična džinovskim bombama, koja će biti odbačena čim motori budu utrošili njihove zalihe. Aerodinamični tankovi bili su gotovo podjednako veliki kao i trup broda.

Opslužna mreža skela još je stajala prislonjena o brod i u času kada sam stupio u lift shvatio sam po prvi put da se sada odvajam od Zemlje. Jedan motor počeo da zuji i metalni zidovi *Sirijusa* stadoše da brzo promiču nadole. Pogled na Port Gadard sve mi se više proširivao: sada sam njime mogao da obuhvatim sve upravne zgrade zbijene na rubu visoravni, velike tankove skladišta za gorivo, neobičnu mašineriju elektrane na tečni ozon, avionsku pistu sa uobičajenim mlažnjacima i helikopterima. A u zaleđu svega toga nimalo izmenjene svim onim što je čovek načinio, večne planine i šume.

Lift se blago zaustavio i vrata se otvoriše pred kratkim mostom koji je vodio u *Sirijus*. Prešao sam njime i ušao kroz otvoreni ulaz u vazдушnu komoru: istog časa blistavo tropsko sunce ustupi mesto hladnom električnom blesku iz kontrolne prostorije broda.

Pilot je već bio na svome mestu vršeći rutinske provere. Okrenuo se na sedištu kada sam ušao i uputio mi srdačan osmeh.

Ti si znači, znameniti Roj Malkolm? Pokušaću da te u jednom komadu prevezem na Stanicu. Jesi li već leteo raketom?

Nisam — uzvratih.

Ništa se ne sekiraj. Nije to tako rđavo kao što neki ljudi pričaju. Smesti se na ono sedište, pričvrsti pojaseve i lepo se opusti. Do poletanja je preostalo još dobrih dvadeset minuta.

Smestio sam se na pneumatičko sedište ali nije bilo lako opustiti se. Mislim da nisam bio uplašen — ali uzbuđen svakako. Posle svih minulih godina maštanja o ovome, uistinu sam se nalazio na svemirskom brodu!

Najzad! Kroz nekoliko minuta više od sto miliona konjskih snaga vinuće me put neba.

Stadoh da prelazim pogledom po kontrolnoj kabini. Većina stvari bila mi je poznata sa fotografija i iz filmova i znao sam za šta je predviđen svaki instrument. Kontrolna tabla svemirskog broda nije u stvari, odveć složena, budući da se mnogo toga obavlja automatski.

Pilot je razgovarao sa kontrolnim tornjem Port Gadarda preko radio-veze vršeći poslednja rutinska proveravanja. Svaki čas bi razgovor bio prekinut izveštajem o protoku vremena do trenutka poletanja: — Minus petnaest minuta. minus deset minuta. minus pet minuta. — Iako sam te najave već imao prilike često da slušam, od njih su me bez izuzetka podilazili žmarci. A ovoga puta uza sve nisam gledao televizijski prenos, već sam lično učestvovao u svemu.

Konačno, pilot reče: — Prebacujem na automatsko upravljanje— i okrenu jedan veliki crveni prekidač. Sa olakšanjem je uzdahnuo, ispružio ruke i zavalio se u sedište.

Ovo mi je oduvek najviše prijalo — reče on. Narednog sata biću pošteđen svakog rada!

Nije razume se to *doslovno* mislio, lako će brodom od sada upravljati robotske kontrole, on je i dalje morao da nadgleda da sve teče prema planu. U slučaju da nešto iskrsne ili ako bi robotski pilot počinio neku grešku, on bi opet morao da uzme stvar u svoje ruke.

Brod poče da vibrira kada su pumpe za gorivo stupile u dejstvo. Složeno ustrojstvo izukrštanijh linija pojavilo se na TV ekranu — stojeći u vezi, pretpostavljao sam s putanjom kojom je raketa trebalo da se kreće. Sićušne svetiljke u nizu počеше da menjaju boju iz crvene u zelenu. Kada se to i sa poslednjom dogodilo, pilot mi se hitro obrati: — Proveri da li ležiš sasvim ravno.

Promeškoljih se na sada vodoravnom sedištu — i tada, bez ikakvog upozorenja, nešto kao da skoči odozgo na mene. Uši mi je zaglušila silovita grmljavina, a učinilo mi se da težim čitavu tonu. Bilo je potrebno uložiti pravi napor da bi se disalo — to više nije bilo nešto što ste mogli prepustiti plućima i ne misliti o tome.

Nelagodno osećanje potrajalo je samo nekoliko sekundi, a onda sam se navikao na njega. Sami motori broda još nisu stupili u dejstvo: uspinjali smo se zahvaljujući pogonu raketa-nosača, koje će se isprazniti i otpasti za trideset sekundi kada već budemo miljama iznad Zemlje.

Po iznenadnom smanjenju težine uspeo sam da razaberem kada se to 6digralo. Trajalo je samo trenutak: zatim je usledila tanana promena tona grmljavine, u času kada su se uključile naše rakete. Njihova tutnjava potrajaće sledećih pet minuta. Na kraju tog razdoblja kretaćemo se toliko brzo da nas Zemlja više neće moći da privuče natrag.

Potisak raketa davao mi je sada trostruko veću težini od normalne. Dok sam ostajao nepomičan, to stanje nije bilo uistinu nelagodno. Htevši da napravim jedan opit, pokušao sam da ustanovim da li mogu da podignem ruku. Bilo je veoma zamorno, ali ne i odveć teško. No, ipak mi je bilo milo da je pustim da padne natrag. Ukoliko bi se ukazala potreba, mislim da bih bio u stanju da sednem: ali, prelazak u stojeći položaj bio bi sasvim nemoguć.

Ustrojstvo sjajnih linija na televizijskom ekranu izgledalo je nepromenjeno. Sada se međutim, javila jedna sićušna tačka koja se lagano uspinjala — predstavljajući, pretpostavlja sam naš brod. Počeo sam pomno da je posmatram, pitajući se da li će se motori isključiti u času kada tačka stigne do vrha ekrana.

Znatno pre no što se to dogodilo usledio je niz kratkih eksplozija od kojih je brod blago zadrhtao. U prvi mah brižno sam pomislio da je nešto pošlo kako ne valja. A onda sam shvatio šta se dogodilo: naši dodatni rezervoari su se ispraznili, da bi potom došlo do prekidanja spojnica koje su ih držale uz trup broda. Tankovi su sada padali iza nas, sve dok konačno ne budu stigli do površine Tihog okeana, negde u velikim praznim prostranstvima između Tahitija i Južne Amerike.

Konačno, tutnjava brodskih raketa počela je da jenjava, a s njom je koptilo i osećanje ogromne težine. Brod je ulazio na završnu orbitu, pet stotina milja iznad polutara. Motori su obavili svoj posao i sada su naprosto vršili još samo poslednja podešavanja putanje.

Zavladala je tišina kada su rakete potpuno zamukle. Još sam mogao da osetim slabašne vibracije pumpi za gorivo koje su se polako primirivale, ali u maloj kabini nije bilo nikakvog zvuka. Delimično sam i dalje bio zaglušen minulom grmljavinom raketa, tako da je proteklo nekoliko minuta pre no što sam ponovo mogao normalno da čujem.

Pilot je završio s proverom instrumenata, a onda se odvezao i oslobodio iz sedišta. Opčinjeno sam stao da ga posmatram kako lebdi prema meni.

Biće ti potrebno izvesno vreme da se privikneš na ovo — reče on, otkopčavajući moj pojas. — Ono što treba da upamtiš jeste sledeće: uvek se

kreći polako. Isto tako, nikada ne puštaj jedan držač dok nisi odabrao drugi.

Oprezno se pridigoh. Uhvatio sam se za sedišta u poslednji čas jer bih inače nezadrživo nastavio do tavanice. Doduše, to više nije bila tavanica. Odrednice „gore“ i „dole“ više uopšte nisu važile. Težina je prestala da postoji: bilo je dovoljno da se samo malčice pogurnem i mogao sam da stignem gde god bih poželeo.

Posredi je neobična stvar, ali čak i sada još ima ljudi koji ne shvataju šta je to, u stvari, „bestežinsko stanje“. Kako izgleda, oni misle da se time pretpostavlja da ste „izvan dejstva privlačenja gravitacije“. To je, razume se, prava besmislica: u svemirskoj stanici ili u raketi na visini od pet stotina milja sila teže gotovo je podjednako snažna kao i dole na Zemlji. Razlog zbog koga iskušujete bestežinsko stanje nije u tome što ste izvan gravitacije, već u okolnosti da se više ne suprotstavljate njenom privlačenju. U bestežinsko stanje možete dospeti i na Zemlji — recimo, u liftu koji slobodno pada, i samo dok pada. Orbitirajuća svemirska stanica ili raketa pretpostavljaju svojevrstan stalni pad — „pad“ koji može zauvek trajati zato što nije usmeren ka Zemlji, već *oko* nje.

Pažljivo, sada — upozori me pilot. — Neću da razbiješ glavu o moju tablu sa instrumentima! Ako hoćeš da baciš pogled kroz prozor, uhvati se za ovaj remen. — Poslušao sam ga i bacio pogled kroz mali prozor čija je debela plastika bila sve što je ležalo između mene i ničega.

Da znam da ima mnogo svima poznatih filmova i fotografija o tome kako Zemlja izgleda iz svemira. Neću stoga utrošiti mnogo vremena da to opišem. A, iskreno govoreći, i nije bilo bogzna šta da se vidi budući da mi je vidno polje gotovo potpuno ispunjavao Tihi okean. Poda mnom se pružala iznenađujuće duboka plavet koja je postajala magličasto ublažena na granicama vidokruga. Zapitao sam pilota koliko je daleko obzorje.

Oko dve hiljade milja — uzvрати on. — Pogled može da ti dopre gotovo do Novog Zelanda sa jedne strane, odnosno do Havaja sa druge. Prizor i po, zar ne?

Privikavši se na prave razmere stvari, uspeo sam da razaberem neka ostrva Tihog okeana; kod većine njih sasvim jasno su se mogli uočiti koralni sprudovi. Daleko u pravcu za koji sam zamišljao da je zapad boja okeana promenila se prilično naglo od plave u jarkozelenu. Shvatio sam da to vidim džinovske morske farme koje su ishranjivale azijski kontinent i koje su sada prekrivale zamašan deo okeana u tropima.

Obala Južne Amerike stala je da se pomalja kada je pilot počeo s pripremanjem za spuštanje na Unutrašnju stanicu. (Znam da reč „spuštanje” nije baš najprimerenija ali ona se koristi i dalje u ovakvim prilikama. Gore, u svemiru, mnoštvo običnih reči ima sasvim promenjeno značenje.) Još sam gledao kroz mali prozor, kada dobih naređenje da se vratim na sedište kako ne bih počeo da padam po kabini za vreme završnih manevara.

Televizijski ekran sada je predstavljao crni pravougaonik, sa sićušnom dvostrukom zvezdom koja mu je sjala blizu središta. Od stanice nas je delilo još oko stotinu milja i postupno smo joj se približavali. Dve zvezde postajale su sve sjajnije i razmaknutije: istovremeno, oko njih su iskrili i dodatni majušni sateliti. Pred očima su mi stajali, znao sam to brodovi koji su trenutno bili „ukotvljeni radi punjenja gorivom ili tehničkog pregleda.

Najednom, jedna od tih slabašnih zvezda obli se jarkom svetlošću. Stotinu milja pred nama jedan od brodova iz te male flote stavio je u dejstvo motore i stao da se otiskuje još dalje od Zemlje. Upitah pilota o tome.

To je verovatno *Alfa Kentaura*, koja ide na Veneru uzvratiti on. — Divna stara olupina: stvarno je kucnuo čas da ode u penziju. Pusti me sada da se malo pozabavim navigacijom. To je posao za koji roboti nisu kadri.

Kada smo otpočeli s kočenjem od Unutrašnje stanice razdvajalo nas je još svega nekoliko milja. Oglasio se visok pisak korekcionih mlaznika s nosnog dela broda i za trenu tak se javilo slabašno osećanje težine. Potrajalo je svega nekoliko sekundi: onda smo izjednačili brzine i pridružili se ostalim lebdećim satelitima stanice.

Ne propustivši da prethodno zatražim odobrenje od pilota, digao sam se sa sedišta i ponovo odlebdeo do prozora. Zemlja se sada nalazila s druge strane broda i preda mnom su se pružale zvezde — i svemirska stanica. Bio je to tako ošamućujući prizor da sam morao da zurim čitav minut pre no što sam u njemu razabrao neki smisao. Shvatio sam tada svrhu onog orijentacionog testa kome su me podvrgli lekari..

Moj prvi utisak o Unutrašnjoj stanici bio je potpuni haos. Lebdeći u svemiru na oko pola milje od našeg broda stajala je velika otvorena rešetka paukastih greda-nosača u obliku pljosnatog diska. Tu i tamo na njegovoj površini nalazila su se loptasta zdanja raznih veličina, međusobno povezana cevima dovoljno prostranim da kroz njih prolaze ljudi. U središtu diska počivala je najveća kugla, prošarana sićušnim očima malih prozora i desetinama radio-antena koje su štrcale u svim pravcima.

Nekoliko svemirskih brodova — od kojih su neki bili gotovo potpuno rastavljeni — stajalo je spojeno sa velikim diskom na raznim tačkama. Pomislio sam kako veoma nalikuju muvama uhvaćenim u paukovu mrežu. Ljudi u skafandrima radili su na njima, a ponekad bi me blesak uređaja za zavarivanje načas zasenio.

Ostali brodovi lebdeli su slobodno, nalazeći se raštrkani bez nekog uočljivog reda u prostoru oko stanice. Neki su bili aerodinamična, krilata plovila slična ovome koje me je prevezlo sa Zemlje. Drugi su predstavljali istinsko brodovlje svemira — sazđani ovde, izvan atmosfere, i predviđeni da prevoze teret sa sveta na svet, ali i da se nikada ne spuste na neku planetu. Bile su to utvarne, krhke konstrukcije, obično s loptastom komorom pod pritiskom za posadu i putnike i ovecim tankovima za gorivo. Razume se, oblik im uopšte nije bio aerodinamičan: kabine, rezervoari za gorivo i motori bili su naprosto povezani tankim sponama. Posmatrajući te brodove, prisetih se nekih veoma starih časopisa koje sam jednom video; u njima su bili prikazani svemirski brodovi onako kako su ih zamišljali naši dedovi. Svi su odreda bili vitki projektili s perajima, prilično nalik na bombe. Umetnici koji su izradili te crteže jamačno bi ostali bez reči pred stvarnošću: oni po svoj prilici u ovim neobičnim objektima ne bi ni prepoznali svemirske brodove..

Upravo sam se pitao kako ćemo se prebaciti na stanicu, kada nešto poče da mi ulazi u vidno polje. Bio je to tanak cilindar, prostran taman toliko da kroz njega prođe jedan čovek — i u njemu se *odista* nalazio čovek, budući da sam zapazio njegovu glavu kroz plastične ploče koje su prekrivale jedan kraj naprave. Dugački, zglobni kraci štrčali su iz trupa mašine, a iza nje se vukao tanak kabl. Jedva sam uspeo da razaberem slabašan, magličasti mlaz majušnog raketnog motora koji je pokretao ovaj minijaturni svemirski brod.

Operator mora da je primetio kako piljim u njega, budući da mi je uputio osmeh u času kada je promakao kraj mene. Minut kasnije začulo se uznemirujuće „klang” s trupa našeg broda. Videvši da sam se prepao, pilot se nasmeja.

Ne boj se, to je samo spojen privučni kabl. magnetni je, znaš. Poćećemo odmah da se krećemo.

Osetio se sasvim slabašan trzaj i brod stade polako da se okreće sve dok nije stajao uporedo s velikim diskom stanice. Kabl je bio prikaćen posred broda i stanica nas je vukla kao što bi ribar vukao ribu na čekrk. Pilot pritisnu jedno dugme na kontrolnoj ploči i istog časa oglasi se zujanje

motora kada je stajni trap stao da se spušta. Možda ne biste očekivali da se *tako nešto* koristi u svemiru, ali zamisao je bila prilično razložna. Amortizeri su upravo bili prava stvar za upijanje blagog udara prilikom dodira sa stanicom.

Bili amo privlačeni sasvim lagano, tako da je bilo potrebno gotovo deset minuta da prevalimo kratko rastojanje. Potom je usledio blag potres u trenutku „spuštanja“ i putovanje je bilo okončano.

Pa — osmehnu se pilot — nadam se da ti je prijao let. Ili bi ti se možda više dopalo da je bilo malo uzbuđenja?

Obazrivo sam ga pogledao, pitajući se da li to zbija šalu sa mnom.

Bilo je sasvim dovoljno uzbuđljivo, hvala. Kakva bi se još uzbuđenja mogla javiti?

Pa recimo, nekoliko meteora, napad gusara, invazija vanzemaljaca ili već nešto slično iz časopisa za naučnu fantastiku koje čitaš.

Jedino čitam ozbiljne knjige, kao Ričardsonov *Uvod u astronautiku* ili Maksvelove *Moderne svemirske brodove*, a ne priče iz časopisa.

Ne verujem ti — uzvрати on bez oklevanja. — Uostalom *ja* ih čitam, a uveren sam da je to i sa tobom slučaj. Mene ne možeš da prevariš.

Bio je u pravu, razume se. Bio je to jedan od prvih nauka koje sam stekao na stanici. Svi ljudi koji su se tu nalazili bili su odabrani s obzirom na inteligenciju i tehničko znanje. Ako ne biste bili na visini, oni bi to odmah uočili.

Upravo sam se pitao kako ćemo izići iz broda, kada se razleže niz lupkanja i grebanja iz vazdušne komore, da bi trenutak kasnije usledio uznemirujući zvuk pištanja vazduha. Lagano je zamro, a onda, uz blagi šum usisavanja, unutrašnja vrata komore se otvoriše.

Seti se šta sam ti kazao o neophodnosti da se krećeš lagano — reče pilot, uzevši brodski dnevnik. — Najbolje bi ti bilo da se uhvatiš za moj pojas, a ja ću te vući. Spreman?

To nije predstavljalo baš najdostojanstveniji način da se uđe u stanicu, palo mi je tada neodoljivo na um. Ali najbezbednije je bilo ne izlagati se riziku — i tako sam prevalio put kroz savitljivu spojnicu pod pritiskom koja je bila povezana s bokom našeg broda. Pilot se otisnuo snažnim odrazom, a ja stadoh da se vučem za njim. Stvar je prilično nalikovala na učenje podvodnog plivanja — toliko, u stvari, da me je u prvi mah obuzela panika pri pomisli da ću se udaviti ukoliko pokušam da udahnem.

Konačno smo izbili u prostran, metalni tunel — jedan od glavnih prolaza stanice, pretpostavio sam. Kablovi i cevi pružali su se duž zidova, a u određenim razmacima prolazili smo kroz velika dvostruka vrata na kojima je crvenim slovima stajalo ispisano ZA SLUČAJ OPASNOSTI. Meni se to nije učinilo nimalo onespokojavajuće. Sreli smo samo dva čoveka na našem putovanju: minuli su kraj nas lako i bez napora, što me je ispunilo zavišću ali i rešenošću da postanem podjednako umešan pre no što krenem sa stanice.

Vodim te zapovedniku Dojlu — objasni mi pilot.

On je ovde zadužen za obuku i bićeš pod njegovim nadzorom.

Kakav je to čovek? — upitah brižno.

Ništa se ne sekiraj, ubrzo ćeš saznati. Evo, stigli smo.

Zaustavili smo se pred jednim okruglim vratima s natpisom: „Zpvd Dojl, obuka. Kucaj i uđi.“ Pilot zakuca i uđe i dalje me vukući za sobom kao vreću krompira. Začuh ga kako kaže: Javlja se kapetan Džons, gospodine Dojl, s putnikom. — Zatim me dovuče ispred sebe i ja ugledah čoveka kome se obratio.

Sedeo je za potpuno običnim kancelarijskim stotom — što je izgledalo prilično iznenađujuće na ovom mestu gde ništa drugo nije bilo normalno. Osim toga izgledao je kao profesionalni bokser: mislim da je bio najsnažnije građen čovek koga sam ikada video. Dve ručerde prekrivale su pretežan deo stola pred njim i ja se zapitah gde li samo nalazi odeću po meri — ramena, naime, mora da su mu bila široka preko četiri stope.

U prvi mah mu nisam jasno video lice zato što je bio nagnut nad nekim papirima. Ali onda podiže pogled i ja spazih veliku riđu bradu i par ogromnih veđa. Prošlo je izvesno vreme pre no što sam uspeo da se usredsredim i na ostatak lica: tako je naime, bilo neobično u ove dane videti jednu pravu bradu da nikako nisam mogao odvojiti oči s nje. A onda razabrah da je zapovednik Dojl jamačno pretrpeo neku nesreću: slab ožiljak pružao mu se, naime, dijagonalno preko celog čela. S obzirom na umešnost savremenih stručnjaka za plastičnu hirurgiju činjenica da je uopšte nekakav trag bio vidljiv značila je da je prvobitna ozleda zacelo bila veoma teška.

Sve u svemu, kao što ste verovatno već zaključili, zapovednik Dojl nije bio baš naročito lep čovek. Ali svakako je bio upadljiv — a glavno iznenađenje tek me je čekalo.

Ti si, znači, mladi Malkolm, a? — reče on prijatnim, prigušenim glasom koji ni upola nije bio tako zastrašujući kao njegov izgled. — Čuli smo

mного o tebi. U redu kapetane Džons preuzimam momka.

Pilot otpozdravi i odlebe napolje. Narednih deset minuta zapovednik Dojl detaljno me je ispitivao, stvarajući predstavu o mom životu i zanimanjima. Kazao sam mu da sam rođen na Novom Zelandu i da sam po pet godina živio u Kini, Južnoj Africi, Brazilu i Švajcarskoj, već prema tome kako je moj otac — koji je po zanimanju novinar — išao s jednog posla na drugi. Upravo smo se preselili u Misuri zato što se mama zasitila planina i uželela promene. S obzirom na pokretljivost savremenih porodica, mi i nismo nešto mnogo putovali, tako da nisam posetio ni polovinu mesta koja su, kako izgleda, poznavali svi naši susedi. Možda je to bio jedan od razloga što sam rešio da pođem u svemir, iako mi ova mogućnost nikada ranije nije pala na pamet.

Kada je završio sa zapisivanjem onoga što sam mu kazao — dodavši pri tom mnoštvo beležaka koje bih veoma rado pročitao — zapovednik Dojl odloži staromodno nalivpero koje je koristio *i upilji se* u mene dobar minut kao da sam neka neobična zverka. Zamišljeno je dobio ogromnim prstima po stolu, ostavljajući utisak kao da bez mnogo napora može njima da probije materijal plohe. Pomalo me je obuzeo strah, a da bi stvari bile još gore digao sam se s poda i ponovo bespomoćno lebdeo u vazduhu. Nikako se nisam mogao negde pomeriti bez opasnosti da ispadnem smešan u nastojanju da plivam — što je moglo, ali i nije moralo da upali. Zapovednik se konačno zakikota i lice mu se iskrivi u veliki osmeh.

Mislim da bi ovo moglo biti baš zabavno — reče on. Još sam razmišljao da li da se odvažim i upitam ga zašto, kada on nastavi, pošto je prethodno bacio pogled na neke karte koje su stajale na zidu iza njega: — Popodnevni časovi upravo su se okončali; povešću te da te upoznam s momcima. Uhvatio se za dugačku metalnu cev koja mora da je nicala negde ispod stola, i otisnuo iz stolice uz samo jedan trzaj svoje ogromne leve ruke.

Pokrenuo se tako hitro da sam ja potpuno bio iznenađen. Trenutak potom, jedva sam uspeo da obuzdam uzdah zaprepašćenja. Jer u času kada se zapovednik Dojl odvojio od stola, ja spazih da on uopšte nema noge.

Kada pređete u novu školu ili se preselite u neki nepoznati kraj, uvek postoji jedno razdoblje pometenosti koje je toliko puno novih iskustava da ga se posle ne uspevate jasno seliti. Moj prvi dan na svemirskoj stanici baš je odgovarao tome. Nikada mi se još nije toliko zgodilo u tako kratkom vremenu. Nije bila stvar samo u tome što sam sreo mnoštvo novih ljudi. Valjalo je da sasvim iznova naučim kako da živim.

U prvi mah sam se osetio bespomoćno kao kakva beba. Nisam uspevaao da procenim napor koji je potrebno uložiti da bi se načinila neka kretanja. Iako je težine nestalo, momenat količine kretanja i dalje je bio tu. Bila je potrebna sila da se nešto pokrene, pa ponovo sila da se zaustavi. E upravo su tu na scenu stupale metle.

Izumeo ih je zapovednik Dojl, a naziv je, razume se, potekao od stare zamisli da su jednom davno veštice običavale da jašu na metli. U svakom slučaju, mi smo jahali po stanici na našim metlama. One su se sastojale iz dve šuplje cevi od kojih se jedna uvlačila u drugu. Dve cevi bile su povezane moćnom oprugom a na kraju jedne nalazila se kuka dok se druga okončavala širokim gumenim jastučetom. I to je bilo sve. Ako ste želeli da se pokrećete, bilo je dovoljno da prislonite jastuče o najbliži zid i da se odgumete. Taj odraz odbacio bi vas u prostor i kada biste stigli na određište trebalo je da pustite da vam opruga apsorbuje brzinu i da se tako zaustavite. Ukoliko biste pokušali da se zaustavite samo golim rukama, po svoj prilici biste zaradili uganuće zglobova.

Stvar, doduše, nije bita tako laka kao što to može izgledati, jer ako ne biste bili oprezni, lako vam se moglo dogoditi da se odbacite natrag u pravcu iz koga ste stigli..

Tek znatno kasnije otkrio sam šta se dogodilo sa zapovednikom. Ožiljak je stekao prilikom običnog pada s motora, još dok je bio mladić — ali onaj ozbiljniji slučaj bio je sasvim druga priča, koja se zbila prilikom prve ckspedicije na Merkur. Budući da je predstavljao pravog atletu, izgledalo je da mu je gubitak nogu morao pasti znatno teže nego što bi to bio slučaj s većinom drugih ljudi. Bilo je očigledno zbog čega je došao na stanicu — ovo je bilo jedino mesto gde neće biti bogalj. I odista, zahvaljujući svojim veoma razvijenim rukama, predstavljao je verovatno najpokretljivijeg čoveka na stanici. Živeo je ovde već deset godina i nikada se neće vratiti na Zemlju, gde bi ponovo postao bespomoćan. Takođe nije odlazio na druge svemirske stanice gde je bilo gravitacije, a niko nije bio toliko netaktičan ili budalast da mu predloži takav put.

Na Unutrašnjoj stanici nalazilo se stotinjak ljudi, od kojih su deset bili pripravnici tek nekoliko godina stariji od mene. U prvo vreme im je moje prisustvo smetalo, ali posle mog okršaja sa Ronijem Džordanom sve se sredilo i ja sam bio prihvaćen kao član porodice. No, o tome ću vam kasnije pričati.

Stariji pripravnik bio je jedan visoki, povučeni Kanadčanin po imenu Tim Benton. On nikada nije mnogo govorio, ali kada bi nešto kazao, svi su slušali. Upravo je Tim bio taj koji me je uputio u tajne življenja na stanici, pošto me je zapovednik Dojl prepustio njemu uz nekoliko reči objašnjenja.

Pretpostavljam da znaš šta mi ovde gore *radimo*? reče on podozrivo, pošto nas je zapovednik ostavio.

Opskrbljujete gorivom svemirske brodove koji se otiskuju od Zemlje i vršite opravke i tehnički pregled.

Da, to nam je glavni posao. Ostale stanice, one udaljenije, rade još mnoge druge stvari, ali za sada nas to ne zanima. Postoji jedna važna stvar koju je najbolje da odmah razjasnim. Ova naša Unutrašnja stanica sastoji se, zapravo iz dva dela koje razdvaja nekoliko milja. Dođi da vidiš.

Dovukao me je do prozora i ja se zagledah u svemir. Plutajući tamo spram zvezda — toliko blizu da je izgledao nadohvat ruke — nalazio se svojevrsan točak-zamajac. Lagano se okretao oko svoje ose i ja sam prilikom tog vrtenja uspevao da razaberem odblesak Sunčeve svetlosti na tamošnjim osmatračkim prozorima. I nehotice sam uporedio tu glatku kompaktnost s krhkim, otvorenim, rešetkastim ustrojstvom stanico u kojoj sam stajao — ili bolje rečeno, lebdeo. Veliki točak imao je jednu osovinu: iz njenog središta nicao je dugačak, uzan cilindar koji se završavao neobičnim ustrojstvom, čiju prirodu nisam shvatio. Jedan svemirski brod lagano je manevrisao blizu njega, To je Orbitavališna stanica —reče Benton s prizvukom prezira u glasu. — Ništa drugo do hotel. Primetio si da se okreće: to omogućuje postojanje normalne Zemljine gravitacije na ivicama, zahvaljujući centrifugalnoj sili. Samo retko odlazimo tamo: kada se jednom privikneš na bestežinsko stanje, gravitacija počinje da ti smeta. Ali svi putnici koji dolaze sa Marsa ili Meseca zadržavaju se tu. Ne bi bilo baš bezbedno da produže pravo na Zemlju pošto su prethodno živeli u znatno slabijem gravitacionom polju. U Orbitavališnoj stanici stiču priliku da se aklimatizuju. Ulaze u središte, gde nema sile teže a onda polako prelaze prema ivici, gde vlada normalna sila teže.

Ali kako uopšte ulaze ako se ta stvar okreće? — upitah ja.

Vidiš li onaj brod koji zauzima položaj? Ako pažljivo budeš osmotrio, zapazićeš da se osovina stanice *ne vrti*: nju zapravo, jedan motor okreće u suprotnom smeru, neutrališući tako rotiranje stanice, što uplovljava da središte ostaje nepomično u prostoru. To omogućava da se brod spoji s njim i da dođe do iskrcavanja putnika. Osovina, međutim, i sama može da rotira i

kada joj se brzina jednom poklopi sa brzinom okretanja stanice, putnici konačno mogu da stupe unutra. Zvuči zapetljano, znam ali besprekorno dejstvuje. A čik pokušaj da smisliš neki bolji način!

Da li će mi se ukazati prilika da odem tamo? — upitah ja.

Mislim da bi se to moglo srediti, premda ne vidim mnogo svrhe u tome. Mogao si u tom slučaju ostati i dole na Zemlji: nema zapravo, nikakve razlike između ta dva mesta.

Nisam više navaljivao i tek pred kraj moje posete došao sam u priliku da odem do Orbitavališne stanice, koja je lebdela na razdaljini od svega nekoliko milja..

Mora da je bilo prilično zamorno i dosadno pokazivati mi stanicu, zato što me je trebalo vući ili gurati najveći deo puta, sve dok nisam stao na sopstvene svemirske noge. Jednom ili dva puta Tim je u poslednji čas uspeo da mi pritekne u pomoć kada sam se odrazio odveć silovito i samo što nisam glavom udario u neku prepreku. Ali pokazao se veoma strpljiv i ja sam konačno ušao u štos, postavši kadar da se prilično samopouzdan krećem po stanici.

Proteklo je nekoliko dana pre no što sam uistinu počeo da se snalazim u velikom lavirintu međusobno povezanih hodnika i komora pod pritiskom koji su sačinjavali Unutrašnju stanicu. Pri tom prvom obilasku imao sam priliku tek da letimično osmotrim kompleks radionica, radio-uređaja, energetskih postrojenja, naprava za klimatizaciju, spavaonica, skladišnih tankova i opservatorije. Povremeno je bilo teško poverovati da je sve to bilo doneto u svemir i montirano ovde pet stotina milja iznad Zemlje. Uopšte nisam znao, sve dok Tim to nije uzgred pomenuo da pretežan deo materijala na stanici potiče, zapravo, sa Meseca. Zbog niske sile teže na Mesecu pokazalo se znatno ekonomičnijim dovoziti opremu odande nego sa Zemlje — uprkos činjenici da se Zemlja nalazila znatno bliže.

Moj prvi krug obilaska okončao se u jednoj vazdušnoj komori. Zaustavili smo se pred velikim okruglim vratima, koja su pouzdano počivala na svojim gumenim zaptivcima; s njihove druge strane pružala-se spoljna praznina. Prikačeni po zidovima oko nas nalazili su se skafandri i ja ih čežljivo osmotrih. Oduvek sam žudeo za tim da obučem jedan skafander i tako postanem sićušan, samodovoljan svet.

Misliš li da će mi se ukazati prilika da upotrebim skafander dok sam ovde? — upitah ja.

Tim je izgledao zamišljen: onda pogleda na sat.

Nisam na dužnosti još pola sata, a hteo bih da uzmem nešto što sam ostavio napolju, na ivici. Poći ćemo napolje.

Ali.. — Progutah knedlu, a oduševljenje mi namah splasnu.— Hoće li biti bezbedno? Zar nije potrebna obimna obuka da bi se mogao koristiti skafander?

On me sažaljivo odmori.

Ne bojiš se, zar ne?

Razume se da se ne bojim.

Pa krenimo onda.

Tim je odgovorio na moje malopredašnje pitanje dok mi je pokazivao kako da navučem skafander.

Sasvim je tačno da je potrebna zamašna obuka pre no što postaneš kadar da upravljaš skafandrom. Neću ti dopustiti ništa da probaš: ti samo nepomično sedi unutra, a ja ću te vući za sobom. U skafandru ćeš biti podjednako bezbedan kao i ovde, sve dok ne budeš počeo da petljaš po kontrolama. Ali da bih to predupredio, prethodno ću ih blokirati.

To mi se priznajem, nije dopalo, ali nisam ništa kazao. Uostalom, on je ovde bio gazda.

Većina ljudi pod .skafandrom podrazumeva nešto slično gnjuračkoj opremi u kojoj čovek može da korača i koristi ruke. Takva odela se razume se koriste na mestima kao što je Mesec. Ali na svemirskoj stanici, gde nema sile teže, noge vam i inače nisu od velike koristi — a napolju se možete kretati dejstvom sićušnih raketnih jedinica.

Zbog toga je donji deo skafandra izrađen u obliku jednostavnog krutog cilindra. Kada sam ušao unutra, ustanovio sam da mogu da koristim jedino stopala za upotrebu nekih kontrolnih papučica, koje sam pomno nastojao da ne diram. Postojalo je malo sedište i providna kupola koja je prekrivala gornji deo cilindra, omogućujući mi dobru preglednost. *Mogao sam* da koristim šake i ruke. Tik ispod brade nalazila se zgodna, mala kontrolna ploča sa minijaturnom tastaturom i nekoliko merača. Ukoliko bih poželeo da radim nešto spolja, postojali su savitljivi rukavi u koje sam mogao da zavučem ruke. Okončavali su se rukavicama koje su, doduše, izgledale nezgrapne, ali ste njima ipak mogli da obavljate tanane poslove.

Tim okrenu neke prekidače na mom skafandru i postavi mi providnu kupolu preko glave. Stekao sam utisak da se nalazim u mrtvačkom sanduku opremljenom viziorom. A onda zatvori i svoj skafander i prikači ga za moj tankim najlonskim užetom.

Unutrašnja vrata vazdušne komore hermetički se zatvoriše iza nas i ja začuh vibriranje pumpi dok je vazduh bio upumpavan natrag u stanicu. Rukavi mog skafandra počеше polako da se krute. Tim me pozva, ali glas mu je zazvučao izobličeno pošto je prošao kroz dva šlema.

Još neću uključiti radio. I dalje bi trebalo da me čuješ. Slušaj ovo. — I on otpoče uobičajenu radioinženjersku probu. — Proba: jedan dva tri četiri, pet..

Oko „pet“, glas počе da mu se gubi. Kada je stigao do „devet“, više ništa nisam mogao da čujem, iako su mu se usne i dalje pokretale. Više nije bilo dovoljno vazduha oko nas da prenosi zvuk. Tišina je ispala prilično nelagodna i ja osetih olakšanje kada se oglasi zvučnik u mom skafandru.

Otvaram spoljna vrata sada. Nemoj se kretati: ja ću obaviti sv što je potrebno.

U toj utvarnoj tišini velika vrata lagano se otvoriše prema unutra. Sada sam slobodno lebdeo i jednog trenutka osetih blag trzaj, kada su i poslednji tragovi vazduha izišli u svemir. Preda mnom je stajao krug zvezda, a s jedne strane uspeo sam da razaberem magličastu ivicu Zemlje.

Spreman? — upita me Tim.

Spreman — uzvratili, nadajući se da mikrofoni neće obznaniti koliko sam nervozan.

Vučno uze me trže kada je Tim uključio svoje mlaznice i mi se otisnusmo iz vazdušne komore. Bilo je to grozno osećanje, ali i takvo koje ni za šta na svetu ne bih propustio. Iako, razume se, pojmovi „gore“ i „dole“ ovde nisu imali nikakav smisao, učinilo mi se kao da prolazim kroz rupu u velikom metalnom zidu, sa Zemljom na ogromnoj udaljenosti ispod mene. Razum mi je govorio da sam savršeno bezbedan — ali svi moji nagoni vikali su na sav glas: — Predstoji pad od pet stotina milja pravo dole!

I odista, kada je Zemlja ispunila pola neba, bilo je teško ne misliti o njoj kao o „dole“. Trenutno smo se nalaziti povrhu dnevne strane, prelazeći preko Afrike, i ja sam lako razabrao Viktorijino jezero i velike prašume Konga, šta bi samo Livingston i Stenli pomislili, zapitah se, da su znali da će jednoga dana ljudi minuti povrhu crnog kontinenta brzinom od osamnaest hiljada milja na sat? A doba tih velikih istraživača bilo je ciglih dve stotine godina iza nas. Bila su to i te kako dva zgnusnuta veka..

Iako je bilo opčinjavajuće posmatrati Zemlju, ustanovio sam da mi se od toga vrti u glavi i zato se okrenuh u skafandru, usredsredivši se na stanicu. Tim nas je u međuvremenu odvuкао poprilično od nje i već smo se gotovo

nalazili u oreolu lebdećih brodova. Pokušao sam da smetnem s uma Zemlju i sada kada se ona više nije videla najednom je izgledalo normalno smatrati da se „dole“ nalazi u pravcu stanice.

Posredi je štos koji svi moraju da nauče u svemiru. Po svoj prilici ćete postati grozno pometeni ukoliko ne prihvatite da je *negde* dole. Najvažnije je da se izabere najpogodniji pravac, saglasno već prema onome šta tog časa radite.

Tim nam je obezbedio dovoljno brzine da putovanje prevalimo u razumno kratkom vremenu, te stoga isključi mlaznice i stade da mi tumači prizore dok smo promicali pokraj njih. Ovaj pogled na stanicu iz ptičje perspektive upotpunio je sliku koju sam već stekao prilikom obilaska unutrašnjosti i ja počeh uistinu da osećam kako postajem upućen.

Spoljni rub stanice predstavljao je jednostavno pljosnatu rešetkastu konstrukciju koja se pružala u svemir. Tu i tamo nalazili su se veliki cilindri — radionice pod pritiskom, dovoljno velike da u njih stanu dva ili tri čoveka i predviđene za svaku vrstu posla koja se mogla obavljati u vakuumu.

Jedan svemirski brod, čija je oplata gotovo potpuno bila skinuta, lebdeo je blizu ruba stanice; kako ne bi otplovio bez kontrole, bio je pričvršćen s nekoliko užadi koja na Zemlji teško da bi izdržala težinu čoveka. Nekoliko mehaničara u skafandrima poput naših radilo je na trupu. Poželeo sam da mogu da čujem njihov razgovor i tako ustanovim šta rade, ali mi smo bili na drugoj talasnoj dužini.

Ostaviću te ovde na trenutak — reče Tim otkačinjući vučno uže, a zatim ga zakači za najbližu gredu-nosač rešetkaste konstrukcije. — Ne čini ništa dok se ne vratim.

Osetio sam se prilično budalasto lebdeći unaokolo poput vezanog balona i bilo mi je milo što me niko ne posmatra. Dok sam čekao, počeo sam da vršim opite prstima u rukavicama skafandra i pokušao sam, bezuspešno, da vežem jednostavan čvor na vučnom užetu. Kasnije sam ustanovio da je to izvodljivo, ali valjalo je uvežbati stvar. Svakako, ljudi koji su radili oko svemirskog broda baratali su svojim alatkama vrlo spretno, bez obzira na to što su im ruke bile u rukavicama.

Najednom poče da se smrkava. Do tog trenutka stanica i brodovi koji su lebdeli pokraj nje kupali su se u jarkoj svetlosti Sunca koja je bila toliko blistava da se nisam usuđivao da pogledam čak ni blizu njega. Ali sada je Sunce zašlo za Zemlju i mi smo stali da hitamo preko noćne strane planete.

Okrenuh glavu — i pred oči mi stade tako čudesan prizor da sam za trenutak potpuno ostao bez daha. Zemlja je sada predstavljala ogroman, crni disk koji je pomračivao zvezde, ali celom dužinom jedne ivice pružao se blistavi srp zlatne svetlosti smanjujući se na moje oči. Posmatrao sam otpozadi liniju zalaska Sunca koja je išla preko Afrike u dužini od više hiljada milja. Na njenom središtu stajao je veliki oreol zaslepljujuće zlatne boje, na mestu gde je tanušna iverka Sunca još bita vidljiva. Ona zatrepta i iščeznu: grimizni ostatak sjaja Sunčevog smiraja brzo se saže duž obzorja, a onda i njega nestade. Cela stvar potrajala je ne duže od dva minuta, a ljudi koji su radili oko mene nisu se čak ni osvrnuli da je pogledaju. Uostalom, vremenom se čovek navikne i na najčudesnije prizore, a stanica se okretala oko Zemlje toliko brzo da je do zalaska Sunca dolazilo svakih stotinu minuta..

Nije bilo potpuno tamno, budući da je na nebu stajao polumjesec, koji nije izgledao ni sjajnije ni bliži nego sa Zemlje. Svod je bio u toj meri prošaran milionima zvezda, koje su sve odreda postojano sjale, bez ikakvog treperenja, da se ja zapitah kako je uopšte ikada iko mogao da govori o „tami” svemira.

Toliko sam se udubio u nastojanju da uočim i ostale planete (u čemu nisam uspeo) da uopšte nisam primetio kada se Tim vratio, sve dok vučno uže ne poče da me odvlači natrag. Lagano smo se kretali ka središtu stanice u tako mukloj tišini da je to izgledalo nestvarno. Za trenutak sam zatvorio oči — ali prizor se nije promenio kada sam ih otvorio. Bio je tu veliki crni paravan Zemlje — ne sasvim crn, jer mogao sam da vidim kako se okeani iskriče mesečinom. Ista svetlost pretvorila je vitke rešetkaste konstrukcije oko mene u niti utvarne paučine, mreže isprskane mirijadama zvezda.

Bio je to trenutak kada sam uistinu shvatio da sam konačno dospeo u svemir i da više nikada ništa neće biti kao pre.

Treća glava

ZVEZDA DANICA

Možeš li da zamisliš — upita me Norman Pael — šta nam je najviše zadavalo muka na Stanici četiri?

Ne — uzvratih ja, pošto se upravo to od mene očekivalo.

Miševi — uzviknu on svečano. — Verovao ili ne! Nekoliko ih je uteklo iz moje biološke laboratorije i pre no što smo stigli da ih pohvatamo razmyleli su se svuda.

Ne verujem ti ni slova od toga — umeša se Roni Đžordan.

Bili su toliko sitni da su se mogli zavući u sve cevi za provetravanje — nastavi Norman, nimalo pometen. — Mogli ste ih čuti kako posvuda veselo skiče kad god biste prislonili uho uz neki zid. Uopšte im nije bilo potrebno da prave mišje rupe, svaka prostorija imala ih je već spremnih pet-šest a možete zamisliti šta je uz njih bilo s ventilacijom. Ali na kraju smo ih se domogli, a možete li pretpostaviti kako?

Uzajmili ste par mačaka.

Norman pogleda Ronija s visine.

1 *to* smo pokušali, ali mačkama ne prija nulta gravitacija. Ništa im nije polazilo za šapom: miševi su im se na kraju podsmevali. Ne: koristili smo buljine. Trebalo je samo da ih vidite kako lete! Krila su im bila delotvorna kao i inače, razume se, a izvodile su najfantastičnije stvari. Bilo im je potrebno samo nekoliko meseci da potamane sve miševe.

On uzdahnu.

Ali *onda* je iskrsla nova nevolja: kako se otarasiti sova; To smo učinili tako.

Nikada nisam doznao kako su to učinili, jer ostalo društvo je zaključilo da im je dosta Normanovih hvalisavih priča i svi su se u isti mah sjetiti oko njega. On je nestao usred kugle tela koja su se lagano okretala, bešumno plutajući kabinom. Jedino je Tim Benton koji se uvek držao po strani od ovakvih nepristojnih prepirki, i dalje ostao mirno da uči, što je trebalo i ostali da rade.

Svakoga dana svi pripravnici okupili bi se u učionici da saslušaju predavanje zapovednika Dojla ili nekog tehničkog oficira sa stanice. Zapovednik mi je savetovao da i ja prisustvujem tim časovima — a njegov savet tek se neznatno razlikovao od naređenja. Smatrao je da bih tu mogao da dođem do korisnih saznanja, što je bilo prilično tačno. Bio sam kadar da

razumem otprilike četvrtinu onoga o Čemu je bilo reči a ostatak vremena sam provodio u čitanju neke od knjiga ultramale težine iz biblioteke stanice.

Posle predavanja usledilo bi polučasovno razdoblje učenja, tokom koga se s vremena na vreme *odista* i učilo. Ti intervali bili su mi od znatno veće koristi nego sami časovi, jer momci su uvek razgovarali o svom poslu i o stvarima koje su videli u svemiru. Neki su se nalazili ovde već dve godine, uz svega nekoliko kratkih putovanja dole na Zemlju.

Razume se, velika većina priča koje sam tu čuo predstavljale su, da tako kažem, izraz blagog preterivanja. Norman Pauel, koji je stalno bio sklon teranju šege, neprekidno je pokušavao da me nasanka. U prvo vreme, naseo sam nekoliko puta na njegove trikove, ali posle sam naučio da budem na oprezu..

Na istom mestu sam doznao i za neke zanimljive dosetke i praktične stvari koje su se mogle primeniti u svemiru. Jedna od najboljih nije zahtevala ništa više od obične šibice. Bili smo u učionici jednog popodneva kada se Norman iznenada okrenuo ka meni i rekao mi: Da li znaš kako da proveriš da li se vazduh može disati?

Ako ne može da se diše to ćeš ionako ubrzo doznati — uzvratih ja.

Uopšte nije tako: može ti se dogoditi da munjevito izgubiš svest i uopšte ne dođeš u priliku da nešto preduzmeš. Ali postoji jednostavan ogled koji se od davnina koristio u rudnicima i pećinama na Zemlji. Samo zapali mali plamen i nosi ga pred sobom; dogodi li se da se ugasi, onda nastoj da što pre nestaneš odatle!

On se maši za džep i izvadi kutiju šibica. Pomalo sam se iznenadio videvši nešto tako staromodno na jednoj svemirskoj stanici.

Ovde bi, razume se — nastavi Norman — plamen goreo kako treba. Ali ako bi vazduh bio rđav, on bi odmah zgasnuo.

On odsutnim pokretom kresnu palidrvce i ono se lako zapali. Plamen se obrazovao oko glave — i ja se nagoh da ga izbliza osmotrim. Bio je to veoma neobičan plamen, ne dug i šiljat, već sasvim okrugao. Na moje oči on zatrepta i ugasi se.

Čudno je kako mozak dejstvuje: do tog trenutka disao sam bez ikakvih poteškoća, ali odjednom je počelo da mi izgleda kao da se gušim. Pogledah Normana i rekoh nervozno: Pokušaj ponovo, mora da nešto nije bilo u redu sa palidrvcem.

On poslušno kresnu novo, ali se i ono ugasi podjednako brzo kao i prethodno.

Brišimo odavde — prodahtah ja. — Pročišćivači vazduha mora da su se *začepili*. — A onda primetih kako mi se ostali smejuje.

Bez panike, Roje — reče Tim. — Postoji jednostavan odgovor. — On uze kutiju šibica od Normana.

Sa vazduhom je sve u redu, ali ako budeš razmislio, uvidećeš da plamen nikako ne može goreti ovde. Budući da nema sile teže i da sve ostaje onako kako jeste, dim se ne diže već se zadržava u plamenu, zbog čega se ovaj sam gasi. Jedini način da palidrvce gori jeste ovaj.

On kresnu novu šibicu, ali umesto daje drži nepomično, stade je lagano pokretati kroz vazduh. Za palidrvcem je ostajao trag dima i ono je nastavilo da gori gotovo do kraja.

Imalo je stalni priliv svežeg vazduha tako da se nije zagušilo izgorelim gasovima. A ako pomisliš da je ovo samo zabavan trik bez ikakvog praktičnog značaja, nisi u pravu. Na osnovu ovoga ustanovili smo da vazduh u stanici mora stalno kružiti, inače bismo *i sami* ubrzo završili kao plamen. Normane, uključi, molim te, ponovo ventilatore, pošto si izveo svoju malu predstavu.

Trik ili ne bio je to veoma delotvoran nauk. Ali i takav koji me je učinio još odlučnijim da u najskorije vreme i ja nekako doskočim Normanu. Nije bila stvar u tome što mi se nije dopadao; naprosto, počeo je polako da me zamara njegov smisao za humor.

Neko doviknu s drugog kraja prostorije; *Kanopus* polazi!

Svi pohitasmo ka malim kružnim prozorima i zagledasmo se u svemir. Prošlo je izvesno vreme pre no što sam uopšte uspeo da nešto razaberem ali konačno mi je pošlo za rukom da prokrčim put napred i da priljubim lice uz debelu providnu plastiku.

Kanopus je bio najveći brod koji je vozio na liniji za Mars i nalazio se ovde već nekoliko nedelja zbog rutinskih tehničkih pregleda. Tokom poslednja dva dana uzeo je gorivo i primio putnike i sada je stao da se odmiče od stanice sve dok nas nije delio prostor od više milja. Slično Orbitavališnoj stanici. *Kanopus* se lagano okretao kako bi putnici imali osećaj gravitacije. Po obliku je prilično podsećao na ogroman prstenasti uštipak pri čemu su kabine i ostale prostorije za život ljudi obrazovale prsten oko energetskeg postrojenja i pogonskih jedinica. Kako putovanje bude odmicalo, okretanje broda postepeno će se smanjivati, tako da će putnici, kada konačno budu prispeli do Marsa, već biti priviknuti na

tamošnju silu teže. Prilikom povratnog putovanja dogodit će se upravo obrnuta stvar.

Otiskivanje broda sa svemirske stanice na orbiti nipošto nije onoliko spektakularno koliko je to uzletanje sa Zemlje. Sve se zbiva u mukloj tišini, razume se, a i odigrava se sasvim lagano. Takođe, nema ni traga od plamena ili dima: sve što sam uspeo da razaberem bila je slabašna pruga magle koja je u mlazu izlazila iz pogonskih jedinica. Velika radijatorska peraja stekoše najpre zagasitocrveni sjaj a zatim boju belog usijanja, budući da se preko njih suvišna toplota iz energetskog postrojenja odvodila u svemir. Masa broda, koja je dostizala mnogo hiljada tona, postepeno je dobijala na brzini, premda će proteći mnogo časova dok ne dostigne vrednost koja je neophodna da bi se izbegao Zemljin gravitacioni zagrljaj. Raketa koja me je dovezla na stanicu imala je stostruko veće ubrzanje od *Kanopusa*: ali veliki brod mogao je preko svojih pogonskih jedinica da obezbedi blag i postojan potisak tokom mnogo nedelja i da tako dostigne konačnu brzinu od gotovo pola miliona milja na čas.

Posle pet minuta već je prevalio mnogo milja i kretao se zamašnom brzinom — odvajajući se od naše orbite i zapućujući se putanjom koja će ga odvesti ka Marsu. Pun zavisti, gledao sam za njim, razmišljajući o tome kada ću se i ja otisnuti na takvo putovanje. Norman mora da je po izrazu mog lica zaključio šta osećam budući da se zakikotao i rekao: Razmišljaš o tome da se ukrcaš kao slepi putnik na naredni let? Smetni to, bolje, s uma. Neizvodljivo jc. Oh, znam da je to omiljena doskočica u naučnoj fantastici, ali još nikada se nije dogodilo u praksi: ima naime, premnogo čuvara. A znaš li šta rade sa slepim putnikom ako ga pronađu?

Ne znam — rekoh, nastojeći da ne pokažem preveliko zanimanje, jer, iskreno govoreći, već poduže sam razmišljao o tim stvarima.

Norman protrlja šake poput kakvog zloduha.

Pa, višak od jedne osobe na brodu značio bi da će biti manje hrane i kiseonika za ostale, a i došlo bi do poremećaja računica vezanih za gorivo. Zbog svega toga slepi putnik bio bi jednostavno izbačen s broda.

Onda je baš dobro što još niko nije pokušao tako da putuje.

Razume se premda slepi putnik ionako ne bi imao nikakvih izgleda. Bio bi otkriven još pre no što putovanje počne. U svemirskom brodu naprosto nema mesta za skrivanje.

Odložio sam u pamćenje ovu informaciju za neku potonju upotrebu. Može se pokazati od koristi jednoga dana.

Svemirska stanica jedan bila je prilično prostrana, ali pripravnici nisu provodili sve vreme na njoj kao što sam to ubrzo ustanovio. Imali su klupsku prostoriju, koja mora da je bila jedinstvena, a proteklo je izvesno vreme pre no što mi je tamo bio dozvoljen pristup.

Nedaleko od stanice nalazio se pravi muzej astronautike, plutajuće groblje brodova čiji su dani upotrebe prošli i koji su povučeni iz saobraćaja. Većini su bili skinuti svi instrumenti tako da su predstavljali tek puke kosture. Na Zemlji bi, razume se, već odavno zardali, ali ovde, u vakuumu, ostaće sjajni i neoštećeni zauvek.

Među tim olupinama nalazilo se i nekoliko velikih pionira — prvi brod koji se spustio na Veneru, prvi koji je stigao do Jupiterovih satelita, prvi koji je kružio oko Saturna. Na kraju svojih velikih putovanja ušli su na orbitu pet stotina milja iznad Zemlje, a trajektne rakete došle su potom i pokupile posadu. I dalje su se nalazili tu gde su bili napušteni, da nikada više ne budu upotrebljeni.

Svi odreda — izuzev *Zvezde Danice*. Kao što je dobro poznato, ona je prva oplovila Veneru još 1985 godine. Ali sasvim je malo ljudi znalo da se ponovo nalazi u izvrsnom stanju, budući da su je pripravnici usvojili, načinili od nje svoj privatni glavni štab i vlastite zabave radi, latili se posla da je opet učine operativnom. Bili su uvereni da je već u najmanju ruku isto tako dobra kao i kada je bila nova i stalno su pokušavali da „pozajme“ dovoljno raketnog goriva za jedno kratko putovanje. Veoma ih je pogađalo to što im niko nije dopuštao da uzmu ni grama.

Zapovednik Dojl je razume se bio upućen u čitavu stvar i sasvim ju je opravdavao — uostalom, time se obezbeđivalo valjano vežbanje. Ponekad bi navratio do *Zvezde Danice* da vidi kako stvari napreduju, ali inače se smatralo da brod predstavlja privatno vlasništvo. Morali ste da imate pozivnicu da biste stupili na letelicu. Tek pošto sam već nekoliko dana proveo na stanici i manje ili više bio prihvaćen kao član društva, ukazala mi se prilika da se otisnem do *Zvezde Danice*.

Bilo je to najduže putovanje koje sam preduzeo izvan stanice, budući da je „groblje“ bilo udaljeno oko pet milja krećući se na istoj orbiti sa stanicom, ali malo ispred nje. Ne znam kako bih tačno opisao neobično vozilo u kome smo se prevezli. Bilo je sagrađeno od otpadaka uzetih s drugih brodova i predstavljalo je tek puki cilindar pod pritiskom, dovoljno veliki da u njega stane desetak ljudi. Na jednom kraju bila mu je postavljena raketna jedinica koja je obezbeđivala slabi pogon: bilo je nekoliko pomoćnih mlaznica za

krmarenje kao i jednostavna vazдушna komora, radio kojim se održavala veza sa stanicom — i ništa više. To neobično plovilo moglo je da prevali put do *Zvezde Danice* za desetak minuta, pri čemu bi mu najveća ostvarena brzina iznosila trideset milja na sat. Dobilo je naziv *Svemirska ševa* — koji je kako izgleda, bio preuzet iz jedne stare, znamenite naučnofantastične priče.

Svemirska ševa obično je stajala parkirana na spoljnjem rubu stanice, gde nikome nije stajala na putu. Kada bi se ukazala potreba za njom, dva pripravnika bi izišla u skafandrima oslobodila je veza i dovukla je do najbliže vazdušne komore. Potom bi bila spojena sa stanicom, tako da ste se mogli ukrcati na nju kroz poveznu cev — baš kao da ulazite u pravi svemirski brod.

Moje prvo putovanje u *Svemirskoj ševi* veoma se razlikovalo od iskustva stečenog prilikom uzletanja sa Zemlje. Izgledala je tako klimava da sam imao utisak da će se svakog trenutka raspasti, iako je, zapravo, raspolagala prilično velikom bezbednosnom marginom. Ukrcalo nas se deseterica, tako da je u maloj kabini bilo prilično tesno a kada je raketni motor stupio u dejstvo blago ubrzanje sve nas je polako potisnulo ka stražnjem delu plovila. Potisak je bio tako slab da sam težio svega oko jedne funte — što je predstavljalo pravu suprotnost prilikama tokom poletanja sa Zemlje, kada sam, mogao bih se zakleti, težio čitavu tonu! Posle otprilike jednog minuta tog laganog napredovanja isključili smo pogon i narednih desetak minuta kretali se slobodno, da bi nas potom novo, kratkotrajno uključenje motora zgodno zaustavilo na našem odredištu.

U *Zvezdi Danici* bilo je obilje prostora: uostalom, ona je bila dom petorice ljudi gotovo dve godine. Imena su im i dalje bila tu ispisana nečim oštrim na obojenom zidu u kontrolnoj kabini; prizor tih potpisa odvede me u mašti gotovo stotinu godina u prošlost, do velikih pionirskih dana svemirskog letenja, kada je čak i Mesec bio novi svet, a još niko nije stigao do neke od planeta.

Uprkos starosti broda sve je u kontrolnoj prostoriji izgledalo i dalje sjajno i novo. Ploča sa instrumentima, koliko sam mogao da prosudim, mogla je da pripada i nekom brodu iz mog vremena. Tim Benton kucnu blago po ploči. — Kao nova! — reče on; u glasu mu se jasno mogao razabrati ponos. — Jemčim ti da bih te, kad god hoćeš, mogao na ovom brodu odvesti do Venere!

Prilično sam dobro upoznao kontrole na *Zvezdi Danici*. Bilo je sasvim bezbedno igrati se njima, razume se budući da su tankovi s gorivom bili prazni i sve što bi se dogodilo kada biste pritisnuli dugme s natpisom „Uključenje glavnog pogona” bilo bi žmirkanje jedne crvene svetiljčice. Pa ipak izgledalo je uzbudljivo sedeti na pilotovom sedištu i prepustiti se maštanju, dok su mi ruke počivale na kontrolama..

Odmah iza glavnih rezervoara s gorivom postavljena je mala radionica u kojoj je u toku bilo pravljenje mnoštva modela — ali i drugih stvari koje su spadale u područje ozbiljnog inženjerstva. Nekoliko pripravnika načinilo je razne naprave koje su želeli da isprobaju; najpre je valjalo uveriti se kako će se pokazati u praksi pre no što nastave rad na njima. Karl Hase, naš matematički genije, nastojao je da napravi nekakav novi navigacioni uređaj — ali kako bi ga sakrio čim bi neko naišao, niko nije imao pojma kakva mu je prava namena.

Više sam naučio o svemirskim brodovima dok sam tumarao po *Zvezdi Danici* nego ikada ranije iz knjiga ili s predavanja. Tačno je, doduše, bilo da je brod star gotovo jedno stoleće, ali iako su se pojedinosti u međuvremenu promenile, glavna načela njegovog ustrojstva ostala su u većoj meri ista nego što bi se to moglo očekivati. I dalje ste morali imati pumpe, tankove s gorivom, prečišćivače vazduha regulatore temperature i tako dalje. Naprave se mogu menjati, ali poslovi koje one moraju obavljati ostaju isti.

Informacije koje sam prikupio na *Zvezdi Danici* nipošto nisu bile samo tehničke prirode. Ovde sam okončao obuku u privikavanju na bestežinsko stanje: takođe sam naučio da se borim u uslovima slobodnog pada — što me, najzad, dovodi do Ronija Džordana.

Roni je bio najmlađi među pripravnicima, oko dve godine stariji od mene. Bio je to neobuzdan, plavokos Australijanac— zapravo, samo je rođen u Sidneju, ali je najveći deo potonjeg života proveo u Evropi. Kao ishod toga govorio je tri ili četiri jezika, a ponekad mu se događalo da nehotice pređe s jednog na drugi.

Bio je to dobrodušan i veseo momak, koji je ostavljao utisak da se nikada neće sasvim privići na nultu gravitaciju, već da će je stalno smatrati za veliku šalu. U svakom slučaju neprekidno je pokušavao nove trikove: napravio je, na primer, par krila da bi video kako će leteti s njima. (Odgovor je bio— ne baš najbolje. Ali možda je stvar bila u tome što krila nisu baš najumešnije napravljena.) Zbog svog vedrog raspoloženja često je

zapodevao dobroćudne kavge sa ostalim momcima — a okršaj u uslovima slobodnog pada veoma je uzbudljivo posmatrati.

Prvi problem je razume se, uhvatiti protivnika, što nipošto nije lako ukoliko on odbije da vam pruži pomoć u tome — može se, naime, otisnuti u Čitavom mnoštvu pravaca. Ali čak i ako prihvati bačenu rukavicu, javljaju se nove poteškoće. Ma kakvo boksovanje gotovo je nemoguće: već prvi udarac daleko bi vas razdvojio. Prema tome, jedini praktičan način borbe jeste rvanje. Ono obično počinje tako što dvojica takmaca lebde u vazduhu što je moguće dalje od čvrstih predmeta. Uhvate se za zglavke s potpuno ispruženim rukama — a potom je teško razabrati šta se tačno zbiva. Vazduh postaje ispunjen letećim udovima i telima koja se lagano okreću. Prema pravilima igre, poredili ste ako uspete da zadržite protivnika priljubljenog uza zid dok se izbroji do pet. Stvar je znatno teža nego što može da izgleda, jer sve što takmac treba da uradi to je da se snažnije odrazi i narednog trenutka opet ćete obojica zaploviti prostorijom. Treba imati na umu da u uslovima odsustva gravitacije ne možete naprosto sesti na žrtvu i prepustiti vlastitoj telesnoj težini da obavi ostalo.

Moj prvi okršaj sa Ronijem zbio se posle političke rasprave. Možda izgleda smešno da u svemiru politički problemi Zemlje uopšte nešto znače. Na izvestan način i ne znače — potpuno je, naime, svejedno da li dolazite iz Atlantske Federacije, Panazijske Unije ili Pacifičke Konfederacije. Ali vodile su se silne rasprave o tome u kojoj se zemlji najbolje živi, a kako je većina nas dobrobrano proputovala, svi su imali drugačija stanovišta.

Kada sam kazao Roniju da priča besmislice, on mi reče: — E sad ćemo da vidimo ko priča besmislice! — i pre no što sam shvatio šta se događa našao sam se sabijen u jednom uglu, dok je Norman Pael lagano brojao do deset — da bi mi pružio priliku. Nisam mogao da umaknem zato. Što je Roni čvrsto postavio noge o dva susedna zida koja su obrazovala ugao kabine.

Naredni put ispalo je malo bolje, ali je Roni ipak ponovo lako pobedio. Ne samo što je bio snažniji od mene nego je meni nedostajala i tehnika.

Na kraju, međutim, uspeo sam da pobedim — samo jednom, doduše. Morao sam da uložim silan trud da valjano isplaniram stvar, a možda je i Ron postao odveć samouveren.

Shvatio sam da sam gotov ako uspe da me satera u ugao: tada može da pribegne svom omiljenom triku .morska zvezda — da me položi na plečke tako što će se odupreti o ono mesto gde se zidovi spajaju. S druge strane, ako bih ostao na otvorenom, njegova nadmoćna snaga i veština ubrzo bi me

doveli u podređen položaj. Bilo je stoga, potrebno smisliti neki način da se neutrališu njegova preimućstva.

Prilično sam razmišljao o ovom problemu pre no što sam pronašao odgovor — a onda sam dobrano uvežbavao čitavu stvar kada nikoga ne bi bilo u okolini, budući da je valjalo sve skladno izvesti.

Konačno sam bio spreman. Sedeli smo za malim stolom, pričvršćenim za jedan kraj kabine *Zvezde Danice* — kraj koji je obično smatran podom. Ron se nalazio naspram mene i već neko vreme se među nama vodila dobroćudna prepirka. Bilo je očigledno da će okršaj početi svakog trenutka. Kada je Ron stao da otkopčava pojas kojim je bio vezan za sedište, shvatio sam da je kucnuo čas da stupim u dejstvo..

Taman se sasvim otkopčao, kada ja povikah: — Probaj da me uhvatiš! — i odrazih se pravo prema „tavanici” udaljenoj petnaest stopa. To je bio onaj deo zamisli koji je valjalo naročito skladno izvesti. Ron je suknuo delić sekunda iza mene, čim je prosudio putanju koju sam izabrao.

Našavši se na slobodnoj orbiti, razume se, pošto ste se odrazili nekom određenom putanjom, ne možete se zaustaviti sve dok ne naletite na nešto. Ron je očekivao da će me sustići na „tavanici”: ono, međutim, što *nije* očekivao bilo je da ću ja prevaliti samo polovinu puta donde. Stvar je, naime, bila u tome što mi je stopalo bilo vezano kanapom čiji sam drugi kraj prethodno pričvrstio za pod. Prevalio sam svega nekoliko jardi, kada sam se uz trzaj naglo zaustavio, a onda stao da se vraćam putem kojim sam došao. Ronu, razume se, nije preostalo ništa drugo nego da nastavi kuda je krenuo. Bio je toliko iznenađen videvši me kako se naglo vraćam da se u letu nagore okrenuo da bi video šta se to zbiva, što je za posledicu imalo prilično silovit udar u tavanicu. Još se od toga nije povratio kada sam se ja ponovo otisnuo nagore — ali ovoga puta više *nisam* bio vezan užetom. Ron je i dalje bio izbačen iz ravnoteže kada sam ja banuo kao meteor. Nije uspeo da se na vreme skloni i tako sam ga ja svom silinom prikovao za tavanicu, od čega je on izgubio vazduh. Bez po muke sam ga mogao zadržati dok se ne izbroji do pet: u stvari, Norman je u brojanju već stigao do deset kada je Ron uspeo da dođe k sebi. Upravo je počela da me obuzima zebnja, kada je on najzad stao da se meškolji..

Možda to nije bila odveć slavna pobeda a neki su smatrali i da sam varao. No, u pravilima nije bilo ničeg protiv dosetke kojom sam se poslužio.

Razume se, istim trikom nisam mogao da ga savladam dva puta i već u sledećem navratu Ron je ponovo pobedio. Ali on je uostalom, bio stariji od

mene..

Naše ostale igre uglavnom nisu bile tako grube. Često smo igrali šah (magnetnim figurama), ali kako ja tu nisam bogzna kakav, nisam u tome nalazio mnogo zabave. Jedinu igru u kojoj sam uvek mogao da pobedim bilo je „plivanje” ne plivanje u vodi, razume se već u vazduhu.

Stvar je bila veoma iscrpljujuća tako da joj nismo često pribegavali. Za igru je bila potrebna prilično velika prostorija a takmičari su morali da počnu s lebdenjem u istoj liniji, podalje od najbližeg zida. Zadatak je bio da se stigne do određene mete bauljanjem kroz vazduh. Stvar je donekle nalikovala plivanju kroz vodu ali bila je znatno teža i znatno sporija. Iz nekog razloga bio sam u tome bolji od ostalih, što je dosta neobično, budući da nisam baš vičan običnom plivanju.

Ne smem međutim, da ostavim utisak kako smo većinu vremena provodili na *Zvezdi Danici*. Na svemirskoj stanici za svakoga ima puno posla i možda je stoga posada nastojala da što bolje iskoristi svoje slobodno vreme. A — što predstavlja još nepoznatu zanimljivost — imali smo više prilika za zabavu nego što biste pomislili, zato što nam je bilo potrebno sasvim malo sna. To je jedna od posledica boravka u uslovima nulte gravitacije. Tokom sveg vremena koje sam proveo u svemiru mislim da nikada nisam spavao duže od četiri sata u jednom navratu.

Vodio sam strogo računa o tome da nipošto ne propustim neko od predavanja zapovednika Dojla, čak i kada je bilo drugih stvari kojima bih se radije posvetio. Tim me je taktički posavetovao da bi to ostavilo dobar utisak ukoliko nijednom ne bih izostao — a i zapovednik je, uostalom, bio vrstan predavač. U svakom slučaju, nikada neću zaboraviti predavanje o meteorima koje nam je jednom prilikom održao.

Kad se sad spomenem toga ovo mi izgleda prilično neobično, zato što mi se u prvi mah učinilo da će predavanje ispasti dosadno. Uvod je doduše, bio dosta zanimljiv, ali je posle njega red došao na statistike i tabele. Poznato vam je, razume se, šta su meteori — majušne čestice materije koje hitaju svemirom da bi sagorele usled trenja kada naiđu na Zemljinu atmosferu. Ogromna većina znatno je manja od zrnaca peska ali ponekad se dogodi da se i znatno veći komadi — teški mnogo funti — sunovrate u atmosferu. A u veoma retkim navratima na Zemlju se strmoglavljuju istinski džinovi teški više stotina ili čak hiljada tona pri čemu nastaje znatna šteta na mestu gde udare o površinu.

U ranim danima svemirskog letenja mnoge ljude je zbog meteora obuzimala nervoza: oni, naime, nisu shvatali u kojoj je meri svemir ogroman i smatrali su da je napuštanje zaštitnog atmosferskog omotača ravno izlaganju mitraljeskoj baražnoj vatri. Danas, međutim, znamo kako stvari uistinu stoje: iako meteori, doduše, ne predstavljaju ozbiljnu opasnost, mali primerci ponekad probijaju stanice ili brodove, tako da je neophodno nešto preduzeti u tom pogledu.

Nisam baš bio odveć pažljiv dok je zapovednik Dojl pričao o meteorskim pljuskovima i ispisivao tablu proračunima koji je trebalo da predoče koliko se zapravo, malo čvrste materije uistinu nalazi u međuplanetnom prostoru. Zanimanje mi se naprasno probudilo onog časa kada je preduzeo da objašnjava šta bi se dogodilo ako bi meteor nekada pogodio nas.

Morate imati u vidu — kazao je on — da se zbog svoje brzine meteor ne ponaša kao kakav spori predmet, kao što je, na primer puščano tane, koje prevaljuje tek puku milju u sekundi. Ako mali meteor udari u čvrsti predmet, makar i u parče hartije, on se istog trena pretvara u oblak usijane pare. To je jedan od razloga što je ova stanica opremljena dvostrukim trupom: spoljnji omotač obezbeđuje gotovo potpunu zaštitu od meteora na koje ikada možemo naići.

No, ipak postoji sasvim mala mogućnost da neki veliki meteor probije oba naša zida i načini prilično prostranu rupu. Čak ni to, međutim, ne mora da bude ozbiljno. Vazduh bi odmah pokuljao napolje, razume se, ali svaka prostorija koja ima jedan zid prema svemiru opremljena je ovim.

On podiže kružni disk koji je veoma nalikovao na poklopac sa gumenim obodom. Cesto sam viđao te diskove, obojene jarkožuto zakačene po zidovima stanice, ali nisam na njih obraćao veću pažnju.

Ovo može da iziđe nakraj s rupom koja ima čak šest inča u prečniku. Sve sto treba da uradite jeste da ga postavite uza zid blizu rupe, a zatim da ga polako *povlačite* sve dok ne prekrije otvor. Nipošto nemojte pokušati da odmah prekrijete rupu. Kada se jednom nađe na pravom mostu, pritisak vazduha će ga tu držati sve dok se ne izvrši trajna popravka. .

On pruži disk da kruži učionicom.

Pogledajte ga i dajte ostalima. Ima li pitanja?

Hteo sam da upitam šta bi se dogodilo ukoliko bi rupa imala *više* od šest inča u prečniku, ali sam se pobojavao da bi to moglo biti protumačeno kao podrugljivo pitanje. Osvrnuvši se po učionici da bih video ima li nekoga ko se sprema da prekine tišinu, primetih da Tim Benton nije prisutan. Bilo je

neobično za njega da propusti predavanje i upitah se šta li mu se dogodilo. Možda je nekom pomagao oko nekog hitnog posla negde u stanici.

Nisam više imao prilike da razmišljam o Timovom odsustvovanju. Jer upravo tog trenutka odjeknu iznenadna, oštra eksplozija, krajnje zaglušujuća u ovom ograničenom prostoru. Samo čas potom začu se užasan, visok pisak vazduha koji otiče — vazduha koji kulja kroz rupu. Što se najednom pojavila u zidu učionice.

Četvrta glava

POŠAST GUSARA

Za trenutak, dok nam je kuljanje vazduha trgalo odeću i vuklo nas ka zidu, bili smo odveć iznenađeni da bismo preduzeli bilo šta: samo smo zurili u krzavu rupu koja je narušila jednoličnost bele boje zida. Sve se zbilo toliko brzo da uopšte nisam imao vremena da se uplašim: *sirah* je došao kasnije. Naša paraliza potrajala je par sekundi: a onda se svi istovremeno pokrenusmo. Zaptivna ploča ležala je na stolu Normana Pauela i svi se sjuriše ka njoj. Usledi trenutak potpune gungule, a onda Normanov uzvik nadjača šištanje vazduha: — Sklanjajte mi se s puta! — On suknu preko prostorije, a vazдушna struja uhvati ga kao matica slamku, bacivši ga o zid. Bespomoćno i opčinjeno sam posmatrao kako se upire da ne bude povučen preko rupe. A onda podjednako naglo kao što je i počela, piskutava tutnjava prestade. Norman je uspeo da sklizne zaptivku na mesto.

Tek tog časa se prvi put okrenuh da vidim šta je zapovednik Dojl radio tokom kriznih trenutaka. Sa zaprepašćenjem sam ustanovio da i dalje spokojno sedi za stolom. Štaviše na licu mu je stajao osmeh — a u ruci je držao štopericu. U um mi poče da se uvlači strašna sumnja — sumnja koja se kroz nekoliko trenutaka obistinila. I ostali su ga takođe netremice posmatrali, a zavladao je duga, ledena tišina. A onda se Norman nakašlja i veoma upadljivo protrlja lakat na mestu gde mu je ostala masnica posle udara o zid. Da je kojim slučajem mogao da šepa u uslovima nulte gravitacije, uveren sam da to nikako ne bi propustio da učini dok se vraćao u svoju klupu. Kad je stigao na mesto, dao je oduška svojim osećanjima tako što je zgrabio elastičnu traku koja mu je pričvršćivala beležnicu, zapeo je pustio, pri čemu se razlegao rezak zvuk. Zapovednik se međutim, i dalje samo osmehivao.

Žao mi je što si se povredio, Normane — reče on konačno. — Odista moram da ti čestitam na brzini kojom si reagovao. Bilo ti je potrebno samo pet sekundi da stigneš do zida, što je bilo više nego dobro, ima li se na umu činjenica da su ti svi ostali preprečavali put.

Hvala, ser — uzvratu Norman, sasvim nepotrebno naglasivši ono „ser“. I dalje je bilo očigledno da mu se nimalo ne dopada to što je, promene radi, jednom on postao žrtva tuđe šale. — Ali nije li to bio pomalo. ovaj. opasan trik?

Uopšte nije. Ako već hoćeš tehničke pojedinosti, oko rupe stoji cev od tri inča koja se završava ventilom. Tim se nalazi napolju u skafandru i da mi

nismo zaptili otvor za deset sekundi, on bi zavrnuo ventil i obustavio oticanje.

Kako je napravljena rupa?— upita neko.

Malim eksplozivnim sredstvom. sasvim malim — uzvрати zapovednik. A onda mu osmeha nestade i on ponovo postade *strogo* ozbiljan.

Nisam ovo priredio samo zabave radi. Jednoga dana možda ćete se suočiti s pravim otvorom, tako da se ovaj ogled može pokazati od ogromne važnosti: znaćete naime, šta vam valja činiti. Kao što ste videli rupa ove veličine kadra je da napravi promaju i po i može da isprazni vazduh iz sobe za pola minuta. Ali lako je izići nakraj s njom ako delate brzo i bez panike.

On se okrenu prema Karlu Haseu koji je kao što to i dolikuje dobrom učeniku, uvek sedeo u prvoj klupi.

Karle zapazio sam da si ti bio jedini koji se uopšte nije pomerio. Možemo li da znamo zašto?

Karl uzvрати bez oklevanja svojim suvim, odmerenim glasom: Posredi je bila jednostavna dedukcija. Izgledi da nas pogodi veliki meteor nepojamno su mali kao što ste i sami objasnili. Izgledi da budemo pogođeni upravo u Času kada vi okončavate predavanje o meteorima toliko su mali da se mogu poistovetiti s nemogućnošću. Bilo mi je stoga jasno da nema prave opasnosti i da je posredi jamačno neki test. Zbog toga sam i ostao da sedim čekajući da vidim šta će se dogoditi.

Svi pogledasmo prema Karlu, osećajući se pomalo glupo. Razume se bio je u pravu: kao i uvek, uostalom. Ali to mu nimalo nije povećalo popularnost.

Jedno od najvećih uzbuđenja života na svemirskoj stanici jeste dolazak poštanske rakete sa Zemlje. Veliki međuplanetni putnički brodovi dolaze i odlaze, ali oni ni izdaleka nisu tako važni kao male, jarkožute letelice posredstvom kojih osoblje stanica održava vezu s domom. Radio-poruke se, razume se obilato koriste, ali one se ipak ne mogu uporediti sa pismima i — nadasve — paketima sa Zemlje.

Poštansko odeljenje stanice bilo je smešteno u jednoj sobici blizu jedne od vazdušnih komora i tu bi se obično okupila omanja gomila još pre no što se raketa spoji. Čim poštanske vreće budu ukrcane, dolazi do njihovog hitrog otvaranja i još bržeg razvrstavanja pošiljki. Potom se skupina razilazi, svako noseći svoju poštu ili, pak, tobože nehajno govoreći: — Pa i nisam ništa očekivao ovoga puta..

Srećković koji bi dobio paket nikako ga nije mogao dugo zadržati za sebe. Svemirska pošta je skupa, a paket je najčešće pretpostavljao neki od onih malih luksuza koji se obično nisu mogli priuštiti na stanici.

Prilično sam se iznenadio ustanovivši da mi je stigla prava gomila pisama, većina od ljudi koje uopšte nisam poznao, prvom poštanskom raketom koja je stigla po mom dolasku. Uglavnom su bila od mladića mog uzrasta koji su čuli o meni — ili me možda videli na televiziji — i želeli da doznaju sve o životu na stanici. Da sam se latio da odgovorim svima, uopšte ne bih imao vremena ni za šta drugo. Štaviše nisam nikako mogao. Čak ni da se svima zahvalim sve i da sam imao vremena. Poštarina bi mi pojela svu ušteđevinu.

Zapitao sam Tima šta da preduzmem u tom pogledu. On je bacio pogled na nekoliko pisama i uzvratio: Možda sam malo ciničan, ali mislim da je većina želela samo svemirske marke. Ako već smatraš da treba da im uzvратиш, sačekaj da se vratiш na Zemlju. Odatle će biti *znatno* jeftinije..

Tako sam i postupio, premda se bojim da su mnogi zbog toga ostali razočarani.

Stigao mi je i paket od kuće pun raznih poslastica, kao i pismo od mame u kome mi je kazala da vodim strogo računa o tome da se dobro pokrивam i ne nazebem. Razume se ovo pismo nisam nikome pomenuo ali zbog sadržaja paketa bio sam veoma popularan dan ili dva.

Teško da ima mnogo ljudi na Zemlji kojima se nije ukazala prilika da gledaju televizijsku seriju „Dan Dramond svemirski detektiv“. Većina vas je začelo pratila Danove pustolovine u gonjenju međuzvezdanih krijumčara i svakovrsnih drugih nevaljalaca ili u beskrajnim okršajima sa Crnim Džervisom najdijaboličnijim od svih svemirskih gusara.

Kada sam stigao na stanicu, ne bez izvesnog iznenađenja sam ustanovio da Dan Dramond uživa zamašnu popularnost među posadom. Kada ne bi bili na dužnosti — a često i kada bi bili — nikada ne bi propustili epizodu njegovih pustolovina. Razume se svi su se pretvarali da to gledaju samo da bi se podsmevali, ali ipak nije bilo sasvim tako. Pre svega. „Dan Dramond“ nije ni upola tako smešan kao većina drugih TV serija: u stvari, u tehničkom pogledu prilično je umešno napravljen, a reditelji očigledno dobijaju savete od stručnjaka, premda ih se uvek ne drže. Rasprostranjena je sumnja da upravo neko sa stanice pomaže oko scenarija, ali to još niko nije uspeo da dokaže. Osumnjičen je čak i zapovednik Dojl premda je krajnje neverovatno da bi mu to ikada iko smeo da kaže u lice..

Svi smo posebno bili zainteresovani za poslednju epizodu, budući da je u njoj bilo reči o svemirskoj stanici koja navodno kruži oko Venere. Pljačkaška krstarica Crnog Džcrvisa. „Kraljica noći”, ostala je bez goriva, pa su tako gusari skovali plan da napadnu stanicu i pokupe njene zalihe. Ako bi pri tom uspeali da se domognu nešto plena i da povedu taoce, tim bolje. Na samom kraju prethodne epizode, gusarska krstarica, potpuno crne boje stala je da se približava stanici čija posada ništa nije slutila — i svi smo bili u nedoumici Šta će se dogoditi.

Razume se u stvarnosti nije bilo ni govora o nekakvom gusarenju u svemiru: ni najbogatiji trustovi nisu, naime mogli dopustiti sebi da grade brodove i opskrbljuju ih gorivom, tako da je nejasno od kog bi plena živeo Crni Džervis. No ova okolnost nije umanjila naše uživanje u seriji — ali bi ponekad bila povod žestokih rasprava o izgledima za zločinačku delatnost u svemiru. Peter van Holberg, koji je poprilično vremena provodio u čitanju drečavih časopisa i gledanju televizijskih serija, bio je uveren da se *nešto* može na tom polju učiniti samo ako je čovek dovoljno odlučan. Zabavljao se izmišljanjem raznih domišljatih zločina, a potom bi od nas tražio da pronađemo kako bi se oni mogli preduprediti. Na kraju smo došli do zaključka da je on, u stvari, promašio zanimanje.

Najnoviji poduhvat Crnog Džcrvisa nagnao je Petera da se duboko zamisli i on se jedan ceo dan dao u ispitivanje toga koliko bi jednom međuplanetnom desperadosu vredeo sadržaj stanice. Došao je do upečatljive svote, naročito kada se uračuna i cena tereta. Da Peter nije već razmišljao u ovom pravcu, verovatno nikada ne bi zapazio neobično ponašanje *Labuda*.

Pored svemirskih brodova koji su se nalazili na redovnim predviđenim linijama, dva ili tri puta mesečno do stanice bi stizale i letelice u posebnim misijama. Obično su bile angažovane u naučnim istraživanjima, povremeno i u nečem tako uzbudljivom kao što je pohod do spoljnjih planeta. No ma kakav im bio zadatak, na stanici su uvek svi bili upućeni u to.

Niko, međutim, nije mnogo znao o *Labudu* osim da je u Lojdovom registru bio zabeležen kao teretnjak srednje veličine i da je već trebalo da bude povučen iz upotrebe, budući da se koristio gotovo pet godina bez ozbiljnijih popravki i tehničkih pregleda. Brod je privukao malo pažnje kada je stigao do stanice i tu se usidrio (da, baš se taj izraz još koristi) na udaljenosti od oko deset milja. Razdaljina je bita veća nego što je to uobičajeno, ali to je moglo jedino da znači da mu za komandama sedi

ultraobazrivi pilot. Tu se ukotvio i ostao. Svi pokušaji da se ustanovi šta mu je zadatak potpuno su zakazali. Brod je imao dvočlanu posadu — to znamo otuda što su u skafandrima prešli do stanice i javili se kontroli. Nisu saopštili kada će otići i odbili su da objave šta rade, što je bilo nečuveno, ali ne i protivzakonito.

Razume se to je dalo podstrek postavljanju mnogih pretpostavki. Prema jednoj, brod je u potaji iznajmio princ Edvard, koji je kao što je dobro poznato, već godinama pokušavao da se otisne u svemir. Kako izgleda, glavnu prepreku mu je predstavljao britanski parlament, koji je držao da je prestolonaslednik odveć dragocen da bi se izložio riziku jedne tako opasne zabave kao što je svemirski let. No princ je veoma odlučan i uporan mladić, tako da ne bi trebalo nikoga da iznenadi ako se jednoga dana pojavi na Marsu, pošto se prethodno preruši u običnog člana posade. Ako se ikada uistinu bude rešio na tako nešto, mnogi će bili spremni da mu pomognu u tome.

Peter je, međutim postavio znatno opakiju teoriju, što je baš nalikovalo na njega. Dolazak tajanstvenog i nekomunikativnog svemirskog broda savršeno se slagao sa njegovom zamišlju o međuplanetnom zločinu. Ako želite da opljačkate svemirsku stanicu, istakao je on kako biste drugačije to pokušali?

Mi smo ga ismejali, podsetivši ga na to da se *Labud* baš potrudio da skrene pažnju na sebe a ne da je odvрати. Osim toga, posredi je bio mali brod koji nije mogao imati odveć brojno ljudstvo. Dvojica koji su došli na stanicu verovatno su sačinjavali celu posadu.

Peter se, međutim, u međuvremenu toliko zagrejao za svoju pretpostavku da uopšte nije bio spreman da čuje glas razuma; budući da nas je sve to zabavljalo, pustili smo ga da nastavi započetim pravcem, pa smo ga čak i podsticali. No, razume se, nismo ga shvatali ozbiljno.

Ona dvojica s *Labuda* dolazila bi na stanicu bar jednom dnevno da uzmu eventualnu poštu sa Zemlje i da malo prelistaju novine i časopise u salonu. Bilo je to sasvim prirodno ako nisu imali ništa preče da rade, ali Peter je celu stvar smatrao krajnje sumnjivom. Prema njemu, posredi je bio čvrst dokaz da oni to izviđaju stanicu kako bi je podrobno upoznali. — Da bi posle mogli — neko je sarkastično primetio — da predvode osvajačku četvu s gusarskim mačevima.

A onda neočekivano, Peter je došao do jednog dokaza koji nas je nagnao da ga ipak shvatimo malo ozbiljnije. Doznao je iz komunikacionog

odeljenja da naši tajanstveni gosti neprekidno primaju poruke sa Zemlje, koristeći pri tom vlastiti radio na jednom talasnom području koje nije bilo predviđeno za službenu ili trgovačku upotrebu. To nipošto nije bilo protivzakonito — koristili su, naime, jedno od „slobodnih” područja — ali je zato bilo u svakom slučaju veoma neobično. *Uza sve to, primenjivali su šifru.* Najblaže rečeno, to je, razume se, bilo krajnje neprilično. Petera je, svakako, cela stvar veoma uzбудila. — Ovo dokazuje da se zbiva nešto čudno — reče on ratoborno. — Niko ko se bavi poštenim poslom ne bi se tako ponašao. Neću da kažem da su se deli u nešto tako. ovaj. staromodno kao što je gusarenje. Ali šta mislite o krijumčarenju droge?

Teško, međutim — primeti Tim Benton blago — da je broj onih koji uzimaju drogu na Marsu i Veneri dovoljno veliki da bi se taj posao isplatio.

Nisam imao na umu krijumčarenje u *tom* smeru — uzvрати Peter prezrivo. — Pretpostavimo da je neko otkrio drogu na jednoj od planeta i da je krijumčari na Zemlju?

Preuzeo si tu zamisao iz „Dana Dramonda” — reče neko. — Sećaš se one epizode iz prošle godine: o nizijama Venere.

Postoji samo jedan način da ustanovimo šta je posred i — nastavi Peter nepopustljivo. — Preći ću na njihov brod da malo zavirim kako stoje stvari. Ko će sa mnom?

Nije bilo dobrovoljaca. Ja bih se bio ponudio da mu se pridružim, ali znao sam da me ne bi prihvatio.

Šta je, svi ste se uprpili? — poruga se Peter.

— Naprosto, ne zanima nas — uzvрати Norman. — Znam i za bolje načine da se utuca vreme.

A onda na sveopšte iznenađenje. Karl Hase istupi napred.

Ja ću poći — reče on. — Već sam sit svega i ovo je jedini način da sprečimo Petera da nas i dalje time gnjavi.

Bilo je protiv pravila da Peter sam preduzme putovanje na toliku udaljenost i da se Karl nije dobrovoljno javio, on bi morao da odustane od cele zamisli.

Kada ćete poći? — upita Tim.

Oni dolaze ovamo svakog popodneva po poštu i kada obojica budu na stanici sačekaćemo na naredno razdoblje pomračenja i krenuti. — Bilo je to tokom pedeset minuta dok je stanica prolazila kroz Zemljinu senku: tada su se teško mogli razabrati mali objekti na bilo kojoj udaljenosti tako da su postojali sasvim zanemarljivi izgledi da budu otkriveni. S druge strane, ni

oni neće lako pronaći *Labuda*, budući da će brod veoma malo odražavati sjaj zvezda i verovatno će biti nevidljiv sve do razdaljine od jedne milje. Tim Bentoni im skrenu pažnju na tu okolnost.

Pozajmicu jedan biper iz skladišta — uzvratu Peter.

Džoe Evans će mi ga sigurno dati.

Treba da objasnim da je biper mali radarski uređaj, ne mnogo veći od ručne baterijske svetiljke koji se koristi za ustanovljenje položaja predmeta koji su se otisnuli sa stanice. Domet mu iznosi nekoliko milja kada je u pitanju jedna tako mala stvar kao što je skafander, dok je kadar da zabeleži prisustvo broda na znatno većoj udaljenosti. Počnete da šarate njime po svemiru i kada snop naiđe na nešto začuje se niz bipova. Sto ste bliži objektu od koga se snop odbija, to bipovi postaju brži i uz malo iskustva postajete kadri da prilično tačno prosudite udaljenost.

Tim Benton je konačno dao svoj nevoljni pristanak na ovu pustolovinu, pod uslovom da Peter ostane u radio-vezi sve vreme i da mu tačno prenosi šta se zbiva. Tako sam i ja došao u priliku da celu stvar pratim preko zvučnika u jednoj radionici. Lako sam mogao zamisliti da sam napolju s Peterom i Karlom, u tami prošaranog zvezdama, s velikom senovitom Zemljom poda mnom i stanicom koja se lagano okreće pozadi.

Dobro su osmotrili *Labuda* dok se još mogao videti po odraženoj Sunčevoj svetlosti a zatim su sačekali da prođe pet minuta po njegovom pomračenju pre no što su se otisnuli u dobrom pravcu. Putanja im je bila tako tačna da uopšte nisu morali da koriste biper: *Labud* se pojavio pred njima upravo u proračunatom trenutku i oni se polako zaustaviše.

Sve je čisto — izvesti Peter, a ja uspeh da razaberem uzbuđenje u njegovom glasu. — Nema ni traga od života.

Možete li da vidite kroz prozore? — upita Tim. Neko vreme vladala je tišina narušavana jedino teškim disanjem i povremenim reskim metalnim zvucima nastalim prilikom baratanja po kontrolama skafandra. A onda začusmo tresak praćen Peterovim uzvikom.

Prilično neoprezno — usledi Karlov glas. — Ako nekoga ima unutra, sada sigurno misle da su naleteli na asteroid.

Šta mogu — usprotivi se Peter. — Stopalo mi je skliznulo na kontrolu mlaznika. — Potom se začuše zvuci Škripanja i struganja dok je prelazio na drugu stranu trupa.

Ne mogu da vidim kabinu — izvesti on. — Odveć je tamno. Ali tamo svakako nema nikoga. Poći ću unutra. je li sve u redu?

Jeste: naša dvojica osumnjičenih igraju šah u salonu za razonodu. Norman je bacio pogled na ploču i kaže da će partija još poprilično potrajati. — Tim se zakikota: video sam da uživa u svemu ovome i da celu stvar shvata kao dobru šalu. Meni je ona izgledala sve uzbudljivija.

Čuvajte se zamki — nastavi Tim. — Uveren sam da nijedan iskusan gusar neće otići sa svog broda i ostaviti ga bez nadzora. Možda vas u vazdušnoj komori čeka robot sa zračnim pištoljem!

Čak je i Peteru to izgledalo neverovatno i on to reče glasom koji nije bio baš nesiguran. Čuli smo više prigušenih udaraca dok se kretao oko trupa ka vazdušnoj komori, a potom je usledila duga pauza dok je ispitivao kontrole. One su standardne na svakom brodu i ni na koji način se ne mogu blokirati spolja, tako da tu nije očekivao mnogo poteškoća.

Otvara se — objavi on kratko. — Idem unutra.

Ponovo je usledilo napeto razdoblje. Kada se Peter opet javio, signal mu je bio znatno slabiji zbog zaprečujućeg dejstva broskog trupa, ali ipak smo ga mogli čuti kada bismo pojačali ton.

Kontrolna prostorija izgleda savršeno normalno — izvesti on; u glasu mu se jasno osećao prizvuk razočaranja.

Idemo da malo zavirimo u teret.

Malo je kasno da vas na to sada podsetim — reče Tim — ali da li shvatate da se sada *vi* bavite gusarenjem ili nečim veoma sličnim? Pretpostavljam da bi pravnici to nazvali „neovlašćen ulaz u svemirski brod bez znanja i dopuštenja vlasnika”. Zna ti neko koja je kazna za to.

Niko nije znao iako je bilo više uzbudljivih pretpostavki. A onda nas Peter ponovo pozva.

Imamo poteškoća. Ulaz u skladište je zaključan. Bojim se da moramo da odustanemo: poneli su, naime, ključeve sa sobom.

Možda i ne moramo — začusmo Karlov odgovor.

Dobro je poznalo da ljudi drže pri ruci rezervne ključeve u slučaju da izgube one koje nose sa sobom. Obično ih kriju na mestima za koja drže da su bezbedna ali ona se uglavnom lako mogu pronaći.

Pa, napred onda šerloče. Je li i dalje sve čisto kod vas?

Jeste: partija još ni izdaleka nije pri kraju. Po svoj prilici će provesti nad pločom celo popodne.

Svi su bili krajnje iznenađeni kada je Karl pronašao ključeve za manje od deset minuta. Bili su čušnuti u jedno malo udubljenje ispod ploče sa instrumentima.

Idemo! — uzviknu Peter veselo.

Za ime sveta, pazite šta radite — upozori ih Tim očigledno zažalivši što ih je uopšte pustio da se u sve to uvale. — Samo malo procunajte okolo i smesta natrag.

Nije bilo odgovora; Peter se sav zadubio u petljanje oko vrata. Začusmo prigušeno „klank" kada je konačno uspeo da ih otvori, a onda i škriputave zvuke dok se provlačio unutra. I dalje je nosio skafander kako bi mogao da bude u radio-vezi sa nama. Trenutak kasnije začusmo njegov uzvik: — Karle! Pogledaj ovo!

Šta je bilo? — uzvratil Karl i dalje pribran kao i inače. — Gotovo si mi probio bubne opne.

Dreka koju smo mi nadigli sa svoje strane nimalo nije bila od pomoću tako da je prošlo izvesno vreme pro no što je Tim uspostavio red.

Prekinite svi s vikom! Petere, tačno nam reci šta si pronašao.

Uspeo sam da razaberem kako je Peter progutao knedlu, nastojeći da povрати dah.

Brod je pun *pištolja!* — prodahta on. — Na časnu reč: ne šalim se! Vidim ih bar dvadeset, pričvršćeni su za zid. Nisam nikada ranije video takve pištolje. Imaju neobičan otvor cevi a ispod su im postavljeni crveni i zeleni cilindri. Uopšte ne mogu da pretpostavim za šta bi mogli da..

Karle! — prekide ga Tim. — Da li nas to Peter sve zavatlava?

Ne — usledi odgovor. — Sve je kao što je rekao. ne volim što to kažem, ali ako postoje takve stvari kao što su zračni pištolji, onda se oni sad nalaze pred našim očima.

Šta da radimo — zacvile Peter. Nije izgledao nimalo zadovoljan što je dobio potkrepu za svoje teorije.

Ne dirajte ništa! — naredi Tim. — Dajte nam podroban opis svega što možete da vidite, a onda pravo natrag.

Ali pre no što je Peter stigao da ga posluša, sve nas je snašao novi, znatno jači šok. Jer najednom začusmo Karla koji je promucuo: — Šta je ovo? — Za trenutak je vladala tišina: a onda se javi glas koji sam jedva prepoznao kao Peterov šapat. — Neki brod je napolju. Spaja se sa nama. Šta da radimo?

Kidajte odatle — prošaputa žurno Tim kao da je šaputanje značilo neku razliku. — Prođite kroz vazdušnu komoru što brže možete i vratite se u stanicu različitim putanjama. Mrak će bili još desetak minuta, tako da vas možda neće videti.

Prekasno — reče Karl; bilo je očigledno da mu prisebnost neće još dugo potrajati. — Već se ukrcavaju. Upravo se otvaraju spoljnja vrata.

Peta glava

ZVEZDANI OBRT

Za trenutak niko nije znao šta bi rekao. A onda Tim i dalje šapućući, prodaha u mikrofon: — Samo mimo! Ako im kažete da ste u radio-vezi sa nama noće se usuditi da vas dirnu.

Ovo je, pade mi neodoljivo na um, prilično optimistična pretpostavka. No, ona se ipak može pokazati dobra za moral naših drugova, koji je po svojoj prilici bio sada na prilično niskom nivou.

Uzeću jedan od ovih pištolja — oglasi se Peter. — ne znam kako rade, ali možda će ih uplašiti. Karle, uzmi i ti jedan.

Za ime sveta, budite oprezni! — upozori ih Tim čiji je izraz lica odavao krajnju zabrinutost. On se okrenu ka Roniju.

Rone, pozovi zapovednika i ispričaj mu šta se događa. Brzo! I upravi teleskop ka *Labudu* da vidimo kakav je to brod tamo.

Trebalo je toga ranije da se setimo razume se, ali potpuno smo smeli s uma tu mogućnost u sveopštem uzbuđenju.

Sada su u kontrolnoj prostoriji — izvesti Peter. — Mogu da ih vidim. Ne nose skafandre, niti imaju oružje. To nam daje prilično preimućstvo.

Pretpostavljam da je ovo pomalo osokolilo Petera, koji je verovatno počeo da razmišlja o tome kako bi još mogao da ispadne i junak.

Poći ću im u susret — objavi on najednom. — To je bolje nego da ih čekamo ovde, gde će nas pre ili kasnije naći. Hajdemo, Karle.

Čekali smo bez daha. Ne znam šta smo očekivali — sve, pretpostavljam, u rasponu od prave salve do pištanja ili pucketanja onog tajanstvenog oružja kojeg su se domogli naši prijatelji. Jedino što nismo predvideli bilo je ono što se uistinu dogodilo.

Začuli smo Petera kako kaže (a odajem mu puno priznanje na stalozenom glasu): — šta radite ovde i ko ste vi?

Tišina koja je usledila kao da je potrajala u nedogled. Mogao sam sebi da predočim prizor podjednako jasno kao da sam uistinu bio tamo — kako Peter i Karl stoje spremni sa napetim oružjem, dok im protivnici razmišljaju da li da se predaju ili da se upuste u okršaj.

A onda verovali ili ne, neko se nasmeja. Začulo se nekoliko reči koje nismo mogli da razaberemo iako je izgledalo da su na engleskom; potpuno su ostale prigušene u pravoj provali veselja: zazvučalo je kao da su troje ili četvoro ljudi istovremeno prasnuli u smeh i to gromoglasan.

Sve što smo mogli da učinimo bilo je da čekamo i da razmišljamo šta se to zbiva dok se metež ne okonča. A onda se najzad, iz zvučnika razleže novi glas, očigledno vedar i sasvim prijateljski.

Dobro, momci, možete slobodno da odložite te igračke. Njima ne biste ubili ni miša, osim ako ga ne biste mlatnuli po glavi. Pretpostavljam da ste sa stanice. Ako već hoćete da znate ko smo, mi smo iz kompanije „Film dvadeset prvog veka” i stojimo vam na usluzi. Ja sam Li Tomson, asistent reditelja. A to opako oružje koje držite samo su rekviziti napravljeni za naš novi međuzvezdani epos. Milo mi je što vidim da su bar *nekom* delovali ubedljivo: meni izgledaju krajnje neuverljivi.

Naša reakcija na ovaj obrt bila je prava provala neobuzdanog smeha. Kada je zapovednik stigao, prošlo je prilično vremena pre no što je neko uspeo da mu ispriča šta se, u stvari, dogodilo.

Najneobičnije u svemu bilo je to što su Peter i Karl koji su napravili budale od sebe, imali priliku da se poslednji smeju. Filmadžijama su se oni, kako izgleda, silno dopali, tako da su ih povelili na svoj brod gde su ih počastili izvrsnim jelima i pićima kakva se obično ne nalaze na jelovniku stanice.

Na kraju, cela stvar se neverovatno jednostavno razjasnila. Kompanija „Film dvadeset prvog veka” latila se ozbiljnog posla da napravi pravi epos — prvi *međuzvezdani*, a ne samo puki međuplanetni film. Glavna osobenost projekta ogledala se u okolnosti da je sva snimanja trebalo da se obave u svemiru, a ne u studijima na Zemlji.

Bilo je to objašnjenje one silne tajanstvenosti. Čim ostale kompanije budu doznale šta se događa, doći će do prave invazije u svemir. „Film dvadeset prvog veka” hteo je da po svaku cenu stekne što veću prednost. Najpre su uputili tovar s rekvizitima koji je čekao na dolazak glavne jedinice s kamerama i opremom. Pored „zračnih pištolja” na koje su nabasali Peter i Karl u sanducima su se još nalazili jezivi četvoronogi skafandri namenjeni pretpostavljenim bićima sa planeta Alfe Kentaura. „Film dvadeset prvog veka” radio je stvari na visini, a doznali smo i da još jedna njihova jedinica upravo dejstvuje na Mesecu.

Samo snimanje trebalo je da počne tek kroz dva dana kada budu prispeli i glumci u trećem brodu. Usledilo je silno uzbuđenje kada se pročula vest da će zvezda filma biti niko drugi do Linda Loreli — premda smo se pitali u kojoj će meri ona moći da dođe do izražaja u skafandru. Njen partner, u jednoj od svojih tipičnih uloga žestokih muškarčina bio je Teks Dankan.

Norman Pael se silno obradovao ovoj vesti, budući da je spadao u red Teksovih obožavatelja, pa je čak držao njegovu fotografiju zalepljenu na svom ormariću.

Sve te pripreme u našem neposrednom susedstvu silno su nam odvlačile pažnju i kad god osoblje stanice ne bi bilo na dužnosti začas bi uskočilo u skafandre i prešlo preko da promatra rad filmskih tehničara. Oni su istovarili kamero koje su bile pričvršćene za male raketne jedinice tako da su se polako mogle okretati. Drugi svemirski brod upravo je bio podvrgnut složenom prerusavanju: dodavani su mu kupole, oklopni tornjevi i lažna vatrena gnezda što je trebalo da mu da izgled (tako su se bar nadali u „Filmu dvadeset prvog veka”) borbene letelice iz nekog drugog sunčevog sistema. Uistinu je delovao upečatljivo.

Prisustvovali smo jednom od predavanja zapovednika Dojla kada su na stanicu stigle zvezde. Doznali smo za njihov dolazak kada su se vrata otvorila i unutra ulebdela mala povorka. Na čelu je bio zapovednik stanice, a zatim je ušao njegov zamenik — pa Linda Loreli. Na licu joj je stajao prilično umoran smešak: bilo je sasvim očigledno da odsustvo sile teže deluje na nju veoma rastrojavajuće. Setivši se kako je meni bilo u početku, saučestvovao sam s njom. Pratila ju je jedna starija žena koja se kako je izgledalo, sasvim snalazila u uslovima nulte gravitacije; našla se spretno Lindi pri ruci kada je ova načas izgubila kontrolu kretanja.

Tik iza nje ušao je Teks Dankan: nastojao je da se sam snađe u novoj sredini, ali mu to baš nije polazilo za rukom. Bio je znatno stariji nego što sam to mislio po njegovim filmovima— verovatno najmanje trideset pet. A i kosa mu se providela gde god biste pogledali. Osmotrio sam Normana, pitajući se kako će reagovati na pojavu svog omiljenog junaka. Izgledao je malčice razočaran.

Vest o Peterovoj i Karlovoj pustolovini očigledno se pročula, budući da su ih predstavili gospođici Loreli s kojom su se veoma učtivo rukovali. Postavila im je nekoliko suvislih pitanja o poslu kojim se bave, stresla se pred jednačinama koje je zapovednik Dojl ispisao na tabli i pozvala nas sve da pređemo na najveći brod kompanije, *Orson Vels*, na čaj. Izgledala mi je veoma mila — znatno prijatnija od Teksa, kome je sve ovo očigledno silno bilo dosadno.

Posle ovoga gotovo da niko više nije mario za *Zvezdu Danicu* — naročito otkako smo ustanovili da možemo nešto da zaradimo pomažući oko snimanja. Činjenica da smo svi bili vični bestežinskom stanju činila nas je

veoma korisnim, jer iako je većina filmskih tehničara već boravila u svemiru, ipak se nisu osećali najprijetnije u uslovima nulte gravitacije, tako da su se kretali lagano i oprezno. Mi smo u svakom pogledu bili znatno delotvorniji, pošto bi nam prethodno bilo rečeno šta da radimo.

Dobar deo filma sniman je na *Orsonu Velsu* koji je bio preuređen u svojevrsan leteći studio. Sve scene koje su se, prema scenariju, odigravale unutar svemirskog broda rađene su tu, u prigodnom dekoru mašinerija, kontrolnih tabli i tako dalje. Uistinu zanimljive sekvence, međutim, bile su one koje su snimane napolju, u svemiru.

Postojala je jedna epizoda, doznali smo u kojoj je Teks Dankan trebalo da spase gospođicu Loreli koja bespomoćno pada ka putanji kojom se približava jedna planeta. Budući da se „Film dvadeset prvog veka“ dičio činjenicom da Teksa *nikada* nisu zamenjivali dubleri, već da je on sam snimao i najopasnije scene, svi smo jedva čekali taj trenutak. Smatrali smo da će to i te kako biti vredno viđenja i pokazalo se da smo bili potpuno u pravu..

Na stanici sam boravio već četrnaest dana tako da sam se smatrao starosedecocem. Izgledalo mi je savršeno prirodno da budem bez težine, a gotovo sam potpuno smeo s uma značenja reči „gore“ i „dole“. Stvari kao što je sisanje tečnosti kroz cevčice umesto pijenje iz šolja ili čaša više nisu predstavljale novinu za mene, već deo svakodnevnog života.

Mislim da je postojala samo jedna stvar koja mi je uistinu nedostajala na stanici. Bilo je nemoguće okupati se onako kako biste to učinili na Zemlji. Veoma volim da ležim u toploj kadi dok neko-povremeno dolazi da kucne na vrata i uveri se da nisam zaspao. Na stanici ste se mogli samo istuširati a i to je značilo stajati u plastičnom cilindru i držati ga čvrsto pripijenog uz vrat kako biste sprečili da se kapljice razlete. Iole veća količina vode naprosto obrazuje krupnu kuglu koja lebdi unaokolo dok ne udari u zid. Kada se to dogodi, jedan deo kugle razbija se u manje kapi koje potom nastavljaju samostalno da plutaju — ali pretežan deo se raspršava po površini koja je dodirnut, što stvara groznu brljotinu.

Preko, u Obitavališnoj stanici, gde postoji gravitacija, imaju kupatila, pa čak i mali bazen za plivanje. Svi su međutim, smatrali da je ovo drugo samo izraz razmetanja.

Članovi posade, kao i pripravnici, već su se privikli na mene, pa sam čak ponekad mogao da im pomazem oko neobičnih poslova. Učio sam što sam više mogao, ne gnjaveći pri tom ljude čestim zapitkivanjem, i ispunio sam

četiri debele beležnice informacijama i skicama. Kada se budem vratio na Zemlju, moći ću da napišem knjigu o stanici ukoliko to budem hteo.

Sve dok bih bio u vezi s Timom Bontonom ili zapovednikom, sada mi je bilo dozvoljeno da idem manje-više gde god bih pozeleo. Mesto koje me je najvećma opčinjavalo bila je opservatorija, gde se nalazio mali, ali moćan teleskop kojim sam mogao da se poslužim kada ga niko ne bi koristio.

Nikada se ne bih zamorio promatrajući Zemlju čiji se osvetljen deo smanjivao ili povećavao. Krajevi pod nama obično ne bi bili prekriveni oblacima tako da se pružao izvanredno jasan vidik na predele povrh kojih smo hitali. Usled našeg kretanja tik ispod nas promicalo je unazad brzinom od pet milja u sekundi. No budući da smo se nalazili na visini od pet stotina milja, ukoliko biste umešno rukovali teleskopom, mogli ste da zadržite neki objekat u vidnom polju prilično dugo pre no što bi se konačno izgubio u maglama blizu obzorja. Jedna zgodna automatska naprava na postolju teleskopa vodila je računa o tome: kada biste jednom upravili instrument na neki cilj, on se nadalje samostalno pokretao odgovarajućom brzinom.

Dok smo kružili oko sveta, svakih sto minuta dolazio sam u priliku da osmatram jedan pojas koji se na sever pružao sve do Japana, Meksičkog zaliva i Crvenog mora. Na jug sam mogao da doprem pogledom sve do Rio de Žaneira, Madagaskara i Australije. Bio je to izvrstan način učenja zemljopisa, premda su zbog Zemljine zaobljenosti udaljeni krajevi izgledali veoma izobličeno, tako da ih je bilo teško prepoznati u poređenju sa njihovim prikazom na običnoj karti.

Pružajući se povrh polutara, orbita stanice prelazila je pravo preko dve najveće svetske reke — Konga i Amazona. Mojim teleskopom mogao sam da proniknem pravo u džungle i bez imalo poteškoća uspevao sam da tu razaberem pojedinačna stabla i krupnije životinje. Bilo je predivno posmatrati veliki afrički rezervat, zato što bih uz malo napora mogao da pronađem gotovo svaku divlju životinju koja bi mi pala na pamet.

Takođe sam mnogo vremena provodio gledajući na drugu stranu od Zemlje. Iako se, u svakom praktičnom pogledu nisam nalazio nimalo bliže Mesecu i planetarna nego dok sam bio dole na Zemlji, sada pošto sam dospeo izvan atmosfere, stekao sam nesravnjivo jasnije vidike. Velike lunarne planine izgledale su tako bliske da sam dolazio u iskušenje da ispružim ruku i prevučem prstima po njihovim krzavim krestama. Kada bi na Mesecu vladala noć, mogao sam da zapazim lunarne kolonije kako sijaju poput zvezda u tami. Ali najčudesniji prizor bilo je uzletanje nekog

svemirskog broda. Kada bi mi se ukazala prilika, slušao bih radio, nastojeći da zabeležim vreme polaska. Potom bih se uputio do teleskopa, upravo ga na odgovarajući deo Meseca i stao da čekam.

Sve što bih u prvi mah uspeo tamo da razaberem bio je krug tame. A onda bi, iznenada, blesnula majušna iskra koja bi postajala sve sjajnija i sjajnija. U isto vreme bi počela da se širi kako se raketa sve više podizala, a blistavost njenih izduvnih gasova osvetljava sve prostranije lunarne predele. Pri toj sjajnoj plavo-beloj rasveti mogao sam da vidim planine i ravnice Meseca koje su se sjajile baš kao i usred dana. Kako je raketa sezala sve više, krug svetlosti postojano bi se proširivao i postajao slabiji, sve dok mu konačno sjajnost ne bi sasvim oslabila tako da više nije mogao da obznani nikakve pojedinosti donjeg predela. Uspinjući svemirski brod postao bi tada blistava, sićušna zvezda koja se brzo kretala preko Mesečevog tamnog pročelja. Nekoliko minuta kasnije zvezda bi zgasla gotovo podjednako naglo kao što je i zasijala. Brod je utekao Mesecu i bezbedno se otisnuo na svoje putovanje. Kroz trideset ili četrdeset časova ući će na orbitu stanice i ja bih ubrzo posmatrao njegovu posadu koja se ukrcava, podjednako ravnodušna kao daje upravo preletela helikopterom do susednog grada.

Mislim da sam tokom boravka na stanici napisao više pisama nego godinama kod kuće. Sva su bila veoma kratka i sva su se završavala istom rečenicom: „P.S. Molim te pošalji mi natrag ovaj koverat, potreban mi je za zbirku.

Na taj način sam obezbedio seriju svemirskih maraka na kojoj će mi zavideti svi u kraju. Prestao sam tek kada mi je ponestalo novca, ali u međuvremenu je mnoštvo dalekih rođaka bilo prijatno iznenađeno dobivši glas od mene.

Takođe sam dao jedan televizijski intervju: posredi je bila dvosmerna telekomunikacijska veza, pri čemu se moj sabesednik nalazio dole na Zemlji. Kako izgleda, moje putovanje na stanicu pobudilo je prilično zanimanje javnosti i svi su hteli da doznaju kako mi je ovde. Kazao sam im da mi je baš lepo i da ne želim da se vratim — još neko vreme, u najmanju ruku. Postojalo je još mnoštvo stvari koje je valjalo učiniti i videti — a i snimanje kompanije „Film dvadeset prvog veka” upravo je bilo u punom jeku.

Dok su tehničari obavljali završne pripreme, Teks Dankan je učio kako da se snalazi u skafandru. Jedan od inženjera dobio je u zadatak da ga uputi u to i ubrzo smo doznali da on baš nema preterano visoko mišljenje o

sposobnostima svog učenika. Gospodin Dankan bio je odveć uveren da zna sve odgovore, a budući da je umeo da upravlja mlažnjakom smatrao je da će se bez ikakvih poteškoća snaći i u skafandru.

Dobio sam izvrsno osmatračko mesto onoga dana kada je započelo snimanje u svemiru. Jedinica je radila na pedesetak milja od stanice, a mi smo tamo otišli u *Svemirskoj ševi* — našoj privatnoj jahti, kako ju je neko nazvao.

„Film dvadeset prvog veka” morao je da povuče ovaj potez iz jednog zanimljivog razloga. Čovek bi pomislio da, pošto su uz silne poteškoće i troškove doveli glumce i kamere u svemir, sve što još treba da urade jeste da se daju na snimanje. Ali ubrzo su ustanovili da to uopšte neće biti tako tako. Jer, kako se ispostavilo, rasveta uopšte nije odgovarala..

Iznad atmosfere, kada se nalazite obasjani neposrednom Sunčevom svetlošću, nastaje isto dejstvo kao da vas osvetljava samo jedan snažan reflektor. Ona strana svakog objekta koja je okrenuta ka Suncu blistavo je osvetljena dok je suprotna u potpunoj tami. Kao ishod toga, kada posmatrate neki objekat u svemiru, u prilici ste da vidite samo jedan njegov deo: morate sačekati da se on okrene i bude potpuno obasjan kako biste mogli steći predstavu o njemu Kao o celini.

Čovek se vremenom navikne na to ali ljudi iz „Filma dvadeset prvog veka” došli su do zaključka da će samo zbuniti publiku na Zemlji. Odlučili su stoga da prirede i dodatnu rasvetu kako bi umekšali senku. U prvi mah su čak pomišljali na mogućnost da dobave nove reflektore i da ih postave da lebde u svemiru oko glumaca, ali energija neophodna da bi se stalo rame uz rame sa Suncem bila je toliko velika da su morali odustati od te zamisli. A onda se neko dosetio i rekao: — Kako bi bilo da upotrebimo ogledala? — Verovatno bi i ta zamisao na kraju bila odbačena da se neko drugi nije setio da najveće ogledalo koje je ikada napravljeno lebdi tu u svemiru, udaljeno svega nekoliko milja.

Stara solarna elektrana nije se koristila već preko trideset godina, ali njen džinovski reflektor i dalje je bio kao nov. Naprava je načinjena u ranim danima astronautike da bi se pribavio deo ogromnog priliva energije koja je potala sa Sunca i koja bi se potom pretvarala u korisnu električnu struju. Glavni reflektor predstavljao je veliku zdelu prečnika gotovo tri stotine stopa, načinjenu baš u obliku ogledala reflektora. Sunčeva svetlost koja bi padala na nju usredsređivala bi se na grejačima u žiži, gde bi pretvarala vodu u paru i tako pokretala turbine i generatore.

Samo ogledalo predstavljalo je veoma krhko ustrojstvo zaobljene rešetkaste konstrukcije koja je nosila neverovatno tanke ploče od metalnog natrijuma. Natrijum se koristio zato što je lak i zato što obrazuje dobar reflektor. Sve te hiljade faceta sabirale su Sunčevu svetlost i u snopu je upravljale u jednu tačku gde su se nalazili grejači u vreme kada je stanica radila. Uređaji za stvaranje električne energije odavno su međutim, uklonjeni, iako da je postojalo još jedino veliko ogledalo koje je besciljno plutalo svemirom. Niko nije imao ništa protiv da ga „Film dvadeset prvog veka” upotrebi za vlastite svrhe ukoliko to želi. Oni su zatražili učtivo dozvolu, određen im je nominalni najam i dobili su zeleno svetlo da krenu u posao.

Ono što se potom zbilo predstavljalo je jednu od onih stvari koje posle izgledaju svima sasvim očigledne, ali i koje prethodno nikome ne padnu na pamet. Kada smo stigli na poprište događaja, osoblje koje je radilo oko kamera nalazilo se na oko pet stotina stopa od velikog ogledala, malo po strani od linije koja ga je spajala sa Suncem. Sve što bi se zateklo na toj liniji bilo je sada osvetljeno sa obe strane s jedne neposrednom Sunčevom svetlošću, a s druge svetlošću koja se odbijala od ogledala, pošto je prethodno pala na njega i sažela se u žižu. Izvinjavam se ako sve ovo zvuči pomalo zapetljano, ali važno je da uočite raspored stvari.

Orson Vels je lebdeo iza kamermana, koji su, kada smo mi stigli, vršili podešavanja pomoću lutke da bi postigli odgovarajuće uglove. Kada sve bude podešeno, lutka će biti uklonjena, a na njeno mesto doći će Teks Dankan. Svi će tada morati brzo da delaju zato što je bilo predviđeno da u pozadini stoji Zemljin srp. Na žalost, zbog našeg brzog orbitalnog kretanja osvetljeni deo planete tako se brzo menjao da se moglo snimati samo desetak minuta svakog časa.

Dok su vršene te pripreme, mi smo stigli u kontrolnu prostoriju energetske stanice. Bio je to veliki cilindar pod pritiskom na rubu prostranog ogledala, sa čijih se prozora pružao dobar vidik u svim pravcima. Prostorija je ponovo osposobljena za boravak ljudi, a jedan od naših tehničara opet je aktivirao klimatizacioni sistem — uz odgovarajuću nadoknadu, razume se. Tehničari su takođe obavili posao postavljanja ogledala u položaj u kojem je ponovo stajalo okrenuto prema Suncu. Ovo je ostvareno tako što su pričvršćene raketne jedinice na obod, koje su potom stavljane u dejstvo po nekoliko sekundi u tačno proračunato vreme. Posredi je veoma pipav posao koji mogu da obave jedino stručnjaci.

Prilično smo se iznenadili kada smo u oskudno nameštenoj kontrolnoj prostoriji zatekli zapovednika Dojla. On se međutim, osetio pomalo nelagodno što nas vidi. Zapitao sam se zašto ga je zanimalo da ovde nešto zaradi kada ionako neće otići dole na Zemlju da taj novac potroši.

Dok smo čekali da se nešto dogodi, on nam je objasnio kako je stanica radila i kako ju je učinio zastarelom razvoj jeftinih i jednostavnih atomskih generatora. S vremena na vreme bacio bih pogled kroz prozor da vidim kako kamermani napreduju s poslom. Držali smo uključen radio na njihovoj frekvenciji i iz zvučnika je dopirala neprekidna bujica rediteljevih uputstava. Uveren sam da mu je bilo žao što nije u studiju dole na Zemlji i na sva ustaje proklinjao onoga kome je na um pala ta luda zamisao da se snimi film u svemiru.

Veliko udubljeno ogledalo predstavljalo je uistinu upečatljiv prizor posmatrano odavde, s njegove ivice. Nekoliko faceta je nedostajalo i kroz te praznine mogao sam da razaberem kako zvezde sijaju, ali ogledalo je inače bilo nedirnuto — i, razume se potpuno nepomućeno. Osećao sam se kao muva koja hoda po ivici metalnog tanjirića. Neobično, ali iako je cela zdela ogledala bila preplavljena Sunčevom svetlošću, sa mesta gde smo se mi nalazili izgledala je sasvim tamna. Svekolika svetlost koju je skupljala sabirana je u jednu tačku koja se nalazila na udaljenosti od oko dve stotine stopa, u svemiru. Izvesni delovi noseće konstrukcije i dalje su se pružali ka žižnoj tački, gde su se nekada nalazili grejači — ali sada su se naprosto prazno okončavali.

Veliki trenutak konačno je došao. Videli smo kako se vrata na vazdušnoj komori *Orsona Velsa* otvaraju, a onda je kroz njih izišao Teks Dankan. Prilično je dobro naučio da barata skafandrom — iako sam uveren da bih ja bio znatno bolji samo da mi se pružila podjednaka prilika da vežbam.

Lutka je bila uklonjena i reditelj je počeo s davanjem uputstava, a kamere su stale da prate Teksa. On je sasvim malo trebalo da uradi u ovoj sceni: samo to da načini nekoliko jednostavnih manevara u skafandru. Koliko sam uspeo da shvatim, pošto mu je brod uništen, obreo se u otvorenom svemiru i sada je pokušavao da pronade još nekog preživelog. Suvišno je i reći da će među ovima biti i gospođica Loreli, ali ona se još nije pojavila na sceni. Cela pozornica — ako se tako može nazvati — Sada je pripadala Teksu.

Kamere su snimale sve dok polovina Zemljinog globusa nije postala osvetljena, tako da su se neki kontinenti već mogli prepoznati. Nije bilo nikakve svrhe nastavljati dalje, budući da bi se time samo izneverila opsena.

Zbivanja je trebalo da se odigravaju kraj jedne, od planeta Alfe Kentaura i taj privid bi sasvim iščezao ukoliko bi publika prepoznala Novu Gvineju. Indiju ili Meksički zaliv. Iluzija bi namah nestala.

Ništa se drugo nije moglo učiniti do sačekati da protekne trideset minuta i Zemlja ponovo postane srp, a njena prepoznatljiva geografija bude skrivena maglom ili oblacima. Oglasio se reditelj, rekavši kameranima da prekinu sa snimanjem i svi su odahnuli. Potom se preko radio-veze začu Teks koji reče: — Palim cigaretu: oduvek sam želeo da pušim u skafandru. — Neko iza mene promrmlja: — Opet se pravi važan: pravo mu i bilo ako dobije svemirsku bolest!

Usledilo je još nekoliko uputstava osoblju oko kamera, a onda opet začusmo Teksa.

Dvadeset minuta pauze, je l' tako? Ne pada mi na pamet da sve to vreme samo bazam ovde. Idem malo da pogledam ono znamenito ogledalo za brijanje.

On to misli na nas — primeti Tim Benton uz krajnji prezir.

U redu — uzvratil reditelj, koji se verovatno klonio rasprava s Teksom. — Ali vodi računa o tome da se vratiš na vreme.

Gledao sam kroz osmatrački prozor i video slabašne magle iz Teksovih mlaznica u trenutku kada je krenuo prema nama.

Ide prilično brzo — primeti neko. — Nadam se da će uspeti da se blagovremeno zaustavi: nisu nam potrebne nikakve nove rupe u našem lepom ogledalu.

A onda sve kao da se zbilo odjednom. Začuh zapovednika Dojla koji je uzviknuo: — Recite toj budali da se zaustavi! Kažite mu da koči iz sve snage! Ide pravo ka žiži: u trenu će ga pretvoriti u pepeo!

Proteklo je nekoliko sekundi pre no što sam shvatio značenje njegovih reči. A onda sam se prisetio da su svekolika svetlost i toplota što ih je sabiralo naše veliko ogledalo, bile usredsređivane upravo u onu sićušnu zapreminu svemira ka kojoj je Teks sada bezazleno išao. Bilo je to ravno toploti, kako mi je neko kazao, deset hiljada električnih grejalica — i nalazilo se sažeto u snopu širokom svega nekoliko stopa. No, ništa se nije moglo videti nije bilo načina da se nasluti opasnost sve dok ne bude prekasno. Posle žiže snop se ponovo širio i ubrzo je postajao bezopasan. Ali na mestu gde su svojevremeno stajali grejači, u toj praznini između greda-nosača mogao je svaki metal da rastopi za svega nekoliko sekundi. A Teks

je hitao baš ka tom delu. Ako bude stigao donde, potrajaće baš koliko i mušica u kiseoničko-acetilenskom plamenu..

Šesta glava

BOLNICA U SVEMIRU

Neko je vikao preko radija, upirući se da pošalje upozorenje Teksu. Čak i ako ga bude primio na vreme, pitao sam se da li će umeti da dela kako treba. Znatno je bilo verovatnije da će ga obuzeti panika i da će stati nekontrolisano da se okreće, uopšte ne promeniivši kurs.

Zapovedniku to mora da je postalo jasno, jer on iznenada povika: Držite se svi čvrsto! Okrenuću ogledalo!

Ja zgrabih najbliži držač. Uz samo jedan trzaj snažnih mišica zapovednik Dojl odbaci se na drugu stranu prostorije do privremene kontrolne ploče koja je bila postavljena blizu osmatračkog prozora. Uputio je hitar pogled ka prilici koja se približavala i za trenutak se udubio u računanje. A onda munjevito ispruži prste i stade da prebira po prekidačima ploče za kontroliranje raketnih jedinica.

Na udaljenosti od tri stotine stopa, s druge strane velikog ogledala, ugledah prve mlazeve plamena kako šikljaju spram zvezda. Potres prostruja kosturom konstrukcije koja nas je optakala: ona uopšte nije bila predviđena za ovako nagle kretanje. No, čak i tako izgledalo je da se okreće veoma polako. A onda primetih kako se Sunce pomera na jednu stranu — više nismo bili upravljani direktno ka njemu i nevidljiva kupa plamena koja se sažimala s našeg ogledala sada se bezopasno otvarala ka svemiru. Na kojoj je razdaljini prošla pokraj Teksa nikada nismo saznati, ali je on kasnije ispričao da je usledila jedna kratka, zaslepljujuća eksplozija svetlosti koja je minula kraj njega i od koje je bio obnevideo nekoliko minuta.

Kontrolne rakete zgasnuše i uz uzdah olakšanja ja pustih ručicu za koju sam se uhvatio, lako je ubrzanje bilo slabo — u tim malim jedinicama nije bilo ni izdaleka dovoljno energije da izazove uistinu silovita dejstva — ono je ipak nadmašilo granicu za koju je ogledate bilo projektovano, tako da su se delovi odražavajuće površine otkinuti i sada se lagano vrteli unaokolo. Štaviše, ista sudbina zadesila je i celu energetska stanicu: biće potrebno dugotrajno i pažljivo baratanje mlaznicima da bi se obuzdalo okretanje koje je izazvao zapovednik Dojl. Sunce, Zemlja i zvezde sporo su se vrteli svuda oko nas i ja sam morao da zatvorim oči da bih nekako uspeo da se orijentišem.

Kada sam ih ponovo otvorio, zapovednik je uveliko razgovarao sa *Orsonom Velsom*, objašnjavajući im šta se, u stvari, dogodilo i šta tačno

misli o gospodinu Dankanu. Bio je to kraj snimanja toga dana — a prošlo je prilično vremena pre no što je neko ponovo video Teksa.

Ubrzo posle ove epizode naši posetioci su se spakovali i otišli dalje u svemir — što nas je sve prilično razočaralo. Okolnost da smo se nalazili u tami polovinu vremena, dok smo prolazili kroz Zemljinu senku predstavljala je preveliku prepreku za delotvorno snimanje. Oni navodno, uopšte nisu pomislili na to, a kada smo ponovo čuli glas od njih, nalazili su se na razdaljini od deset hiljada milja, u blago nagnutoj orbiti koja im je omogućavala da stalno budu obasjani Sunčevom svetlošću.

Bilo nam je veoma žao što odlaze, zato što nam je uz njih bilo veoma zabavno — a i kopkala nas je znatiželja da vidimo znamenite zračne pištolje u dejstvu. Na sveopšte iznenađenje, cela jedinica se konačno bezbedno vratila na Zemlju. No, i dalje smo nestrpljivo očekivali pojavu filma..

Bio je to ujedno i kraj Normanovog idolopokloništva. Teksova fotografija nestala je netragom iz njegovog ormarića i niko je više nije video.

U tumananju unaokolo obišao sam u međuvremenu gotovo sve delove stanice u koje pristup nije bio strogo zabranjen. U nepristupačnu teritoriju spadali su energetska postrojenja — koje je i inače bilo radioaktivno, tako da tamo svejedno niko ne bi zalazio — skladišno odeljenje, nad kojim je bdeo namrgođeni upravnik, i glavna kontrolna prostorija. Ovo poslednje bilo je mesto gde bih dao sve da sam mogao da uđem: posredi je bio „mozak” stanice, odakle se održavala radio-veza sa svim brodovima u ovom delu svemira, kao razume se, i sa samom Zemljom. Sve dok svi ne budu uvereni da se u mene može imati poverenja da neću nikoga da gnjavim, malo je izgleda da će me pustiti *tamo*. Ali bio sam rešen da to ostvarim jednoga dana. I konačno, sreća mi se osmehnula.

Jedan od zadataka mlađeg pripravnika bilo je i to da donosi kafu i laka osvežavajuća pića dežurnom oficiru sredinom njegove smene. To se uvek zbivalo kada je stanica prelazila preko griničkog podnevka: budući da nam je bilo potrebno tačno sto minuta da napravimo jedan krug oko Zemlje, sve se zasnivalo na tom intervalu i naši časovnici bili su podešeni da daju lokalne „sate” te dužine. Posle izvesnog vremena sticala se sposobnost da se proceni vreme naprosto tako što bi se bacio pogled na Zemlju i videlo koji se kontinent trenutno nalazi pod stanicom.

Kafa, baš kao i sva ostala pića, držana je u zatvorenim kontejnerima (kojima je bio nadenut naziv „boce za mleko”) i morala se ispijati tako što

se sisala kroz plastičnu cevčicu — budući da, razume se, u uslovima odsustva gravitacije ne bi tekla. Osvežavajuća pića nošena su u kontrolnu prostoriju na poklopljenom poslužavniku s malim rupama za razne kontejnere i njihovo prispeće osoblje na dužnosti uvek je rado dočekivalo — osim onda kada bi bili udubljeni u kakav hitan slučaj, te tako ne bi imali vremena ni za šta drugo.

Morao sam da pribegnem silnom ubeđivanju pre no što je Tim Benton pristao da mi poveri taj posao. Ukazao sam mu na to da time oslobađa momke za važnije zadatke na šta je on uzvratio da je ovo bio jedan od retkih poslova koji su im se *dopadali*. Ali na kraju je popustio.

Pomno su me uputili u stvar i upravo kada je stanica prelazila povrh Gvinejskog zaliva obreo sam se pred kontrolnom prostorijom i zazvonio svojim malim zvoncem. (Na stanici se moglo naići na mnoštvo neobičnih običaja poput ovoga.) Dežurni oficir uzviknu: — Napred! — Prođoh s poslužavnikom kroz vrata i stadoh da delim hranu i napitke. Poslednja boca mleka bila je uručena u trenucima kada smo prolazili afričku obalu.

Mora da su znali da ću ja doći, jer niko nije izgledao ni najmanje iznenađen što me vidi. Kako sam morao da sačekam i pokupim prazne kontejnere, pružila mi se izvrsna prilika da podrobno osmotrim kontrolnu prostoriju. Bila je besprekorno čista i uredna, u obliku kupole, s prostranom staklenom pločom koja ju je svu okruživala. Pored dežurnog oficira i njegovog pomoćnika bilo je tu još nekoliko radio-operatora za svojim instrumentima, kao i drugih ljudi koji su radili na uređajima čiju namenu nisam uspeo da dokučim. Brojčanici, skale i televizijski ekrani stajali su posvuda razne svetiljke su se gasile i palile — ali je ipak celo mesto bik) sasvim tiho. Ljudi koji su sedeli za svojim malim pultovima imali su slušalice s mikrofonom pred ustima, tako da su mogli da razgovaraju ne ometajući ostale. Opčinjeno sam posmatrao te stručnjake kako brzo obavljaju svoje zadatke —upravljajući brodovima udaljenim hiljadama milja, vodeći razgovore s drugim svemirskim stanicama ili s Mesecom proveravajući nebrojene instrumente od kojih su zavisili naši životi.

Dežurni oficir sedeo je za velikim stolom sa staklenom plohom na kome je sijalo složeno ustrojstvo raznobojnih svetiljki. One su prikazivale Zemlju, orbite drugih stanica i putanje svih brodova u našem delu svemira. S vremena na vreme kazao bi nešto tiho pri čemu mu se usne gotovo uopšte nisu pokret zle; znao sam da bi tada bilo upućeno neko naređenje kakvom

brodu koji se približavao — naređenje da malo sačeka ili da se pripravi za kontakt.

Nisam se usudio da se duže zadržim pošto sam obavio posao, ali sledećeg dana ukazala mi se nova prilika i budući da je situacija bila prilično mirna, jedan od pomoćnika bio je ljubazan i pobliže mi je pokazao stvari u kontrolnoj prostoriji. Dopustio mi je da malo slušam razgovore preko radija i objasnio mi je kako radi velika displejna ploča. Stvar koja je na mene najupečatljivije delovala međutim, bio je blistavi metalni cilindar, prekriven kontrolnim uređajima i treptavim svetiljkama koji je zauzimaao središte prostorije.

Ovo je — reče moj vodič ponosno — HAVOK.

Šta? — upitah ja.

Skraćenica za „automatski računar putnih orbita”.

Zamislio sam se za trenutak o tome.

A na šta se ono prvo slovo odnosi?

Svi to pitaju. Ni na šta se ne odnosi. — On se okrenu prema operatoru.

Čime je trenutno zauzet?

Odgovor koji je usledio poglavito se sastojao iz matematičkih izraza, ali sam uspeo da razaberem i reč „Venera”.

Dobro: pretpostavimo da želimo da krenemo za Veneru kroz. recimo, četiri časa. — Prsti mu zaigraše po tastaturi koja je nalikovala onoj sa kakve uvećane pisaće mašine.

Očekivao sam da će HAVOK zujati i kuckati, ali sve što se dogodilo bila je promena boje nekoliko svetiljki. A onda, posle otprilike deset sekundi, jedna zujalica oglasi se dva puta i komad trake skliznu iz uskog otvora. Traka je bila prekrivena gusto ispisanim brojkama.

Evo: sve što ti je potrebno da znaš. Pravac ispaljenja elementi orbite, vreme teta kada otpočeti s kočenjem. Sve što ti još nedostaje jeste svemirski brod!

Zapitao sam se koliko li je samo stotina računskih radnji elektronski mozak izvršio za tih nekoliko sekundi. Putovanje svemirom jamačno je predstavljalo složen posao toliko složen da me je to povremeno bacalo u potištenost. A onda sam se prisetio da ti ljudi ne izgledaju nimalo *pametniji* od mene: bili su izvrsno uvežbani i u tome je bila cela stvar. Ako se čovek dovoljno potruđi, svime može ovladati.

Razdoblje mog boravka na unutrašnjoj stanici polako se bližilo kraju — premda na jedan način o kome niko nije ni slutio. Ušao sam u jednoličnu

kolotečinu svakodnevnog života: bilo mi je objašnjeno da se ovde gore nikada ne događa ništa uzbudljivo i ako sam hteo uzbuđenja, onda je trebalo da ostanem na Zemlji. Bilo je to pomalo razočaravajuće i nadao sam se stoga da će se ipak zbiti nešto neobično za vreme mog boravka — premda nisam mogao da zamislim šta. Kako se, međutim, ispostavilo, želja mi se ubrzo ispunila.

Ali pre no što prođem na to, moraću nešto da kažem o ostalim svemirskim stanicama, koje do sada gotovo da nisam pominjao.

Naša koja se nalazila na visini od samo pet stotina milja bila je najbliža Zemlji, ali postojale su i druge, koje su obavljale podjednako važne poslove, na znatno većim razdaljinama. Što su bile udaljenije, razume se, to im je bilo potrebno i više vremena da naprave puni krug po svojoj orbiti. Naš dan trajao je samo stotinu minuta, ali u slučaju, najudaljenijih stanica on je iznosio dvadeset četiri časa — što je imalo neobične posledice o kojima će kasnije biti više reči.

Zadatak Unutrašnje stanice bio je, kao što sam već objasnio, da napaja gorivom i opravlja svemirske brodove, kako u odlasku tako i u povratku, kao i posluži kao tranzitna stanica. Da bi se ovo delotvorno obavljalo, bilo je neophodno da se nalazi što je moguće bliže Zemlji. Bitno je da niže od pet stotina milja više ne bi bilo bezbedno — poslednji slabašni tragovi vazduha postepeno bi smanjili brzinu stanice i konačno doveli do njenog pada.

S druge strane, meteorološke stanice morale su biti zamašno udaljene kako bi mogle da „vide“ što je moguće veći deo Zemlje. Postojale su dve, na visini od šest hiljada milja, koje su pravile po jedan krug oko sveta tačno za šest i po časova. Kao i naša Unutrašnja stanica, kretale su se povrh polutara. To je značilo da su im polarna područja i dalje bila izvan vidnog polja ili veoma izobličena, iako su mogle da vide znatno dalje na sever i jug nego mi. Zbog toga je uvedena i Polarna meteorološka stanica čija je orbita — za razliku od svih ostalih — išla preko polova. Delujući zajedno, tri stanice obezbeđivale su praktično neprekidnu sliku vremenskih prilika na celoj planeti.

Na tim stanicama preduzimani su i zamašni astronomski poslovi, a nekoliko veoma velikih teleskopa sazdano je tu i oni su sada plovili slobodnom orbitom gde im težina nije bila bitna.

Iza meteoroloških stanica, na visini od petnaest hiljada milja, kružile su biološke laboratorije i znamenita Svemirska bolnica. Tu su vršena obimna

istraživanja u uslovima nulte gravitacije i mnoge bolesti koje su bile neizlečive na Zemlji na toj stanici mogle su se lečiti. Na primer, srce više nije moralo silno da radi kako bi pumpalo krv po te!u, tako da je došlo u priliku da se odmori na način koji je bio nemoguć na Zemlji.

Konačno, na razdaljini od dvadeset dve hiljade milja, nalazile su se tri velike relejne stanice. Njima je bio potreban tačno jedan dan da naprave puni krug — te je stoga izgledalo da stoje nepomično iznad istih točaka na Zemlji. Međusobno povezane uskim radio-snopovima, one su obezbeđivale prekrivanje cele planete televizijskom slikom. Nije, međutim, samo televizija išla preko tog relejnog lanca, već i telekomunikacione radio i telefonske veze; puštanje u rad ovog sistema krajem dvadesetog stoleća potpuno je revolucionisalo svetske komunikacije.

Jedna stanica, koja je opsluživala američki kontinent, nalazila se na devedesetom stepenu zapadne geografske dužine. Druga, na tridesetom stepenu istočne geografske dužine, pokrivala je Evropu i Afriku. Treća, na sto pedesetom stepenu istočne geografske dužine, stajala je na raspolaganju celokupnom pacifičkom području. Nije postojalo nijedno mesto na Zemlji gde ne biste mogli da uhvatite bar jednu od tih stanica. A kada biste jednom upravili prijemnu opremu u odgovarajućem pravcu, više uopšte nije bilo potrebe da je pomerate. Sunce, Mesec i planete mogli su se dizati i spuštati — ali tri relejne stanice nisu se nimalo pomerale sa fiksiranih položaja na nebu.

Razne orbite bile su povezane šatl-službom malih raketa čiji red vožnje nije bio čvrsto utvrđen. Ukupno uzev, saobraćaj među pojedinim stanicama nije bio baš živ — budući da su sve poglavito bile usmerene na veze sa Zemljom. U početku sam se nadao da ću posetiti bar neke susedne stanice, ali kada sam se malo raspitao o tome postalo mi je sasvim očigledno dao tome ne može biti ni govora. Trebalo je da se vratim natrag za nedelju dana, a u to vreme nije se moglo naći nijedno slobodno putničko mesto. Čak i da ga je bilo, ukazano mi je, postojalo je mnoštvo znatno korisnijih tereta koji su se mogli prevesti..

Nalazio sam se na *Zvezdi Danici* i posmatrao Ronija Džordana kako obavlja završne poslove oko jednog prekrasnog modela svemirskog broda, kada se oglasi radio. Bio je to Tim Benton koji se nalazio na dužnosti na stanici. Zazvučao je veoma uzbuđeno.

Ti si. Rone? Ima li još nekog? Šta, samo Roj? Dobro ne mari: slušajte ovo, veoma je važno.

Da čujemo — uzvratu Ron. Obojica smo bili prilično iznenađeni, budući da još nikada nismo čuli Tima uistinu uzbuđenog.

Stavljamo u pogon *Zvezdu Danicu*. Obećao sam zapovedniku da će biti spremna za tri sata.

Šta! — prodahta Ron. — Ne verujem!

Nemamo vremena za raspravu: objasniću ti kasnije. Ostali sad kreću kod vas; moraćete da koristite skafandre, budući da je *Svemirska Ševa* s vama. Dobro, zabeleži sada ove stvari i počni da proveravaš..

Narednih dvadeset minuta bili smo zaokupljeni testiranjem kontrolnih uređaja — onih naime, koji su uopšte mogli da rade. Nismo imali pojma šta se zbilo, ali toliko smo se uneli u posao, da nismo stigli da razmišljamo o tome. Srećom, već sam se uveliko snalazio na *Zvezdi Danici* tako da sam mogao i te kako da pomognem Roniju očitavajući mu brojčanike i tome slično.

A onda se začu udaranje i lupanje iz vazdušne komore i unutra udoše trojica naših kolega, noseći baterije i električne alatke. Stigli su dovde jednim od raketnih traktora koji su se koristili za premeštanje brodova i tereta oko stanice, a doneli su sa sobom dva bureta goriva — što je bilo dovoljno da se napune pomoćni tankovi. Od njih smo doznali šta se zbiva.

Posredi je bio hitan medicinski slučaj. Jedan od putnika s broda na redovnoj liniji između Marsa i Zemlje, koji je upravo prispeo uz Obitalašnu stanicu, ozbiljno se razboleo i morao je biti podvrgnut operaciji u roku od deset časova. Jedini način da mu se spase život bio je da se prebaci u svemirsku bolnicu — ali na žalost nije bilo raspoloživih brodova. Svi brodovi na Unutrašnjoj stanici upravo su bili servisirani i potrajaće najmanje jedan dan pre no što prvi od njih postane upotrebljiv.

Tim je bio taj koji je nagovorio zapovednika da nam pruži ovu priliku. *Zvezda Danica* je, istakao je, krajnje pomno čuvana, a zalihe za putovanje do svemirske bolnice uistinu su bile beznačajne. Bila bi potrebna mala količina goriva, a čak uopšte neće biti neophodno koristiti glavne motore. Ceo put mogao se prevaliti samo pomoćnim raketama.

Budući da mu na um nije pala nikakva alternativa, zapovednik Dojl se nevoljno saglasio — ali je i postavio niz uslova. Moramo dovesti *Zvezdu Danicu* do stanice na njen sopstveni pogon kako bi bila opskrbljena gorivom — a on će lično pilotirati.

Tokom narednog časa dao sam sve od sebe da se pokažem korisnim i da shodno tome budem prihvaćen kao član posade. Moj glavni posao bio je da

po brodu pričvršćujem slobodne predmete koji bi mogli početi da padaju odasvud kada bude uključen pogon. Možda je „padati“ prejaka reč, s obzirom na to da nam ubrzanje uopšte neće biti veliko. Ali sve što nije pričvršćeno moglo bi da stvara nepravilike, pa čak i da bude opasno ako se nađe na pogrešnom mestu.

Bio je to veliki trenutak kada je Norman Pael stavio u pogon motore. Dao je kratak priliv energije pri sasvim niskom potisku, dok su svi pomno posmatrali merače, vrebajući znake opasnosti. Svi smo nosili skafandre kao moru predostrožnosti. Ukoliko bi neki motor eksplodirao, to nam verovatno ne bi naudilo ovde u kontrolnoj prostoriji ali je zato lako moglo da napravi rupu u trupu.

Ali sve je ispalo prema planu. Blago ubrzanje sve nas je uputilo ka onom delu prostorije koji je iznenada postao pod. A onda je osećaja težine ponovo nestalo i sve je opet bilo normalno.

Usledilo je obimno upoređivanje podataka sa merača i konačno Norman reče: — Motori izgledaju u redu. Krećemo!

I tako se *Zvezda Danica* otisnu na putovanje posle pauze od gotovo stotinu godina. Nije to, doduše, bilo neko naročito putovanje u poređenju s njenim velikim letom do Venere. U stvari, prevalila je samo pet milja, koliko je delilo „groblje“ od stanice. Pa ipak, za sve nas to je bila prava pustolovina — baš kao i uzbudljivo iskustvo, budući da smo svi silno voleli čudesan stari brod.

Stigli smo do Unutrašnje stanice posle otprilike pet minuta i Norman zaustavi brod na razdaljini od nekoliko stotina jardi — nije hteo da rizikuje sa svojim prvim zapovedništvom. Traktori su se već vrzmali unaokolo i vučna užad su ubrzo bila prikačena, tako da je moglo otpočeti privlačenje *Zvezde Danice*.

Upravo toga trenutka sam doneo odluku da će biti bolje da se negde sklonim. Iza radionice (koja je svojevremeno bila stovarišni prostor *Zvezde Danice*) nalazilo se nekoliko manjih komora u kojima su obično bile smeštene zalihe. Sada je tamo bio smešten najveći deo slobodne opreme na brodu, koja je tu bezbedno pričvršćena. I dalje je međutim, bilo prilično nepopunjenog prostora.

Želim da jednu stvar raščistim. Iako je upotrebljena reč „slepi putnik“, ja uopšte ne smatram da je ona ovde primerena. Niko mi, naime, nije naložio da napustim brod a i ja se nisam krio. Da je neko došao u radionicu i malo

zavirio u skladište, svakako bi me video. Niko, međutim, to nije učinio — pa čija je onda krivica?

Vreme kao da je proticalo sasvim polako dok sam čekao. Mogao sam da razaberem udaljene, prigušene uzvike i naređenja, a uskoro se oglasilo i nepogrešivo pulsiranje pumpi koje su ulivale gorivo u tankove. Potom je usledio još jedan dug vremenski razmak. Zapovednik Dojl morao je sačekati, znao sam, da brod stigne do odgovarajuće tačke na orbiti oko Zemlje pre no što uključi motore. Nisam imao predstavu kada će to biti, tako da je napetost u meni rasla.

Ali konačno, rakete su zaurlale. Težina se vratila: skliznuo sam niz zid i ponovo se obreo na čvrstom podu stojeći. Načinio sam nekoliko koraka da bih video kako mi to ide — ali mi se nije osobito dopalo. Tokom poslednje dve nedelje toliko sam se privikao na sredinu bez gravitacije da mi njen kratkotrajni povratak uopšte nije prijao.

Grmljavina motora potrajala je tri ili četiri minuta; pri kraju tog razdoblja buka me je gotovo zaglušila, iako sam stavio prste u uši. Nije bilo predviđeno da se putnici nalaze tako blizu raketa; kada je konačno došlo do iznenadnog smanjenja potiska, grmljavina koja me je okruživala takođe je počela da jenjava, što sam dočekao s olakšanjem. Ubrzo je oko mene zavladao tišina, iako mi je u glavi i dalje zvonilo i po svoj prilici proći će izvesno vreme pre no što ponovo postanem kadar da normalno čujem. No nisam mnogo mario zbog toga: jedino je bilo važno da je putovanje počelo — i da me više niko ne može iskrcati s broda.

Odlučio sam da malo sačekam pre no što se pojavim u kontrolnoj prostoriji. Zapovednik Dojl jamačno je i dalje zadubljen u proveravanje putanje, a ja nisam želeo da ga ometam dok radi. Osim toga, valjalo mi je da smislim neku dobru priču.

Svi su bili veoma iznenađeni što me vide. Zavladao je potpuna tišina u času kada sam prolebdeo kroz vrata i rekao: — Zdravo! Čini mi se da me je neko mogao upozoriti da nam predstoji uzletanje.

Zapovednik Dojl naprosto se upiljio u mene: za trenutak nisam mogao da razaberem da li će se razljutiti ili neće. A onda on reče: — Otkud *ti* na brodu?

Pričvršćivao sam opremu u skladištu.

On se okrenu ka Normanu, na čijem se licu pojavio izraz blage nelagodnosti.

Je li to tačno?

Jeste, ser: ja sam mu to kazao da učini. Ali mislio sam da je već završio.

Zapovednik se zamisli za trenutak, a onda mi se obrati; — Dobro, nemamo sad vremena da se petljamo oko toga. Ovde si i moramo nastaviti s tobom.

Nije baš bilo odveć laskavo: no, s druge strane, moglo je biti i znatno gore. A i za onaj izraz na Normanovom licu isplatilo se izložiti se svemu ovome.

Preostali članovi posade *Zvezde Danice* bili su Tim Benton, koji me je posmatrao uz zagonetan smešak, i Roni Džordan, koji je potpuno izbegavao da nam se pogledi sretnu. Imali smo dva putnika. Bolesnik je bio pojasevima vezan za nosila koja su stajala pričvršćena o jedan zid; mora da je bio opijen, budući da tokom celog putovanja uopšte nije dolazio k svesti. Uz njega je bio jedan mladi lekar koji ništa nije preduzimao već je samo brižno pogledao na časovnik i s vremena na vreme ubrizgavao svom pacijentu po jednu injekciju. Sumnjam da je izgovorio više od desetak reči sve vreme putovanja.

Tim mi je kasnije objasnio da je bolesnik patio od jedne akutne, ali srećom veoma retke stomačne bolesti izazvane povratkom visoke gravitacije. Imao je puno sreće što je uspeo da se domogne Zemljine orbite: da ga je bolest zadesila na dvomesečnom putovanju, medicinska pomoć koju je mogao dobiti na redovnom brodu ne bi bila dovoljna da ga spase.

Niko nije imao ništa da radi dok je *Zvezda Danica* hitala dugom krivuljom koja će je kroz otprilike tri i po časa dovesti do Svemirske bolnice. Zemlja se sasvim lagano udaljavala iza nas. Više nije bila blizu kao onda kada je ispunjavala pola neba. Već smo uspevali da pogledom obuhvatimo znatno veći deo površine nego što je to bilo moguće sa Unutrašnje stanicc koja je promicala nisko iznad polutara. Sa severa je Sredozemlje polako ulazilo u vidno polje. Japan i Novi Zeland pojavili su se gotovo istovremeno na naspramnim obzorjima.

Zemlja se postojano smanjivala za nama. Konačno, postala je kugla koja kao da visi obešena u svemiru, dovoljno mala da se cela može obuhvatiti jednim pogledom. Uspevao sam da proniknem toliko daleko na jug da se čak mogla razabrati antarktička ledena kapa, blistavo belo prirublje na kraju Patagonije.

Nalazili smo se na visini od petnaest hiljada milja iznad Zemlje, uplovljavajući u putanju Svemirske bolnice. Uskoro ćemo morati ponovo da upotrebimo rakete kako bismo uskladiti dve orbite: ovoga puta, međutim, biće mi znatno udobnije, ovde, u kabini zaštićenoj od buke.

Težina se još jednom vratila uz grmljavinu raketa. Usledilo je jedno duže uključenje potiska, a potom niz kratkih podešavanja putanje. Kada je sve bilo gotovo, zapovednik Dojl otkači pojaseve na pilotskom sedištu i odlebbe do osmatračkog prozora. Uređaji su mu znatno tačnije govorili gde se nalazi nego što bi oči ikada bile za to kadre — ali ipak je želeo da sam pogleda. I ja krenuh ka jednom prozoru kraj koga nikoga nije bilo.

U svemiru pokraj nas lebdelo je nešto što je nalikovalo na kakav veliki kristalni cvet, čije je lice potpuno bilo okrenuto ka Suncu. U prvi mah ni po čemu nisam mogao proceniti njegove prave razmere niti odrediti koliko je udaljen. A onda sam kroz providne zidove razabrao sićušne prilike kako se kreću unaokolo i spazio odraz Sunčeve svetlosti na složenim mašinama i opremi. Stanica je u prečniku morala imati najmanje pet stotina stopa, a troškovi podizanja sveg tog materijala do visine od petnaest hiljada milja iznad Zemlje jamačno su bili zastrašujući. No, onda sam se prisetio da je tek sasvim mali deo stanice poticao sa Zemlje. Kao i sve ostale stanice. Svemirska bolnica takođe je gotovo isključivo sazdana od delova proizvedenih na Meseću.

Kako smo se lagano primicali, zapazio sam kako se ljudi okupljaju na osmatračkim palubama i prostorijama sa staklenim krovom da posmatraju naš dolazak. Tog časa prvi put mi je palo na um da je ovaj let *Zvezde Danice* predstavljao zapravo, prvorazredni događaj: jamačno su ga prenosile sve radio i televizijske stanice. Stvar je posedovala sve odlike prave novinarske vesti: trka za život posredstvom galantnog napora davno penzionisanog broda. Kada budemo prispeli u bolnicu, čekaće nas silan publicitet.

Do nas je uskoro prispeo pravi metež od raketnih traktora i vučna užad poče da nas privlači. Kroz nekoliko minuta usledilo je spajanje vazdušnih komora i mi smo mogli da prođemo kroz poveznju cev do bolnice. Sačekali smo da to najpre učine doktor i njegov još nesvesni pacijent, a potom smo i sami nevoljno krenuli u susret gomili koja je čekala da nas pozdravi.

Svakako, ja taj trenutak ne bih ni za šta propustio — a uveren sam da je u celoj stvari u podjednako meri uživao i zapovednik Dojl. Napravila se prava gužva i svi su se prema nama ophoditi kao prema junacima. Iako ja baš ništa nisam uradio i zapravo uopšte nisam ni imao prava da budem ovde (čulo se nekoliko neprijatnih pitanja tim povodom) prema meni su postupali kao i prema ostalima. U stvari, postali smo pravo zvezde.

Kako je izgledalo, trebalo je da ostanemo ovde dva dana pre no što se vratimo na Unutrašnju stanicu — tek tada je, naime, bilo broda koji je išao u pravcu Zemlje. Razume se, *mogli* smo se i vratiti *Zvezdom Danicom*, ali zapovednik Dojl bio je odlučno protiv toga.

Nemam ništa protiv da jednom iskušujem providenje — kazao je on — ali to nipošto neću ponovo učiniti. Pre no što stara dama krene na novo putovanje, podvrći ćemo je tehničkom pregledu i ispitati joj motore. ne znam da ste to zapazili; ali temperatura u komori za sagorevanje počela je neprijatno da se povećava pri kraju putovanja. A bilo je *još* šest stvari koje su odstupale od normale. Ne želim da budem junak dva puta za nedelju dana: jer taj drugi put naime, može ujedno da bude i poslednji.

Bio je to čini mi se razložan stav: ali ipak smo bili pomalo razočarani. Zbog ove opreznosti *Zvezda Danica* nije se vratila na svoje uobičajeno parkiralište skoro mesec dana na veliku srdžbu njenih vlasnika.

Bolnice su, mislim, obično pomalo turobna mosta — ali ova se razlikovala. Ovde je tek malo pacijenata bilo ozbiljno bolesno, premda bi dole na Zemlji većina njih bila mrtva ili potpuno onespobljena usled dejstva sile teže na njihova malaksala srca. Mnogi su na kraju postajali kadri da se vrata na Zemlju, dok su drugi mogli da bezbedno nastave život jedino na Mesecu ili Marsu: samo su najteži slučajevi stalno ostajali na stanici. Bilo je to svojevrsno izgnanstvo ali izgnanici su izgledali prilično vedri i veseli. Bolnica je bila ogromna, obasjana Sunčevom svetlošću a gotovo sve što se moglo naći na Zemlji i ovde je bilo dostupno — naime, sve što nije zavisilo od gravitacije.

Bolnica je zapremala samo približno polovinu stanice: preostali deo bio je posvećen raznovrsnim istraživanjima. Ukazala nam se prilika da krenemo u nekoliko obilazaka s vodičem, među te blistave, besprekorno čiste laboratorije. A prilikom jednog od tih obilazaka — pa, evo šta se dogodilo.

Zapovednik se nalazio nekim poslom u tehničkom odeljku, ali smo mi pozvani da posetimo biološko odeljenje, za koje su nam obećali da će biti veoma zanimljivo. Kako se ispostavilo, stvar je ovim iskazom bila bitno potcenjena.

Rečeno nam je da će nas izvestan dr Hokins čekati u hodniku devet, biologija dva. Sasvim je, međutim, lako izgubiti se u jednoj svemirskoj stanici: budući da se svi lokalni žitelji tu savršeno snalaze, niko nije mario da postavi znake za neupućene. Pronašli smo put do onoga za šta smo verovali da je hodnik devet, ali nismo uspeali da otkrijemo nijedna vrata na

kojima je pisalo . „biologija dva“. Postojala je, međutim, „biofizika dva” i mi smo posle kratke rasprave zaključili da su to prilično srodne stvari. U krajnjem slučaju, unutra će se jamačno nalaziti neko ko će moći da nas uputi na pravo mesto.

Tim Benton bio je na čelu i pažljivo je otvorio vrata.

Ništa ne vidim — promrmlja on. — Fuj! Pa ovde smrdi kao u prodavnici ribe za toplog dana!

Provirio sam preko njegovog ramena. Svetlost je uistinu bila sasvim prigušena i ja sam uspeo da razaberem svega nekoliko neodređenih oblića. Takođe je bilo veoma toplo i vlažne kapljice neprekidno su letele na sve strane. Osećao se i neki neobičan miris koji uopšte nisam mogao da prepoznam — svojevrsna kombinacija onoga što se oseća u zoološkom vrtu i stakleniku.

Ovde mi se ne dopada — reče Roni Džordan s odvratnošću, — Da probamo negde drugde.

Samo trenutak — uzviknu Norman, čije su se oči verovatno brže prilagodile polutama od mojih. — Pazi, molim te! Pa ovde imaju pravo *drvo!* Bar tako izgleda, premda je krajnje čudno.

On krenu napred, a mi zaplutasmo iza njega, nagonjeni istom radoznalošću. Shvatio sam da moji drugovi nisu videli drvo pa čak ni vlat trave, verovatno mnogo meseci. Za njih je to bila i te kakva novost.

Sada sam mogao bolje da vidim. Obreli smo se u veoma velikoj prostoriji sa ćupovima i zastakljenjim kavezima svuda unaokolo. Vazduh je bio pun izmaglice od nebrojenih kapljica i ja se osetih kao da se nalazim u nekoj tropskoj džungli. Grozdovi lampi stajali su svuda unaokolo, ali bile su isključene, a mi nismo videli prekidače.

Na udaljenosti od približno četrdeset stopa nalazilo se drvo koje je Norman primetio. Posredi je uistinu bila neobična stvar. Vitko, pravo stablo nicalo je iz metalne kutije, za koju su bile spojene razne cevi i pumpe. Nije bilo lišća, već samo desetak tanušnih, šiljatih grana koje su se povijale nadole što je celom prizoru davalo pomalo neprijatan izgled. Ličilo je na žalosnu vrbu kojoj je neko strgao lisnatu krošnju. Neprekidan vodeni tok slivao se na stablo iz mnogobrojnih mlaznica povećavajući opštu vlažnost vazduha. Počinjao sam od toga sve teže da dišem.

Ne može biti sa Zemlje — reče Tim — a nikada nisam video ništa slično na Marsu ili Veneri.

U međuvremenu, doplovili smo na nekoliko stopa od objekta — i što smo se bliže primicali, on mi se manje dopadao. Kazao sam to ali Norman se samo nasmejao.

Njegov smeh pretvorio se u krik pravog straha. Jer najednom, vitko stablo nagnulo se ka nama i dugačke grane suknuše poput bičeva. Jedna se obavila oko mog članka, a druga me je šćepala oko pasa. Toliko sam se preplašio da nisam uspeo čak ni da viknem: shvatio sam prekasno, da ovde uopšte posredi nije bilo drvo — te „grane“, naime, predstavljale su pipke.

Sedma glava

SVET ČUDOVIŠTA

Moja reakcija bila je nagoniska i silovita. Iako sam lebdeo usred prostorije, te stoga nisam bio u prilici da se domognem nikakvog čvrstog uporišta, ipak sam uspeo da se prilično delotvorno otimam. I ostali su stali da čine isto a onda sam ja dodirnuo pod što mi je omogućilo da se moćno odbacim. Tanki pipci oslobodiše me svog stiska u času kada sam suknuo ka tavanici. U poslednji čas mi je pošlo za rukom da se uhvatim za jedan deo instalacija rasvete, tako da nisam tresnuo o gornji zid, a onda sam bacio pogled nadole da bih video šta se dogodilo sa ostalima.

Svi su uspeali da se oslobode, a pošto je moj prvobitni strah sada uveliko minuo, uvideo sam koliko su, u stvari, bili slabašni ti pipci koji su posegnuli za nama. Da smo se nalazili na čvrstom tlu i imali gravitaciju na našoj strani, bez ikakvih poteškoća bismo se odvojili od njih. Čak i ovde niko nije bio povređen — ali smo se zato svi na smrt prepali šta je to, do vruga? — promuća Tim pošto je povratio dah i iskobeljao se iz nekih gumenih cevovoda koji su stajali postavljeni duž jednog zida. Svi su bili odveć uzrujani da bi odgovorili. Upravo smo nesigurno krenuli ka vratima kada nas iznenada obasja snažna svetlost, a neko uzviknu: — Kakva je to buka? — Otvoriše se jedna vrata i unutra ude čovek odeven u beli mantil. Za trenutak se zagledao u nas, a onda reče: Nadam se da niste gnjavili Katberta.

Gnjavili! — uzviknu Norman. — Nikada se u životu nisam toliko prepao. Tražili smo dr Hokinsa, a naleteli na ovo. ovo čudovište s Marsa, ili šta li je već.

Čovek se zakikota. Otisnuo se od vrata i zaplovio ka svežnju pipaka koji su sada bili nepomićni.

„Pazite" — uzviknu Tim.

Mi smo samo posmalrali opčinjeni i užasnuti. Čim se čovek našao u dometu vitkih pipaka, oni ponovo suknuše i obaviše se oko njegovog tela. On, međutim, samo ispruži ruku da zaštiti lice ali više nije načinio nijedan pokret kojim bi se odbranio.

Bojim se da Katbert nije baš bistar — reče on. — Smatra da sve što mu se nađe u blizini predstavlja hranu, te stoga i poseže za tim. Ali mi mu nismo baš ukusni, tako da ubrzo odustaje od nas: evo ovako.

Pipci su se već labavili. Uz kretnje koje su tačno odražavale odvratnost, oni oslobodiše svoj plen koji stade da se grohotom smeje, videvši naša

zapanjena lica.

Osim toga, nije ni odveć snažan. Bilo bi sasvim lako umaći mu čak i kada bi pokušao da vas zadrži.

I dalje ne mislim da je bezbedno — uzvratu Norman dostojanstveno — dopustiti da ova neman bude na slobodi. Uostalom, šta je ona? Sa koje planete potiče?

Iznenadićete se ali neka vam to objasni dr Hokins. Poslao me je da vas potražim, pošto se niste pojavili. A žao mi je što vas je Katbert tako prestrašio. Trebalo je da vrata budu zaključana, ali neko je ponovo bio nemaran.

Bila je to jedina uteha koju smo dobili. Bojim se da nas je ova neprilika bacila u tmurno raspoloženje koje nas je držalo tokom potonjih obilazaka i naučnih objašnjavanja. Ali uprkos tom rđavom početku poseta biološkim laboratorijama izgledala nam je prilično zanimljiva. Doktor Hokins, koji je predvodio ovdašnja istraživanja, obavestio nas je o radovima koji su u toku kao i o nekim zanimljivim perspektivama koje je niska gravitacija otvarala u pogledu s dužine životnog veka.

— Dole na Zemlji — kazao je on — naša srca moraju se boriti sa silom teže od samog rođenja. Krv neprekidno biva upumpavana u telo, od glave ka stopalima i natrag. Jedino kada ležimo srce uistinu dolazi u priliku da valjano otpočine, ali čak i kod najlenjijih ljudi na to otpada tek trećina života. Ovde međutim, srce *uopšte* ne mora da se suprotstavlja gravitaciji.

Zašto onda ne počne silovito da radi poput kakvog motora kome je uklonjeno opterećenje? — upita Tim.

Dobro pitanje. Evo i odgovora: priroda se pobrinula da obezbedi čudesan automatski regulator. Uz to, još se i te kako valja pomučiti spram trenja u venama i arterijama. Mi još ne znamo sasvim tačno kakve će sve posledice proishoditi iz nulte gravitacije, zato što još nismo dovoljno dugo u svemiru. Ali ipak smatramo da se ovde osnovano može očekivati životni vek od dobrano preko sto godina. Može se dogoditi da čak bude ravan onom na Mesecu. Ukoliko to budemo uspeli da dokažemo, sva je prilika da će sav stari svet pohrliti sa Zemlje! No sve su to još samo nagađanja,? Sada ću vam pokazati nešto za šta smatram da je podjednako uzbudljivo.

Poveo nas je u jednu prostoriju čiji su zidovi bili gotovo potpuno prekriveni staklenim kavezima, punim stvorenja koja nikako nisam mogao da prepoznam na prvi pogled. A onda mi se oteo uzvik zapanjenosti.

Pa to su muve! Ali. odakle one?

Odista, posredi su bile muve. Jedno samo nije bilo kako treba — raspon krila tih muva iznosio je čitavu stopu.

Dr Hokins se zakikota.

Ponovo odsustvo gravitacije, plus nekoliko naročitih hormona. Dole na Zemlji, znate, veličina neke životinje bitno zavisi od njene težine. Muva ovih razmera nikako ne bi mogla da uzleti u vazduh. Neobično je posmatrati ove kako lete: sasvim lako se mogu razabrati zamasi krila.

Kakva je to vrsta muva? — upita Tim.

Drosophilo: voćna mušica. Brzo se razmnožavaju a na Zemlji se izučavaju već oko stoleća i po. Raspoložem podacima o porodičnom stablu ovog primerka sve do otprilike 1920!

Meni su lično, padala na um i neka znatno uzbudljivija zanimanja, ali biće da su biolozi ipak znali šta rade. Svakako krajnji, ishod bio je veoma upečatljiv — i neprijatan. Muve nisu baš zgodna stvorenja, čak ni kada su normalne veličine..

A sada sušta suprotnost ovome — reče dr Hokins, počevši da vrši podešavanja na velikom projekcionom mikroskopu. — Ovo stvorenjce taman možete videti golim okom. pod normalnim okolnostima, hoću reći.

On okrenu jedan prekidač i na ekranu blesnu krug svetlosti. Pred očima nam je stajala sićušna kap vode, sa neobičnim grudvicama želatinaste mase i sićušnim živim stvorenjima koja su se kretala u vidnom polju. A u samom središtu slike, tromo mašući pipcima, nalazila se .

Hej! — uzviknu Ron — pa to je neman koja nas je zgrabila!

Sasvim si u pravu — uzvрати dr Hokins. — Naziv joj je hidra, a jedan veliki primerak jedva da dostiže dužinu od jedne desetine inča. Kao što vidite. Katbert ne potiče sa Marsa ili Venere, već sa Zemlje. On predstavlja naš dosad najpreduzimljiviji opit.

Ali u čemu je stvar? — upita Tim.

Vidite, ova stvorenja se mogu znatno lakše izučavati kada su ove veličine. Naša znanja o živoj tvari ogromno su uvećana od kada smo postali kadri za ovakve stvari. Moram priznati, doduše, da smo u slučaju Katberta malo preterali. Potreban je silan napor da bi se on održao u životu, a sasvim je izvesno da nećemo pokušati da oborimo njegov rekord.

Posle toga ponovo su nas povelili da vidimo Katberta. Svetla su ovoga puta bila uključena — kako izgleda, mi smo banuli u laboratoriju tokom jednog od kratkotrajnih razdoblja veslačke „noći“. Iako smo znali da nam od stvorenja ne pretili nikakva opasnost, nismo mu se baš mnogo približili Tima

Bentona su, međutim, ubedili da mu pruži komad svežeg mesa koji je neman zgrabila tankim pipkom i ubacila kroz vrh dugačkog, uskog debla.

Trebalo je da objasnim — reče dr Hokins — da hidre obično parališu svoje žrtve tako što ih žacnu. Svuda duž pipkova nalaze se pupe sa otrovom, ali mi smo uspjeli da ih neutrališemo. U protivnom. Katbert bi bio opasan kao pun kavez kobri.

Upravo sam zaustio da kažem kako nemam baš visoko mišljenje o njihovom izboru ljubimaca — ali u poslednji čas sam se spomenuo da smo ovde na kraju krajeva, ipak gosti..

Druga važna tačka našeg boravka u bolnici bila je poseta odeljku s gravitacijom. Već sam pomenuo da neke svemirske stanice stvaraju svojevrsnu veštačku gravitaciju tako što se lagano okreću oko svoje ose. U bolnici se nalazio ogromni bubanj — centrifuga — koji je činio istu stvar. Dopusšteno nam je da se malo „provozamo” u njemu, delimično *iz zabave*, a delom i u smislu ozbiljne provere naših reakcija na povratak težine.

Gravitaciona komora predstavljala je cilindar prečnika oko pedeset stopa, koji je na oba kraja počivao na stožerima a pokretali su ga elektromotori. Ušli smo kroz jedan bočni otvor i obreli se u maloj prostoriji koja bi dole na Zemlji izgledala potpuno obično. Na zidovima su visile slike pa je čak na „tavanici” stajao luster sa električnom rasvetom. Sve je bilo tako sazdano da stvori utisak, bar čuju vida da . „gore” i „dole” ponovo postoje.

Seli smo u udobne stolice i stali da čekamo. Ubrzo su se osetile blage vibracije i izvesno kretanje: komora je počinjala da se okreće. Sasvim lagano, težina je ponovo stala da me ophrvava. Bio mi je potreban napor da bih pokrenuo ruke ili noge: opet sam postao rob gravitacije, nesposoban više da hrlim kroz vazduh nesputano poput ptice..

Iz skrivenog zvučnika počela su da dolaze uputstva.

Brzina će od sada biti postojana. Ustanite i hodajte ali samo oprezno.

Ustao sam sa sedišta — i od napora gotovo ponovo seo natrag.

Auh! — uzviknuh. — Koliko su nam to samo težine dali? Imam utisak da smo na Jupiteru!

Moje reči mora da su doprle do operatora, zato što se iz zvučnika začu kikot.

Težina vam iznosi upravo polovinu one sa Zemlje. Ali izgleda i te kako velika, zar ne pošto ste je bili potpuno lišeni dve nedelje!

Bila je to pomisao koja me je prilično ispunila zebnjom. Kada se ponovo budem obreo na Zemlji, biću dvostruko teži nego *sada!* Naš instruktor mora

da je pogodio moje misli.

Nema razloga za brigu: brzo ste se navikli prilikom polaska, a isto će biti i na povratku. Naprosto ćete morati sve sasvim da usporite prvih nekoliko dana na Zemlji i pokušati da ne zaboravite da ne možete da jednostavno skočite do prozora poslednjeg sprata a zatim da se blago spustite do tla.

Rečeno ovako, sigurno zvuči smešno — ali to su upravo stvari na koje sam ovde navikao. Pitam se samo koliko je svemiraca skršilo vratove po povratku na Zemlju..

U centrifugi smo isprobali sve trikove koji su bili neizvodljivi u uslovima nulte gravitacije. Bilo je neobično posmatrati kako tečnosti teku u tankom mlazu i ostaju nepomične na dnu čaše. Načinio sam mnogo malih skokova samo zbog novog iskustva brzog spuštanja dole na isto mesto.

Konačno nam je bilo naloženo da se vratimo natrag na sedišta, stavljene su u dejstvo kočnice i okretanje komore je zaustavljeno. Ponovo smo bili bez težine — u normalnom stanju!

Bilo mi je žao što ne možemo ostati na bolničkoj stanici čitavu nedelju dana kako bismo je temeljito istražili. Ona je imala sve što je Unutrašnjoj stanici nedostajalo, a moji drugovi, koji već mećsecima nisu bili na Zemlji, držali su do ovdašnje raskoši još više od mene. Bilo je neobično videti dućane i vrtove — pa čak ići i u pozorište. *Ovo* poslednje uistinu je predstavljalo nezaboravno iskustvo. Zahvaljujući odsustvu gravitacije moguće je smestiti mnogo publike na mali prostor, pri čemu svi imaju dobar pogled. No ova okolnost prilično zadaje glavobolje reditelju, pred kojim stoji zadatak da na neki način stvori privid gravitacije. Bilo bi naime, sasvim neprilično da, recimo, u nekoj Šekspirovoj drami svi likovi lebde unaokolo. Glumci su stoga morali da koriste magnetne cipele — omiljenu dosetku drevnih naučnofantastičnih pisaca, premda je ovo bio jedini slučaj za koji ja znam da se one uistinu upotrebljavaju.

Predstava koju smo videli bio je „Makbet“. Ja lično ne marim mnogo za Šekspira i pošao sam u pozorište samo zbog toga što smo bili pozvani i što ne bi bilo učtivo izostati. Ali na kraju mi je bilo milo što sam pošao, ako ni zbog čega drugog, ono zato što je bilo veoma uzbudljivo videti kako pacijenti uživaju u predstavi. Osim toga nema mnogo ljudi kojima se ukazala prilika da vide leđi Makbet, u sceni hodanja u snu, kako silazi niz stepenice u magnetnim cipelama..

Drugi razlog što se nisam odveć žurio s povratkom na Unutrašnju stanicu bio je sledeći: jednostavno, kroz tri dana trebalo je da se ukrcam na

teretnjak koji će me vratiti kući. Iako mi se ukazala silna sreća što sam uspeo da stignem ovamo, na bolničku stanicu, ipak je postojalo još mnoštvo stvari koje nisam video. Bile su tu meteorološke stanice — velike opservatorije sa svojim ogromnim, lebdećim teleskopima — i relejne stanice, daljnih sedam hiljada milja dublje u svemir. One će, bojim se, morati da sačekaju na neku narednu priliku.

Pre no što je trajektna raketa stigla da nas poveze natrag, sa zadovoljstvom smo saznali da nam je misija bila uspešna. Pacijent je izišao iz kriznog stanja i imao je dobre izgleda da se potpuno oporavi. Ali — što je svakako celoj stvari davalo ironičan prizvuk — za njega više neće biti bezbedno da se vrati dole, na Zemlju. Prevalio je sve te milione milja ni zbog čega. Najviše što može sebi da dopusti bilo je da osmatra Zemlju kroz teleskope i gleda zelena polja kojima više nikada neće hoditi. Kada mu se oporavak ovde bude okončao, moraće da se vrati na Mars, njegovoj nižoj sili teže.

Trajektna raketa koja je došla po nas skrenuta je sa svoje uobičajene linije među opservatorijskim stanicama. Kada smo se ukrcali, Tim Benton se još raspravljao sa zapovednikom. Ne — raspravljanje nije prava reč: niko *to* nije činio sa zapovednikom Dojлом. Naprosto je sa puno čežnje ponavljao da je stvarno velika šteta što ne možemo da se vratimo *Zvezdom Danicom*. Zapovednik se na sve to samo osmehnuo i rekao: — Sačekaj samo da vidiš izveštaj sa tehničkog pregleda, a onda ćeš sigurno promeniti mišljenje. Kladam se da su joj potrebni novi cevovodi, u najmanju ruku. Osećaću se znatno srećniji u brodu koji je stotinu godina mlađi!

No, kako su se stvari razvijale, sasvim sam uveren da bi se zapovedniku više dopalo da nas je poslušao..

Bilo je to prvi put da se vozim jednim sporim, međuorbitalnim trajektom — osim ako se u istu kategoriju ne uključi i naša *Svemirska ševa* koja predstavlja plod kućne radinosti. Kontrolna kabina nalikovala je prilično na one iz bilo kog drugog svemirskog broda, ali, posmatrano spolja plovilo je uistinu imalo veoma neobičan izgled. Bilo je izgrađeno ovde u svemiru, te stoga nije ni posedovalo aerodinamične oblike ili peraja. Kabina je bila približno jajolikog oblika i povezana trima otvorenim gredama-nosačima sa rezervoarima za gorivo i raketnim motorima. Najveći deo tereta nije prevožen unutar broda, već je naprosto bio privezan u onome što se prikladno nazivalo „mreže za prtljag" — niz žičanih korpi postavljenih na potpornjima. Za predmete koje je trebalo držati pod normalnim pritiskom postojalo je malo spremište sa zasebnom vazdušnom komorom odmah iza

kontrolne kabine. Prilikom građenja broda na prvo mesto je očigledno dolazila delotvornost, a na poslednje lepota.

Kada smo se ukrcali, čekao nas je pilot i zapovednik Dojl proveo je neko vreme u razgovoru s njim o putanji kojom je valjalo da krenemo.

To nije njegov posao — došapnu mi Norman na uho—ali starom momku je toliko milo što je opet u svemiru da naprosto ne može da odoli. — Taman sam zaustio da kažem kako sam mislio da je zapovednik *sve* svoje vreme proveo u svemiru, ali onda sam uvideo da se, posmatrano iz određenog ugla, njegov rad u kancelariji na Unutrašnjoj stanici nije mnogo razlikovao od kancelarijskog rada dole, na Zemlji..

Do polaska preostao nam je još skoro ceo sat — što je sasvim dovoljno za sve provere i podešavanja u poslednji trenutak za kojima se može ukazati potreba. Smestio sam se na najbliže mesto uz osmatrački prozor, kako bih mogao da posmatram bolnicu dok se budemo udaljavali s njene orbite i zapućivali u pravcu Zemlje. Bilo je teško poverovati da se ovaj veliki cvet od stakla i plastike, koji je lebdeo tu u svemiru, dok mu je Sunce obasjavalo razne odeljke laboratorije i osmatračke palube, uistinu okretao oko sveta brzinom od osam hiljada milja na sat. Dok sam čekao da putovanje počne, prisetio sam se pokušaja koje sam preduzeo da mami malo rastumačim svemirske stanice. Kao i većina ljudi, ona takođe nije shvatala kako to da one .“ne padnu dole“.

Pazi mama — kazao sam joj — one se kreću veoma brzo praveći velike krugove oko Zemlje. A kada se nešto tako kreće, onda nastaje centrifugalna sila. Isto biva kada vrtiš kamen na kraju užeta.

Ja ne vrtim kamenje na kraju užadi — uzvratila mi je mama — a nadam se da nećeš ni ti bar ne u kući.

Samo sam se poslužio primerom — uzvratih nestrpljivo. — To poređenje uvek koriste u školi. Isto kao što kamen ne može da odleti zato što ga drži uže, tako i svemirska stanica ostaje tu gde je zbog privlačenja gravitacije. Kada jednom stekne odgovarajuću brzinu, ostaće tu bez ikakvih dodavanja energije. Ne može da *izgubi* brzinu, zato što nema otpora vazduha. Razume se, brzinu valja pažljivo proračunati. U blizini Zemlje, gde je gravitacija veoma moćna, stanica se mora brzo kretati kako bi ostala gore. To je kao kada bi vezala kamen za kratko uže: morala bi brzo da ga okrećeš. Ali na većoj udaljenosti, gde je gravitacija slabija, stanice se mogu kretati lagano.

Da — reče mama. — Znala sam da je to tako nekako. Ali ono što me brine jeste sledeće: zamisli da jedna od stanica *izgubi* malo na brzini. Zar se tada

ne bi srušila dole? Cela stvar mi izgleda opasno. Posredi je, očigledno, stvar ravnoteže. Ako nešto krene kako ne treba..

Tada nisam znao odgovor, tako da sam samo rekao: — Pa. Mesec još nije pao dole, a i on se drži gore na isti način.

Tek kada sam stigao na Unutrašnju stanicu doznao sam odgovor, premda je trebalo da i sam dođem do njega. Ukoliko brzina neke svemirske stanice malo opadne, ona bi naprosto prešla na bližu orbitu. Trebalo bi da dobrano od uzmete brzinu pre no što se opasno približi Zemlji — a za to bi bilo potrebno silno raketno kočenje. Tako nešto nikako se ne može dogoditi slučajno.

Bacih pogled na časovnik. Još trideset minuta do polaska. Čudno — zašto se sada osećam tako pospano? Pa valjano sam se sinoć odmorio. Možda je uzbuđenje bilo preveliko. Dobro bi bilo opustiti se i smiriti — ionako nema ničega da se radi sve dok kroz četiri sata ne stignemo do Unutrašnje stanice. Ili su možda posredi četiri dana? Stvarno ne mogu da se setim, ali uostalom nije ni važno. Ništa više nije važno, čak ni činjenica da je sve oko mene postalo poluskriveno ružičastom izmaglicom..

A onda začuh kako zapovednik Dojl viče. Izgledalo mi je kao da je miljama udaljen, a iako sam imao utisak da reči koje dovikuje treba nešto da znače, nisam uspeo da proniknem u njihov smisao. I dalje su mi prazno odzvanjale u ušima kada sam potpuno utonuo u tamu:— Gubitak kiseonika!

Osma glava

U BEZDAN

Bio je to jedan od onih čudnih snova kada znate da sanjate, a ništa ne možete preduzeti. Sve što mi se dogodilo u poslednjih nekoliko nedelja postalo je prepleteno i izmešano a uz to i prožeto odblescima ranijih iskustava. Ponekad bi stvari izgledale potpuno obrnuto. Bio sam dole na Zemlji, ali nisam imao težinu, već sam lebdeo poput oblaka povrh dolina i bregova. Ili sam se, pak, nalazio u Unutrašnjoj stanici — ali sam morao da se borim protiv gravitacije svakim pokretom koji bih načinio.

San se okončao noćnom morom. Kretao sam se prečicom kroz Unutrašnju stanicu, koristeći jedan nedopušten, ali inače često upražnjavan način koji mi je pokazao Norman Pael. Središnji deo stanice bio je povezan sa spoljnjim komorama pod pritiskom ventilacionim kanalima koji su bili dovoljno prostrani da u njih stane čovek. Vazduh je kroz njih strujao priličnom brzinom, tako da se na pojedinim mestima moglo računati s besplatnom vožnjom. Posredi je uzbuđljivo iskustvo, ali morate biti prilično vešti u celoj stvari, jer vam se inače može dogoditi da promašite izlaz i da se silno namučite vraćajući se natrag protiv vazdušne struje. U snu sam plovio tom vazdušnom strujom, ali sam se u njoj izgubio. Preda mnom su se već videle velike oštrice ventilacionog propelera, ka kojima sam neumitno hitao. *Ali zaštitne mreže je nestalo* — što je značilo da ću kroz nekoliko trenutaka biti isečen na kriške poput komada slanine..

Sve je u redu s njim — čuh kako neko kaže. — Bio je samo minut bez vazduha. Daj mu još malo.

Mlaz hladnog gasa zapahnu mi lice i ja pokušah da trzajem okrenem glavu na drugu stranu. A onda otvorih oči i shvatih gde se nalazim.

Šta se dogodilo? — upitah, osećajući se i dalje prilično ošamućeno.

Tim Benton sedeo je pokraj mene, držeći u ruci bocu s kiseonikom. Nije izgledao nimalo uzbuđen.

Nismo sasvim sigurni — reče on. — Ali sada je sve u redu. Ventil sa sklopkom mora da je otkazao u rezervoaru s kiseonikom kada se jedan od tankova ispraznio. Ti si bio jedini koji je iskusio posledice a uspeli smo da poteškoću otklonimo na taj način što smo čekićem udarili po napravi za dovod kiseonika. Način jeste grub, ali i delotvoran. Razume se, stvarčica će morati da se ispita kada se vratimo: neko će već ustanoviti zašto alarmni uređaj nije dejstvovao.

Još sam se osećao pomalo ošamućeno, a i bilo me je sramota što sam se onesvestio — premda te stvari ne zavise od vas. Uostalom, bar sam odigrao ulogu svojevrsnog ljudskog zamorčeta i tako upozorio ostale. Ili bi možda bolje poređenje bilo s kanarincima koje su starinski rudari nosili sa sobom u jamu da im proveravaju vazduh pod zemljom.

Događaju li se ovakve stvari često? — upitah.

Veoma retko — uzvratu Norman Pael. Izgledao je ozbiljno, što nije bilo uobičajeno za njega. — Ali tih sitnih naprava ima toliko u svemirskom brodu da ti uvek valja da budeš na oprezi. Ni posle sto godina još nismo uspeli da svemirski let učinimo sasvim bezbednim. Ako jedna stvar ne otkáže, uvek će se naći neka druga.

Ne budi tako mračan, Normane — primeti Tim. — Već smo ispunili kvotu neprilika za ovo putovanje. Sada nas čeka još samo laka i udobna vožnja.

Kako se ispostavilo, bila je to najnepriličnija primedba koju je Tim ikada izrekao. Uveren sam da mu ostali nikada neće dopustiti da je zaboravi.

U međuvremenu smo stigli do udaljenosti od nekoliko milja od bolnice — što je bilo dovoljno da ne dođe do oštećenja na njoj kada budemo uključili mlaznike. Pilot je podesio kontrole i sada je čekaao na proračunati trenutak da stavi motore u pogon. Svi su ostali već ležali na svojim mestima: ubrzanje će biti sasvim slabo, tako da neće doneti nikakav napor, ali trebalo je da što manje ometamo pilota prilikom polaska, a ležaljke su bile jedino pogodno mesto gde smo se mogli smestiti.

Grmljavina motora potrajala je približno dva minuta: na kraju tog razdoblja bolnica je predstavljala majušnu, blistavu igračku udaljenu dvadeset ili trideset milja. Ako je pilot valjano obavio svoj posao, sada smo se već uveliko spuštali dugačkom krivom koja će nas dovesti do Unutrašnje stanice. Nije nam preostalo ništa drugo da radimo naredna tri i po časa do da posmatramo kako se Zemlja sve više povećava, da bi na kraju ponovo zapremala gotovo polovinu neba.

Prilikom dolaska nismo bili u prilici da razgovaramo zbog prisustva bolesnika, ali sada nas ništa nije sprečavalo u tome. Naše malo društvo najednom je obuzela neobična razdraganost, čak opijenost. Da sam samo načas razmislio o svemu tome jamačno bih zapazio da ima nečeg čudnog u načinu na koji smo se svi smejali i zbijali šale — ali tada mi je to izgledalo naprosto sasvim prirodno.

Čak je i zapovednik dao oduška sebi više nego što sam ikada verovao da je moguće — što, razume se, ne znači da je on inače bio neki natmuren tip:

naprosto, trebalo ga je samo bolje upoznati. Ali nikada ga nisam čuo da govori o sebi; na Unutrašnjoj stanici nikome ne bi palo ni na kraj pameti da mu zatraži da nam ispriča o svom udelu u prvom pohodu na Merkur. Čak i da se neko na to odvažio, on nam svakako ne bi izišao u susret — ali je zato to sada učinio. Gundao je neko vreme, ali sve to nije bilo odveć delotvorno. Konačno, počeo je da priča.

Odakle da krenem? — promrmlja on. — Tja, o samom putovanju nema šta puno da se kaže: bilo je u svemu kao i svako drugo. Niko se ranije nije toliko približio Suncu, ali oplata od ogledala na našem brodu dejstvovala su besprekorno i nisu dopuštale da nam postane prevruć, budući da su odražavale pravo natrag osamdeset odsto Sunčevih zraka.

Prema uputstvima, nije trebalo da preduzmem to spuštanje ako se ne uverimo da će ono proteći potpuno bezbedno. Tako smo ušli na orbitu visoku hiljadu milja i stali da pomno osmatramo.

Poznato vam je, razume se, da Merkur uvek drži jednu stranu okrenutu ka Suncu, tako da na njemu nema noći i dana kao na Zemlji. Jedna polovina je u stalnoj tami, dok druga blista svetlošću. Postoji, međutim jedna uska zona sumraka između te dve polulopte, gde temperatura ne dostiže krajnosti. Planirali smo da se spustimo negde u tom području ukoliko nam pođe za rukom da pronađemo kakvo zgodno mesto.

Prvo iznenađenje nas je čekalo kada smo bacili pogled prema dnevnoj strani planete. Svi su zbog nečega smatrali da će ta polulopta prilično nalikovati Mesecu: prekrivena krzavim kraterima i planinskim vencima. Ali nije bilo tako. Na onoj strani Merkura koja stalno stoji okrenuta ka Suncu uopšte nema planina, već samo nekoliko niskih bregova i velike, ispucale *ravnice*. Kada *smo* bolje razmislili o svemu, razlog ovome postao je očigledan. Temperatura tog predela stalno obasjanog Suncem premaša sedam stotina stepeni Farenhajtove skale. To je, doduše, prenisko da bi se topila stena — ali i dovoljno da se ona umekša a onda sila teže obavi preostali deo posla. Tokom miliona godina svaka planina koja je mogla postojati na dnevnoj strani Merkura polako se rastočila, baš kao što bi se i blok katrana rastopio za nekog vrelog dana. Tek po rubovima noćne strane, gde je temperatura bila znatno niža nalazile su se prve prave planine.

Drugo iznenađenje bilo je otkriće da dole, u tom bleštavom paklu, postoje jezera. Razume se posredi nisu bila jezera vode, već rastopljenog metala. Budući da niko nije uspeo da stigne do njih, još ne znamo koji su metali posredi ali je verovatno da su to olovo i kalaj s mnoštvom drugih sastojaka.

Jezera legure za lemljenje zapravo. Možda će se jednoga dana to pokazati veoma dragocenim samo ako otkrijemo kako da ih koristimo.

Kao što ste mogli razabrati iz ovoga što sam rekao, nismo baš bili odveć radi da se spustimo negde usred dnevne strane. I tako, pošto smo upotpunili fotografsku kartu, pošti smo da malo osmotrimo noćnu poluloptu.

Jedini način na koji smo to mogli učiniti bilo je da je obasjamo signalnim raketama. Spustiti smo se što smo više mogli, do visine manje od sto milja, i stali da ispaljujemo jedan za drugim svetlosne obeleživače snage od milijardu sveća, snimajući pri tom. Ove signalne rakete su, razume se, delile našu brzinu, tako da su putovale uporedo s nama sve dok ne bi zgasle.

Bilo je to neobično iskustvo: znali smo da obasjavamo svetlošću jedan predeo koji nikada nije video Sunce, predeo gde je jedina svetlost tokom miliona godina poticala sa zvezda. Ako je dole i bilo života, što je samo po sebi izgledalo krajnje neverovatno, on mora da je tada doživeo silno iznenađenje! Bar mi je to bila prva pomisao dok sam posmatrao kako nam signalne rakete obasjavaju tu skrivenu zemlju svojim moćnim sjajem. A onda sam shvatio da bi eventualna stvorenja s noćne strane verovatno bila potpuno zaslepljena, baš kao i ribe iz dubina naših okeana. Ali sve je to bio samo plod mašte: *ništa* nipošto nije moglo živeti dole u toj stalnoj tmimi, gde se temperatura spuštala do gotovo dve stotine stepeni ispod tačke mržnjenja. No, sada ipak bolje znamo, razume se..

Prošla je skoro nedelja dana pre no što smo se odvažili na spuštanje, a do tog vremena gotovo smo potpuno kartografisali površinu planete. Noćna strana i zona sumraka predstavljaju prilično brdovita područja, ali postojalo je i obilje ravnih oblasti koje su izgledale obećavajuće. Konačno smo se opredelili za jednu veliku, plitku udubinu na rubu dnevne strane.

Na Merkur u ima izvesnih zametaka atmosfere, ali to ni izdaleka nije dovoljno da bi se mogla koristiti krila ili padobrani. Morali smo stoga da se spustimo pomoću raketnog kočenja, baš kao što se to radi i na Mesecu. Ma koliko to često da preduzimate, raketno spuštanje uvek deluje u izvesnoj meri na živce, naročito kada je posredi novi svet gde ne možete biti sasvim sigurni da ono što *izgleda* kao stena to uistinu i predstavlja.

U našem slučaju bila je stena a ne jedan od onih izdajničkih nanosa prašine koje imate na Mesecu. Amortizeri su tako valjano apsorbovali udar prilikom dodira sa površinom da smo ga mi u kabini jedva i osetili. Onda su se motori automatski isključili i mi smo se konačno obreli dole: prvi ljudi

koji su se spustili na Merkur. Prva živa bića, verovatno koja su se ikada pojavila na toj planeti.

Kazao sam da smo se spustili na granici dnevne strane. To znači da smo Sunce videli kao veliki, zaslepljujući disk na samom obzorju. Bilo je neobično posmatrati ga gotovo nepomičnog kako se nikada ne podiže niti spušta, premda, zbog Merkurove veoma ekscentrične orbite, dolazi do izvesnog oscilovanja gore-dole duž jednog prilično dugog luka na nebu. No, ono nikada *ne zalazi* za obzorje, što je u meni izazivalo utisak da je stalno razdoblje poznog popodneva i da će uskoro pasti noć. Bilo je teško pojmiti da „noć” i „dan” tu nemaju nikakvog smisla..

Zvuči uzbudljivo istraživati jedan novi svet i tako verovatno jeste. Ali to je ujedno i veoma naporan rad, baš kao i opasan, naročito na jednoj planeti poput Merkura. Naš prvi posao bio je da se postaramo da ne dođe do pregrevanja broda: u tu svrhu poneli smo naročite zaštitne cirade naše „suncobrane”, kako smo ih nazvali. Izgledali su neobično, ali su uspešno koristili svrsi. Čak smo imali i nosive slične kakvim tanušnim šatorima, koji bi nas štitili ukoliko bismo se duže zadržali na otvorenom. Bili su načinjeni od belog najlona i odražavali su najveći deo svetlosti ali su ipak propuštali dovoljno za zagrevanje i rasvetu koji su nam bili potrebni.

Proveli smo nekoliko nedelja u izviđanju dnevne strane, udaljavajući se pri tom i do dvadeset milja od broda. To možda ne zvuči naročito, ali je ipak posredi prilična razdaljina, budući da se krećete u skafandru i da nosite sa sobom sve zalihe. Pribavili smo na stotine uzoraka minerala i izvršili na hiljade očitavanja uređaja, šaljući izveštaje o svim ishodima do kojih smo došli uskosnopnom radio-vezom sa Zemljom. Bilo je nemoguće da toliko zađemo u dnevnu stranu kako bismo stigli do jezera koja smo videli; od najbližeg nas je delilo osam stotina milja, a nismo raspolagali dovoljnim količinama raketnog goriva da se šetkamo po planeti. U svakom slučaju bilo bi veoma opasno uputiti se u tu bleštavu pećnicu s našom tadašnjom, neproverenom opremom.

Zapovednik zastade gledajući zamišljeno u svemir, kao da je mogao da pronikne sa one strane naše tesne male kabine do plamenih pustinja tog udaljenog sveta.

Da — nastavi on konačno — Merkur je *pravi* izazov. Sa hladnoćom se lako može izići nakraj, ali toplota je nešto drugo. Premda, ne bi trebalo da ja to kažem, budući da sam stradao od hladnoće, a ne od toplote..

Jedina stvar koju nikako nismo očekivali da ćemo naći na Merkuru bio je život, premda je trebalo da imamo u vidu nauku sa Meseca. Ni *tamo* ga, doduše, niko nije očekivao. A da me je neko kojim slučajem upitao: „Pod pretpostavkom da ima života na Merkuru, gde bi se najpre nadao da ćeš ga naći?, ja bih uzvratilo: „Pa u zoni sumraka, razume se.“ I to bi bilo pogrešno..

Iako niko ozbiljno nije držao do te zamisli, zaključili smo da bi trebalo bar jednom da dobro osmotrimo noćnu stranu. Morali smo da pomerimo brod kojih stotinu milja da bismo potpuno izišli iz zone sumraka i spustili smo se na jedno nisko, zaravnjeno brdo nekoliko milja od planinskog venca zanimljivog izgleda. Proveli smo brižna dvadeset četiri časa pre no što smo se uverili da je bezbedno ostati. Stena na kojoj je brod počivao odlikovala se temperaturom od minus tri stotine pedeset stepeni, ali naši grejači mogli su da drže situaciju pod kontrolom. No, čak i bez njih temperatura u brodu pala bi sasvim malo budući da nas je razume se okruživao gotovo vakuum, a naši posrebnjeni zidovi odražavali su natrag najveći deo toplote koju smo gubili zračenjem. Živeli smo zapravo, u unutrašnjosti ogromne termos boce, a i naša tela stvarala su zamašnu toplotu.

Pa ipak nismo mogli mnogo doznati samo sedeći u brodu: valjalo nam je da obučemo skafandre i iziđemo napolje. Skafandri koje smo nosili provereni su prilično temeljito na Mesecu tokom lunarne noći koja je gotovo potpuno hladna kao i ona na Merkuru. Ali nijedna provera nije baš sasvim na nivou stvarnosti. To je i bio razlog što smo izišli samo nas trojica. Ukoliko jednoga snađu nepravilike, druga dvojica mogu ga vratiti na brod, bar smo se tome nadali.

Ja sam bio u toj prvoj grupi: lagano smo se kretali unaokolo oko trideset minuta, ne žureći se i javljajući se radio-vezom brodu. Nije bilo mračno kao što smo očekivali, zahvaljujući Veneri. Planeta je počivala spram zvezda, neverovatno blistava, tvoreći lako vidljive senke. U stvari, bita je toliko sjajna da se u nju nije moglo pravo gledati duže od nekoliko sekundi: ukoliko bi se upotrebio filter kojim bi se smanjila bleštavost, bez poteškoća se mogao razabrati majušni disk planete.

Zemlja i Mesec takođe su bili vidljivi, obrazujući predivan dvočlani zvezdani sistem tik iznad obzorja. I od njih se slivalo prilično svetlosti tako da nikada nismo bili u potpunoj tami. No razume se, ni Venera ni Zemlja nisu davale nimalo toplote tom smrznutom predelu.

Nismo mogli izgubiti brod, zato što je on predstavljao najistaknutiji objekat miljama unaokolo, a uz to smo i na njegov vrh postavili moćan radio-far. Uz prilično poteškoća uspjeli smo da odlomimo nekoliko sitnih uzoraka stene i da ih ponesemo sa sobom. Čim smo ih uneli u vazдушnu komoru zbila se jedna izuzetna stvar. Najednom su postali prekriveni mrazom i na njima su stale da se obrazuju kapljice tečnosti, kapajući po podu i ponovo isparavajući. Bio je to vazduh u brodu koji se kondenzovao na veoma hladnim komadima kamena. Morali smo da sačekamo pola sata pre no što su se dovoljno zagrejali da ih možemo držati.

Kada smo se jednom uverili da nam skafandri mogu izdržati uslove koji vladaju na noćnoj strani, stati smo da preduzimamo i duža putovanja, premda nikada nismo izbivali iz broda duže od par časova. Još nismo stigli do planina: one su se nalazile tik izvan našeg domašaja. Ja sam provodio prilično vremena ispitujući ih kroz elektronski teleskop na brodu: bito je dovoljno svetlosti, tako da se to moglo izvesti.

A onda sam jednoga dana spazio kako se nešto kreće. To me je tako zapanjilo da sam za trenutak ostao nepomičan uz teleskop, budalasto zureći kroz okular. Konačno, uspeo sam da se malo priblerem, taman toliko da uključim kameru.

Mora da ste videti taj film. Nije bio sasvim dobar, razume se, zbog slabe svetlosti. Ali prikazao je planinski obronak sa svojevrsnom urvinom u prvom planu, a nešto veliko i belo muvalo se među stenama. Kada sam ga prvi put ugledao, izgledalo mi je kao kakav duh i moram da priznam da me je uplašilo. A onda je uzbuđenje zbog otkrića nadjačalo sva druga osećanja i ja sam se usredsredio na što pomnije osmatranje.

Nije se, doduše, mnogo dalo učiniti, ali stekao sam opšti utisak o približno loptastom telu sa najmanje četiri noge. A onda je nestalo; iako sam čekao pola sata nije se više pojavilo.

Razume se, ostavili smo sve ostalo i održali ratno veće. Srećna okolnost je bila što sam snimio film, jer bi me inače svi optužili da sam samo sanjao. Složili smo se da moramo pokušati da se približimo stvorenju: jedino je pitanje bilo da li je opasno.

Nismo raspolagali nikakvim oružjem, ali na brodu se nalazio pištolj za izbacivanje signalnih raketa. Ako ništa drugo, on bi trebalo da zaplaši svaku neman koja bi nas napala. Pištolj sam poneo ja a moja dva druga, Borel navigator i Glin radio-operator, imali su uza se dve debele šipke. Takođe smo nosili kamere i rasvetu u nadi da će nam se ukazati prilika da načinimo

dobre snimke. Smatrali smo da su trojica prava mera za ovaj pohod: manje već ne bi bilo bezbedno a s druge strane, ako je ta stvar bila uistinu opasna, upućivanje cele posade samo bi pogoršalo situaciju.

Od planina nas je delilo pet milja i bio nam je potreban oko jedan čas da prevalimo tu razdaljinu. Brod je proveravao naše kretanje preko radija, a imali smo i osmatrača za teleskopom koji je pretraživao našu okolinu, tako da bismo bili blagovremeno upozoreni ukoliko bi se stvorenje iznebuha pojavilo. Mislim da niko nije osećao strah: svi smo bili odveć uzbuđeni za tako nešto. Osim toga, bilo je teško razabrati kako bi nam ma koja životinja mogla nauditi u oklopu skafandera, bar dok nam šlemovi ne bi napukli. Niska sila teže, kao i dodatna snaga koju smo otuda dobijali, samo su nam povećale samopouzdanje.

Konačno smo stigli do kamene urvine i tu nas je čekalo neobično otkriće. Nešto je sakupljalo kamenje i razbijalo ga: svuda unaokolo ležale su gomile krhotina. Bilo je teško shvatili šta to znači, osim ako stvorenje za kojim smo tragali nije nalazilo hranu u kamenju.

Ja sam uzeo nekoliko uzoraka za analizu, dok je Glin fotografisao naše otkriće i o tome izvestio brod. Onda smo stali da se vrzmamo unaokolo, ne udaljujući se mnogo međusobno zbog moguće opasnosti. Kamena urvina bila je dugačka oko milju: izgledalo je kao da se celo pročelje planine odronilo i sručilo dole. Zapitali smo se šta je mogao biti uzrok tome, u uslovima odsustva bilo kakvih meteoroloških dejstava. Budući da nije bilo erozije, nismo mogli pretpostaviti pre koliko je vremena došlo do tog obrušavanja. Urvina je mogla biti stara milion godina, ali i milijardu.

Pokušajte da nas zamislite kako tumaramo po toj gomili slomljenog stenja, dok Zemlja i Venera počivaju nad nama poput kakvih blistavih svetionika, a svetla našeg broda ospokojavajuće sjaje na obzorju. Već sam praktično zaključio da naš plen mora da predstavlja svojevrsnog kamenoždera, ako ni zbog čega drugog ono zato što na ovoj pustoj planeti naprosto nema nikakve druge hrane. Zažalio sam što ne znam više o mineralima da mogu da odredim o kakvoj je tvari reč.

A onda mi Glinov uzbuđeni uzvik odjeknu u slušalicama.

.Evo ga!" dreknu on. „Tamo na onom grebenu!"

Stali smo kao ukopani i podigli pogled. Tog časa prvi put sam dobro osmotrio jednog Merkurijanca. Ponajviše je nalikovao na kakvog džinovskog pauka: ili možda na jednog od onih krabova s dugačkim, vretenastim nogama. Telo mu je predstavljalo loptu prečnika oko jedne

jarde i bio je srebnasto belo. U prvi mah smo pomislili da ima četiri noge, ali smo kasnije ustanovili da ih jc, zapravo, osam: rezervne četiri držane su pripijene uz telo. Stvorenje bi ih koristilo kada bi neverovatna hladnoća stena dosegla odveć visoko uz debele slojeve izolacionog roga koji mu je obrazovao stopala ili kopita. Kada bi se Merkurijancu smrzle noge, on bi ih zamenio rezervnim!

Takođe je imao dva ručna uda kojima je u tom trenutku marljivo prebirao po stenju. Udovi su se okončavali složenim, rožnatim kandžama ili hvataljkama koje su ako je suditi po izgledu, mogle i te kako biti opasne u borbi. Nije postojala prava glava, već samo malo izboćenje na vrhu loptastog tela. Kasnije smo ustanovili da su tu smeštena dva velika oka za korišćenje pri slabašnom sjaju zvezda noćne strane, kao i dva mala za izlete u snažnije osvetljenu zonu sumraka. U tom trenutku osetljive velike oči bile su čvrsto zatvorene.

Posmatrali smo kao opčinjeni dok je nezgrapno stvorenje tamaralo među stenjem, zastajkujući tu i tamo da uzme neki komad i da ga razmrška u prah kandžama veoma delotvornog izgleda. Tada bi nešto što je moglo biti jezik suknulo napolje, odveć brzo da bismo ga stigli valjano osmotriti, i prah bi začas bio progutan.

„Šta misliš za čim traga?“ upitao me je Borci. „Ta stena izgleda prilično meka. Nije li možda posredi nekakav krečnjak?“

„Teško“, uzvratih ja. „Drugačije je boje, a i krečnjak jedino nastaje na morskome dnu. Na Merkuriju nikada nije postojala slobodna voda.“

„Da vidimo koliko možemo da se približimo?“ reče Glin. „Ne mogu odavde da napravim dobru fotografiju. Neman opako izgleda, ali ipak mislim da nam ne može ništa. Verovatno će zažditi dobru milju čim nas bude ugledala.“

Ja čvršće stegnuh signalni pištolj i rekoh: „U redu hajdemo. Ali krećite se polako i zaustavite se čim nas bude ugledao.“

Približili smo se na razdaljinu manju od sto stopa pre no što je stvorenje pokazalo prvi znak da ga zanimamo. Okrenulo se na svojim nogama sličnim stabljikama i ja spazih u slabašnom mesečevom sjaju Venere kako nas promatra krupnim očima. Glin reče: „Da upotrebim blic? ne mogu da dobijem dobru sliku pri ovom osvetljenju.“

Oklevao sam za čas, a onda sam mu kazao da može. Stvorenje se trže u trenu kada je kratkotrajna eksplozija svetlosti obasjala okolni predeo i ja

začuh Glinov uzdah olakšanja., Jedan snimak smo obezbedili u svakom slučaju! Da se malo približim i snimim krupni plan?"

„Ne”, usprotivih se ja, „to bi ga sigurno uplašilo ili uznemirilo, što bi bilo još gore. ne dopada mi se izgled tih kandži. Pokušajmo da mu pokažemo da smo prijateljski nastrojeni. Vi ostanite ovde, a ja ću poći napred. Tako neće misliti da mu svi spremamo neko zlo.”

I dalje smatram da je ta zamisao bila dobra, ali tada još nisam dobro poznao navike Merkurijanaca. Dok sam lagano išao napred, stvorenje kao da se ukočilo, poput psa nadnetog nad kost a i iz istog razloga, pretpostavio sam. Ispravilo se do pune visine, koja je dostizala gotovo osam stopa, a onda je stalo da se polako njiše napred-nazad, veoma podsećajući na privezani balon izložen lahoru.

„Ja bih se vratio”, posavetova me Borci. „Uznemireno je. Bolje se ne izlagati opasnosti.”

„Uopšte nemam nameru”, uzvratih ja, „Nije lako koračati unazad u skafandru ali sada ću to probati.”

Uzmakao sam nekoliko jardi kada je stvorenje, uopšte ne menjajući položaj, ispružilo prednji ud i zgrabilo jedan kamen. Ta kretnja bila je toliko ljudska da sam odmah shvatio šta predstoji i nagoni sam rukama prekrivio vizir. Narednog trenutka nešto je silovito udarilo u donji deo mog skafandra. Nije me povredilo, ali ceo oklop za trenutak mije zavibrirao poput gonga. Nekoliko dramatičnih sekundi zadržao sam dah čekajući da se oglasi kobno pištanje vazduha koji otiče. Ali skafander je izdržao, iako sam mogao da vidim da je duboko ulubljen na levom bedru. Narednog puta sreća me može napustiti i tako sam odlučio da upotrebim oružje kako bih mu odvratio pažnju.

Blistava, bela signalna raketa stala je da se lagano uspinje ka zvezdama, obasjavajući predeo snažnom svetlošću, koja je sasvim zasenila daleku Veneru. A onda se zbililo nešto što ćemo razumeti tek znatno kasnije. Spazio sam dva ispupčenja na bokovima Merkurijančevog tela koja stadoše da se pred našim očima otvaraju poput spremišta za krila kod insekata. I odista, iz njih se razviše dva prostrana, crna krila: *krila*, na ovom gotovo bezvazdušnom svetu! To me je toliko zapanjilo da sam za trenutak od silnog iznenađenja prestao da se povlačim. A onda je signalna raketa lagano zgasla i dok je čilila, baršunasta krila se ponovo sklopiše i vratiše u svoja kućišta.

Stvorenje uopšte nije pokušalo da pođe za nama i mi tom prilikom nismo više sreli nijedno drugo. Kao što možete i pretpostaviti, bili smo veoma

zbunjeni, a naše kolege na brodu gotovo da nisu mogle poverovati vlastitim ušima kada smo im ispričali šta se dogodilo. Sada kada znamo odgovor, on nam, razume se, izgleda sasvim jednostavan, kako to već biva..

Ono što smo videli kako se odvija nisu, u stvari, bila krila; doduše, pre mnogo vremena, kada *je* Merkur imao atmosferu, bila su upravo to. Stvorenje koje sam otkrio predstavljalo je jedan od najčudesnijih primera prilagođavanja za koje se zna u Sunčevom sistemu. Njegovo normalno stanište je zona sumraka, ali budući da su minerali kojima se hrani tamo iscrpeni moralo je da se otisne u potragu na noćnu stranu. Celo telo mu se razvilo tako da odoli tamošnjoj neverovatnoj hladnoći: to je razlog njegove srebrnaste beline; ta boja, naime, zrači najmanju količinu toplote. No, čak i tako, ono nije u stanju da na noćnoj strani ostane neodređeno dugo: povremeno se mora vraćati u zonu sumraka, baš kao što i na našem svetu kit mora izranjati zbog vazduha. Kada ponovo vidi Sunce, ono širi ta crna krila koja, zapravo, predstavljaju upijače toplote. Pretpostavljam da je moj blesak izazvao tu reakciju, ili je možda bilo vredno domoći se čak i one male količine toplote koja je tom prilikom odaslana.

Traganje za hranom mora da je postalo krajnje očajničko kada je priroda pribegla tako drastičnim koracima. Merkurijanci nisu, zapravo, opake zverke, ali moraju se međusobno boriti za opstanak. Budući da im je čvrst telesni oklop gotovo bio neprobojan, napade su usredsređivali na noge. Obogaljeni žitelj noćne strane osuđen je na propast zato što nije u stanju da stigne do zone sumraka pre no što mu ponestane telesne toplote. Naučili su stoga da se veoma tačno međusobno gađaju kamenjem u noge. Moj skafander mora da je zbunio stvorenje na koje sam naišao, ali ono je ipak preduzelo sve što može da me obogalji. A kao što sam uskoro ustanovio, u tome je sasvim uspelo.

I dalje ne znamo mnogo o tim bićima, uprkos nastojanjima koja su preduzeta da se ona izuče. Ja sam postavio jednu teoriju koju bi možda trebalo proveriti. Izgleda mi, naime, da isto tako kao što su se neki Merkurijanci razvili za pohod u hladnoću noćne strane, možda ima i varijeteta kadrih da se zapute u vrelinu dnevne strane. Pitam se samo kako li *oni* izgledaju.

Zapovednik prekide priču: stekao sam utisak da zapravo i ne želi da je nastavi. Ali tišina puna iščekivanja kojom smo ga okruživali bila je previše za njega i on se ponovo oglasi.

Lagano smo išli natrag ka brodu, još raspravljajući o stvorenju na koje smo naišli, kada mi najednom postade jasno da nešto nije kako treba. Noge su mi postale hladne, veoma hladne. Toplota je čilila iz mog skafandra: smrznute stene poda mnom nemilosrdno su je upijale.

Odmah sam shvatio šta se dogodilo. Udarac koji me je pogodio u skafander prekinuo je kola za zagrevanje nogu i tu se više ništa nije moglo učiniti sve dok ne stignem na brod. A valjalo je prevaliti još četiri milje..

— Kazao sam ostalima šta se dogodilo i mi smo krenuli što smo brže mogli. Svaki put kada bi mi noge dodirnule tle osetio bih kako strašna studen prodire sve dublje. Uskoro su, međutim, svi nadražaji nestali: i to je došlo kao izvesno olakšanje. Moje noge postale su sada samo drveni stupci bez ikakvih osećaja, a od broda su me delile još dve milje kada više uopšte nisam mogao da ih pokrećem. Zglobni delovi skafandra smrznili su se i ukrutili..

Posle toga drugovi su morali da me nose i ja sam nakratko izgubio svest. Došao sam jednom k sebi dok nas je još poprilično delilo od kraja putovanja i za trenutak mi se učinilo da sam u bunilu. Svekoliki okolni predeo blistao je, naime, svetlošću: pruge jarkih boja šarale su nebom: visoko gore, podno zvezda, marširali su talasi grimiznog plamena. S obzirom na stanje ošamućenosti u kome sam bio, proteklo je izvesno vreme pre no što sam shvatio šta se, zapravo, događa. Aurora, koja je znatno blistavija na Merkuru nego na Zemlji, najednom je odlučila da izvede jednu od svojih predstava. Bilo je u tome puno ironije, premda sam je ja tada jedva zapazio. Iako je, naime, izgledalo da svekoliki predeo oko mene plamti, ja sam brzo hitao ka smrti od smrzavanja.

Ipak smo se izvukli, premda se uopšte ne sećam ulaska u brod. Kad sam povratio svest, već smo bili na putu ka Zemlji. No, moje noge ostale su na Merkuru..

Niko ništa nije dugo kazao. A onda pilot baci pogled na svoj hronometar i uzviknu: — Hej! Trebalo je da proverim putanju kojom se krećemo još pre deset minuta! — To je ublažilo napetost i naša uobrazilja brzo se vratila sa Merkura.

Narednih nekoliko minuta pilot je bio zaokupljen uređajima za određenje položaja broda. Prvi svemiroplavci imali su za vodiča jedino zvezde, ali sada je već postojala sva sila radarskih i radio-pomagala. Do petljanja sa prilično pipavim astronomskim metodama dolazilo je jedino na dugim putovanjima, van domašaja zemaljskih stanica.

Posmatrao sam kako pilotovi prsti lete po tastaturi kalkulatora, zavideći mu na izvrsnom umeću, kada se on najednom ukoči nad pultom. A onda, veoma pažljivo, stade da lagano dodiruje dirke, ponovo otpočevši računanje. Odgovor se ubrzo pojavio na displeju i meni je odmah bilo jasno da nešto vraški nije kako treba. Pilot je za trenutak zurio u brojke, kao da nije bio kadar da poveruje u njih. A onda se oslobodi pojaseva koji su ga vezivali za sedišta i hitro se uputi ka najbližem osmatračkom prozoru.

Ja sam bio jedini koji je sve to zapazio: ostali su sada spokojno čitali na svojim ležaljkaama ili pokušavali da malo odremaju. Na nekoliko stopa od mene nalazio se jedan prozor i ja se zaputih tamo. Napolju, u svemiru, stajala je Zemlja, gotovo puna — planeta ka kojoj smo lagano padali.

A onda kao da me je neka ledena ruka stisla oko grudi: za trenutak sam potpuno prestao da dišem. Znao sam da Zemlja već uveliko treba da izgleda veća budući da smo joj se približavali sa orbite bolnice. No, ako me oči nisu varale bila je *manja* nego kada sam je poslednji put video. Ponovo pogledah pilota i izraz njegovog lica potvrdi moje zebnje.

Hitali smo ka otvorenom svemiru.

Deveta glava

HITAC SA MESECA

Zapovedniče Dojl — reče pilot veoma utanjenim glasom. — Molim vas dođite za trenutak.

Zapovednik se promeškolji na svojoj ležaljci.

Do vraga! Samo što sam zadremao!

Izvinite, ali, dogodilo se nešto nepredviđeno. Nalazimo se na orbiti kojom se udaljujemo od Zemlje.

Šta?!

Ovaj uzvik razbudio je sve ostale. Uz silovit trzaj zapovednik se odbaci sa ležaljke i suknu ka kontrolnom pultu. Usledio je brzi razgovor sa snuženim pilotom; a onda zapovednik reče: — Dajte mi najbližu relejnu stanicu. Ja preuzimam.

Šta se dogodilo? — prošaputah Timu Bentonu.

Mislim da znam — reče Tim — ali sačekaj trenutak da se ne bismo istrčavali.

Proteklo je skoro četvrt časa pre no što se neko setio da mi objasni šta je posredi — četvrt časa mahnitog delanja radio poziva, munjevitih proračuna. A onda se Norman Pael, koji baš kao i ja nije imao ništa drugo da radi do da posmatra konačno sažalio na moje neznanje.

Na brod je palo prokletstvo — reče on smrknuto.

Pilotu se omakla jedna navigaciona greška za koju bi pomislio da je nemoguća. Trebalo je da nam smanji brzinu za nula zarez devet milja u sekundi. On je, međutim, tačno za toliko dodao gas i naša se brzina *povećala* u istom obimu. I tako, umesto da padamo ka Zemlji, mi hitamo u svemir.

Čak je i meni bilo teško da zamislim da neko može da počini tako katastrofalnu grešku. Kasnije sam ustanovio da je posredi jedna od onih stvari — kakvo je, na primer, ateriranje aviona sa uvučenim točkovima — koje se zbivaju znatno češće nego što bi se to reklo. U svemirskom brodu na slobodnoj orbiti ni po čemu se ne može odrediti u kom pravcu i kojom brzinom se krećete. Sve se mora zasnivati na uređajima i proračunima, a ako vam se u jednom trenutku od kakvog minusa učini da je plus onda ništa lakše nego upraviti brod u potpuno suprotnom smeru pre no što se uključi pogon.

Razume se, predviđeno je preduzimanje drugih provera da bi se predupredile ovakve omaške. One su međutim ovoga puta zakazale ili ih je

pilot možda prenebregao-. Tek mnogo kasnije ustanovili smo pravi razlog. Istinski krivac bio je zaglavljani ventil za kiseonik, a ne nesrećni pilot. Ja sam bio jedini koji se onesvestio, ali zato ni ostali nisu prošli bez posledica zbog smanjenja kiseonika. To je veoma opasna nezgoda, zato što uopšte ne shvatate da nešto nije u redu s vama. U stvari, kao da ste pijani: može da vam se potkrade sva sila glupih grešaka, a sve vreme imate utisak da besprekorno obavljate posao.

Nije međutim, bilo mnogo od pomoći to što smo ustanovili kako je do nezgode došlo. Sada je valjalo odlučiti šta da se preduzme.

Dodatna brzina koju smo dobili bila je taman dovoljna da nas uvede na odlaznu orbitu. Drugim rečima, kretali smo se tako brzo da nas Zemlja više nije mogla privući natrag. Hitali smo ka svemiru, nekuda s one strane Mesečeve orbite — nećemo znati našu tačnu putanju sve dok nam je HAVOK ne bude izračunao. Zapovednik Dojl poslao je radiom izveštaj o našem položaju i brzini i sada je trebalo da sačekamo na dalja uputstva.

Situacija je bila ozbiljna, ali ne i beznadežna. Na raspolaganju smo još imali zamašnu količinu goriva — zalihe predviđene za pristupanje Unutrašnjoj stanici. Ako ga sada iskoristimo, mogli smo bar sprečiti da ne odletimo od Zemlje, ali u tom slučaju našli bismo se na orbiti koja ne bi prolazila u blizini nijedne svemirske stanice. Ma šta se dogodilo *morali* smo odnekud da pribavimo novo gorivo — i to što je teže moguće. Kratkolinijski brod u kome smo putovali nije uopšte bio projektovan za duge izlete u svemir i sadržao je samo ograničene zalihe kiseonika. Imali smo dovoljno za otprilike stotinu časova: ako nam ne priteknu u pomoć za to vreme onda nam se crno piše..

Neobično, ali iako sam se sada prvi put nalazio u stvarnoj opasnosti, nisam se ni upola toliko plašio kao onda kada nas je šćepao Katbert ili kada je „meteor” probio zid učionice. Ovo je na izvestan način izgledalo drugačije. Imali smo — doslovce! — nekoliko dana fore pre no što se stvarno suočimo s krizom. A i svi smo se silno pouzdali u zapovednika Dojla, tako da smo bili uvereni da će nas on već nekako izvući iz nepritlike.

Iako tada to nikome nije palo na um, svakako je bilo ironije u činjenici da bismo bili sasvim bezbedni da smo se držali *Zvezde Danice*, umesto što smo ultraoprezno odlučili da se vratimo drugim brodom..

Morali smo da sačekamo skoro petnaest minuta pre no što nam je kompjutersko osoblje na Unutrašnjoj stanici izračunato novu orbitu i radiom nas izvestilo o njoj. Zapovednik Dojl iscertao je našu putanju i mi

smo svi stali da mu izvirujemo preko ramena da bismo videli kojim se kursom brod kreće.

Idemo ka Mesecu — reče on, prateći prstom tačkastu liniju. — Proći ćemo njegovu orbitu kroz otprilike četrdeset časova, a bićemo na sasvim maloj udaljenosti od njega, tako da će prilično snažno dejstvovati na nas svojim gravitacionim poljem. Ako budemo pribegli raketnom kočanju, omogućićemo mu da nas zarobi.

Pa to je izvrsna zamisao! Tako ćemo bar prestati da se udaljujemo u svemir.

Zapovednik se zamišljeno počesa po bradi.

Ne znam — reče on. — Zavisi od toga da li na Mesecu trenutno ima brodova koji nam mogu priteći u pomoć.

Zar ne bismo mogli i sami da se spustimo na Mesec blizu neke naseobine? — upita Norman.

Ne bismo. Nemamo dovoljno goriva za spuštanje. A i motori nisu dovoljno snažni: to bi trebalo da znaš.

Norman začuta i kabinu ispuni duga, zamišljena tišina koja je počela da mi ide na živce. Želeo sam da pomognem nekom domišljatom dosetkom, ali teško da je postojala neka bolja od Normanove.

Nevolja je u tome — reče zapovednik konačno — što je u celu stvar upleteno premnogo činilaca. Postoji više *mogućih* rešenja našeg problema. Ono za čim tragamo jeste *najekonomičnije*. Stajace nas čitavo bogatstvo ako budemo morali da tražimo brod s Meseca i to samo da izjednači brzinu s nama i dostavi nam nekoliko tona goriva. To je očigledan, sirov odgovor.

Svi smo odahnuli kada smo doznali da uopšte postoji *neki* odgovor. To je zapravo, bilo sve što sam hteo da čujem. Neko će se već pobrinuti da plati račun.

Najednom se pilotovo lice ozari. Sve do sada sedeo je pokunjeno, uopšte ne uzimajući udela u razgovoru.

Setio sam se! — reče on. — Kako nam to ranije nije palo na pamet! Pa možemo da iskoristimo lanser dole u Hiparhu! On bi bez ikakvih poteškoća mogao da nam dobaci nešto goriva, ako je bar suditi po ovoj karti.

Razgovor je potom živnuo i postao veoma stručan, tako da sam ja ubrzo bio isključen iz njega. Desetak minuta kasnije sveopšta smrknutost u prostoriji stala je da kopni, što mi je stavilo do znanja da se došlo do nekog zadovoljavajućeg rešenja. Kada se rasprava okončala i pošto su obavljani

svi radio-razgovori pozvao sam Tima u jedan ugao i zapretio mu da ću ga gnjaviti sve dok mi tačno ne objasni šta se događa.

Pa, sigurno znaš, Roje — reče on — za lanser iz Hiparha?

Je l' to ona magnetna naprava koja izbacuje rezervoare sa gorivom do raketa što orbitiraju oko Meseca?

Tako je: posredi je elektromagnetni lansirni sistem na tračnicama dugačkim oko pet milja što se pruža s istoka na zapad preko kratera Hiparh. Odabrali su to mesto zato što je blizu središta Mesečevog diska, a i rafinerije goriva nisu odveć daleko. Brod koji čeka da bude opskrbljen gorivom ulazi na orbitu oko Meseca a onda u pravo vreme bivaju izbačeni kontejneri na istu orbitu. Brod mora da pribegne izvesnom manevrisanju pomoću raketa kako bi pristao uz rezervoar, ali to je znatno jevtinije nego da se ceo posao obavlja upućivanjem raketa šta biva s praznim rezervoarima?

Zavisi od lansirne brzine. Ponekad padaju natrag na Mesec: uostalom, ima sasvim dovoljno mesta za to bez ikakve bojazni da će načiniti neku štetu! Ali obično im se daje brzina koja im omogućuje da se odlepe od Meseca, te tako bivaju izgubljeni u svemiru. Tamo napolju, naime, ima još više slobodnog prostora za otpatke..

Shvatam: proći ćemo dovoljno blizu Meseca tako da će moći da izbacc ka nama rezervoar s gorivom.

Da upravo sada vrše proračune. Naša orbita odvešće nas iza Meseca, na oko pet hiljada milja iznad površine. Nastojace da kontejner što tačnije postigne našu brzinu, a ostalo ćemo morati sami da obavimo na vlastiti pogon: to podrazumeva izvesno korišćenje goriva, razume se ali ovo ulaganje i te kako se isplati.

A kad će se sve to dogoditi?

Kroz otprilike četrdeset časova: sad baš čekamo na tačno vreme.

Ja sam po svoj prilici bio jedini kome se ova okolnost dopala, pošto sam se uverio da smo razložno bezbedni. Za ostale je to bilo neprilično traćenje vremena — ali ja ću tako moći da izbliza osmotrim Mesec. Bilo je to znatno više nego što sam se i u snu smeo nadati kada sam krenuo sa Zemlje: Unutrašnja stanica već je izgledala daleko za mnom..

Iz sata u sat Zemlja se smanjivala, a Mesec povećavao na nebu pred nama. Bilo je sasvim malo posla, ako se izuzmu rutinske provere instrumenata i redovni radio-pozivi raznim svemirskim stanicama i bazi na Mesecu. Najveći deo vremena provodili smo u spavanju i igranju karata, ali jednom

mi se ukazala prilika da razgovaram s mamom i tatom na dalekoj Zemlji. Zvučali su malo zabrinuto i ja sam tog časa prvi put shvatio da smo verovatno postali vest dana. Mislim, međutim, da sam im jasno stavio do znanja da uživam i da nema nikakvog razloga za uznemirenje.

Izvršene su sve neophodne pripreme i sada je preostalo samo sačekati da prođemo pokraj Meseca i sretremo se s kontejnerom za gorivo, lako sam često posmatrao Mesec kroz teleskop, kako sa Zemlje tako i sa Unutrašnje stanice, bila je sasvim druga stvar videti velike ravnice i planine golim okom. Sada smo se nalaziti toliko blizu da su se svi veći krateri mogli bez po muke razabrati duž pojasa koji je razdvajao noć od dana. Linija izlaska Sunca upravo je prošla središte diska i dole u Hiparhu gde su nam pripremali spas, bilo je praskozorje. Zatražio sam dopuštenje da se poslužim brodskim teleskopom i uskoro mi je pred oči stao veliki krater.

Izgledalo je da počivam u svemiru na samo petnaest milja iznad Meseca. Hiparh je potpuno ispunjavao vidno polje — bilo je nemoguće obuhvatiti ga jednim pogledom. Sunčeva svetlost koso je padala preko krzavih zidova kratera, tvoreći miljama dugačka jezera mastiljaste senke. Tu tamo, uzdignutiji vrhovi hvatali su prve zrake svitanja, blešteći poput svetionika u tami što je vladala svuda unaokolo.

A onda sam je ugledao: tanušnu prugu svetlosti koja se pružala u besprekorno pravoj liniji preko ravnice optočene tamom. Posmatrao sam reflektore lansirne tračnice, postavljene poput svetiljki duž kakvog važnog puta. Pri tom osvetljenju inženjeri u svemirskim skafandrima sada jamačno proveravaju velike elektromagnete i nastoje da ustanove da se postolje sasvim slobodno kreće po svojim vodicama. Rezervoar s gorivom nalazi se na početku tračnica, već napunjen i spreman da se postavi na postolje kada za to kucne čas. Da je dole bio dan možda bih mogao da vidim i samo lansiranje. Ugledao bih majušnu mrlju kako hita tračnicama, krećući se sve brže i brže kako generatori ulivaju svoju energiju u magnete. Rezervoar će se otisnuti s kraja lansirke brzinom od preko pet hiljada milja na sat — što je previše da bi ga Mesec mogao zadržati u svom gravitacionom okrilju. Budući da se kreće gotovo vodoravno, površina Meseca zakrivljeno će se udaljavati pod njim i kroz tri časa on će na kraju dospeti u svemir — gde će se sresti s nama, ukoliko sve bude u redu.

Mislim da je najupečatljiviji trenutak svekolike moje pustolovine usledio onda kada je brod zašao za Mesec: vlastitim očima sam ugledao predele koji su bili nedostupni ljudskom pogledu sve do pojave raketa. Istina je,

doduše, da sam video mnogo filmova i snimaka naspramne strane Meseca — baš kao Što je istina da se ta polulopta gotovo nije razlikovala od vidljivog pročelja. No uzbuđenje zbog toga nije bilo ništa manje. Na um mi padoše svi oni astronomi koji su proveli živote kartografišući Mesec, a nikada nisu videli predele površnih kojih sam ja sada prolazio. Šta bi oni samo dali da im se ukazala prilika u kojoj sam ja trenutno uživao — i to kao ishod pukog slučaja, bez ikakvog uloženog napora s moje strane!

Gotovo sam potpuno smeo s uma Zemlju kada mi Tim Benton ponovo svrati pažnju na nju. Brzo se spuštala ka lunarnom obzorju: Mesec se dizao da bi je pomračio kako smo se mi kretali našim velikim lukom. Zaslepljujući plavozeleni srp — južna potajna kapa — gotovo odveć svetao da bi se na njemu mogao zadržati pogled, odraz Sunca koji je obrazovao plameno jezero usred Tihog okeana — bio je to moj dom sada udaljen četvrt miliona milja. Posmatrao sam planetu kako zalazi za krzavc, niže vrhove sve dok vidljiva nije ostala jedino slabašna, magličasta ivica, a onda je i to iščezlo. Sunce je i dalje bilo s nama — ali Zemlje je nestalo. Sve do ovog trenutka ona je stalno bila uz nas na nebu, nerazdvojni deo zaleđa stvari. Sada su mi preostali jedino Sunce, Mesec i zvezde.

Kontejner s gorivom već je dobro odmakao na putu ka nama. Bio je lansiran pre jedan sat a preko radija su nas izvestili da se kreće ispravnom orbitom. Gravitaciono polje Meseca zakrivice mu putanju i mi ćemo proći na razdaljini od nekoliko stotina milja od njega. Naš posao tada je bio da izjednačimo brzine pažljivim korišćenjem preostalog goriva, a kada budemo spojili brod i rezervoar — da prepumpamo njegov sadržaj. Posle toga okrenućemo se i uputiti ka matičnoj luci, dok će prazni kontejner nastaviti put svemira pridruživši se konačno ostalom mnoštvu otpadaka koje je kružilo Sunčevim sistemom.

Ali samo pretpostavi — rekoh ja brižno Normanu Paelu—da nas rezervoar direktno pogodi! Uostalom, cela stvar i liči na pucanje iz pištolja u kakvu metu. A ta meta smo *mi*.

Norman se nasmeja.

- Kretaće se sasvim lagano kada bude stigao do nas, a i uhvatićemo ga na radaru kada još bude poprilično daleko. Nema, dakle, opasnosti od sudara. U vreme kada se stvarno bude približio, imaćemo već izjednačene brzine, tako da i ako bude došlo do sudara on neće biti ništa silovitiji od onoga između dve pahulje.

Bilo je to umirujuće premda mi se i dalje nije dopadala zamisao o tom projektilu s Meseca koji sada hita ka nama kroz svemir..

Uhvatili smo signale s kontejnera za gorivo kada ga je od nas delilo još hiljadu milja — ne posredstvom našeg radara doduše, već zahvaljujući sićušnom radio-faru koji su posedovali svi ti projektili da bi se olakšalo njihovo otkrivanje. Posle toga, povukao sam se u stranu dok su zapovednik Dojl i pilot izvodili manevar susreta u svemiru. Bila je to tanana operacija, to navođenje broda da ude na putanju još nevidljivog projektila. Naše zalihe goriva bile su odveć istanjene da bi dopustile premnogo grešaka, tako da se svima oteo veliki uzdah olakšanja kada se zdepasti, blistavi cilindar konačno obreo pokraj nas.

Prebacivanje goriva potrajalo je samo desetak minuta i kada su naše pumpe obavile svoj posao Zemlja je upravo izronila iza Mesečevog paravana. Ličilo je to na dobro znamenje: ponovo smo bili gospodari situacije — a i na vidiku je stajao dom.

Posmatrao sam radarski ekran — zato što tu nikoga nije bilo — kada smo ponovo stavili u pogon motore. Izgledalo je da se prazni kontejner za gorivo, od koga smo se u međuvremenu otkočili, lagano udaljuje iza nas. U stvari, razume se, *mi* smo bili ti koji su uzimali povećavajući branu za povratak u pravcu Zemlje. Kapsula za gorivo nastaviće da hita ka svemiru, odbačena sada pošto je obavila svoj zadatak.

Krajnji domet našeg radara iznosio je oko pet stotina milja i ja sam posmatrao jednu sjajnu tačku koja je predstavljala naš kontejner za gorivo kako se polako udaljava ka rubu ekrana. U blizini nije bilo nijednog drugog objekta koji bi stvarao odjek. U zapremeni svemira kojom su šarali naši radarski snopovi verovatno se nalazilo poprilično meteora, ali oni su bili premali da bi izazvali vidljivi signal. No, ipak je postojalo nešto opčinjavajuće čak i u posmatranju ovog gotovo praznog ekrana — praznog, naime, izuzme li se povremeno iskričenje svetlosti izazvano električnom interferencijom. Posredstvom radara sticao sam uvid u kuglu prečnika hiljadu milja u čijem smo središtu mi putovali. Ništa, bez obzira na veličinu, nije moglo da uđe u tu kuglu, a da ga naši nevidljivi radio-prsti ne otkriju i odmah ne podignu uzbunu.

Sada smo se bezbedno nalazili na kursu, ne udaljujući se više u svemir. Zapovednik Dojl *doneo je* odluku da se ne vratimo pravo na Unutrašnju stanicu, zato što su nam se ozbiljno smanjile zalihe kiseonika. Umesto toga najpre ćemo pristati na jednu od tri relejne stanice, dvadeset dve hiljade

milja iznad Zemlje. Brod je tu mogao biti ponovo opskrbljen pre no što se otisnemo na poslednju etapu našeg putovanja.

Upravo sam hteo da isključim radarski ekran kada zapazih jednu slabašnu iskru svetlosti na krajnjem dometu. Nestala je naredne sekunde, pošto je naš snop prešao na drugo područje svemira; sačekao sam da načini puni krug pitajući se da li mi se samo pričinilo. Da li se u blizini nalazio još jedan svemirski brod? Bilo je sasvim moguće, razume se.

Nije bilo nikakve sumnje — iskra se ponovo pojavila, na istom mestu. Znao sam kako se rukuje kontrolnim uređajima skenera i zaustavio sam kruženje snopa, tako da se on usredsredio na taj daleki odjek. Tek što je ušao u domet od pet stotina milja i kretao se sasvim polako u odnosu *na* nas. Zamišljeno sam ga posmatrao nekoliko sekundi, a onda sam pozvao Tima. Verovatno nije bilo toliko važno da bih time gnjavio zapovednika. No postojala je izvesna mogućnost da je posredi veliki meteor, a oko njih je uvek vredelo pozabaviti se. Meteor sa ovalikim odjekom bio je preveliki da bismo ga poneli kući ali mogli smo da odvalimo komadiće s njega radi uspomene — ukoliko izjednačimo brzine i pristupimo mu, razume se.

Tim je stavio u dejstvo skener čim sam mu prepustio kontrole. Pomislio je da sam ponovo uhvatio naš odbačeni kontejner za gorivo — Što me je naljutilo, budući da je to govorilo o odsustvu poverenja u moju snalažljivost. Ali uskoro je ustanovio da je na sasvim drugom kraju neba i sumnjičavosti je nestalo.

Mora da je posredi svemirski brod — reče on — premda odjek ne izgleda dovoljno snažan za to. Uskoro ćemo ustanoviti: ako je brod, onda će imati radio-far.

Podesio je naš prijemnik na frekvenciju farova, ali ništa se nije čulo. Bilo je nekoliko brodova na većim udaljenostima u drugim delovima neba, ali ništa na tako maloj razdaljini.

U međuvremenu, pridružio nam se Norman i sada je posmatrao preko Timovog ramena.

Ako je meteor — reče on — nadajmo se da je posredi kakva zgodna gromada platine ili nečeg podjednako vrednog. Onda odmah možemo u penziju do kraja života.

Hej! — uzviknuh ja. — Pa ja sam ga pronašao!

Mislim da to nema veze. Ti nisi član posade, a i inače ovde uopšte ne bi trebalo da budeš.

Ne sekiraj se — reče Tim — niko nikada nije pronašao u meteorima ništa drugo do gvožđa, bar ne u nekim zamašnjim količinama. Najviše što možeš očekivati da ćeš tamo naći jeste gromada od nikla i gvožđa koja će verovatno biti toliko tvrda da nećeš da odvališ ni komadić s nje radi uspomene.

U međuvremenu smo izračunali kurs objekta i ustanovili da će proći na razdaljini od dvadeset milja od nas. Ukoliko želimo da uspostavimo kontakt, moraćemo da promenimo našu brzinu za otprilike dve stotine milja na sat — što nije mnogo, ali ćemo na to morati da utrošimo nešto našeg teško pribavljenog goriva, što zapovednik jamačno neće dopustiti ako je posredi samo utaženje naše radoznalosti.

Koliko veliko treba da bude — upitah ja — da bi izazvalo ovako sjajan odjek?

Teško je reći — uzvratil Tim. — Zavisi od toga od čega je sazdano i kako je upravljeno. Jedan svemirski brod *može* da izazove ovako slab signal ako ga vidimo samo s vrha.

Mislim da sam ga našao — reče Norman najednom. — *Nije* posredi meteor. Pogledajte.

U međuvremenu je preduzeo traganje brodskim teleskopom i ja zauzeh njegovo mesto za okularom, stigavši tamo tik pre Tima. Spram zaleđa slabašnih zvezda u svemiru se veoma sporo okretao jedan približno valjkasti objekat blistavo obasjan Sunčevom svetlošću. Bio mi je dovoljan samo jedan pogled da shvatim da je veštačkog porekla. Prateći ga kako pravi puni krug oko svoje ose, zapazio sam daje aerodinamičan i zašiljen na vrhu. Znatno je više ličio na starinsku artiljerijsku granatu nego na modernu raketu. Okolnost da je aerodinamičan značila je da ne može hiti posredi prazan kontejner sa lansera u Hiparhu: tankovi koji su odatle izbacivani bili su obični, zdepasti citindri, budući da aerodinamičnost nije bila ni od kakve koristi na bezvazdušnom Mesecu.

Zapovednik Dojl ostao je dugo uz teleskop kada smo ga pozvali. Konačno, na moju radost, on primeti: — Ma šta daje, bolje da ga osmotrimo i podnesemo izveštaj. Imamo dovoljno goriva, a i potrajeće samo nekoliko minuta.

Naš brod se okrenu u svemiru kada smo počeli da vršimo ispravku kursa. Rakete su stavljene u dejstvo nekoliko sekundi, proverena je naša nova putanja, a onda su ponovo uključene rakete. Posle još nekoliko kraćih uključenja približili smo se na jednu milju od tajanstvenog objekta i stali da

mu se postrance primičemo samo uz blagi potisak bočnih mlaznika. Tokom tog manevrisanja bilo je nemoguće koristiti teleskop, tako da kada sam naredni put ugledao svoje otkriće bilo je udaljeno od našeg prozora svega stotinu jardi i veoma nam se lagano približavalo.

Bilo je veštačko, nema sumnje, a i predstavljalo je nekakvu raketu. Šta je radilo tu, u blizini Meseca, to smo mogli samo da nagađamo — i tako je postavljeno nekoliko pretpostavki. Budući da je bilo dugačko samo desetak stopa posredi je mogla biti jedna od automatskih izviđačkih raketa lansirana u ranim danima svemirskog letenja. Zapovednik Dojl nije to smatrao verovatnim: koliko je on znao, sve su one držane pod nadzorom. Osim toga, izgledalo je da nema radio i televizijske uređaje kakve su ti projektili uvek nosili.

Bilo je jarkocrvene boje — što je, pomislih, neobično za svemir. Nešto je stajalo ispisano na boku — naizgled na engleskom, premda nisam mogao tačno da razaberem na toj razdaljini. Kako se projektil lagano okretao, u vidnom polju pojavilo se jedno crno ustrojstvo na beloj pozadini, ali je nestalo s vidika pre no što sam uspeo da ga odgonetnem. Sačekao sam da se ponovo pojavi: u međuvremenu se mala raketa već prilično približila, tako da ju je sada od nas delilo samo pedeset stopa.

Ne dopada mi se izgled ove stvari — reče Tim Bonton, napola sebi u bradu. — Ta boja, na primer: crveno je znak opasnosti.

Ne ponašaj se kao plašljiva baba — poruga mu se Norman. — Ako je u pitanju bomba ili već tako nešto, onda sigurno ne bi sadržalo upozorenje o svojoj nameni.

A onda se ustrojstvo koje sam prethodno uočio ponovo pojavilo u vidnom polju. Čak i na prvi pogled postojalo je nešto nelagodno i poznato s tim u vezi. Sada više nije bilo nikakve sumnje.

Jasno naslikan na boku projektila što se lagano primicao stajao je simbol smrti: lobanja s dve ukrštene kosti ispod.

Deseta glava

RADEO-SATELIT

Zapovednik Dojl mora da je ugledao to zloslutno upozorenje istog časa kada i mi, jer trenutak kasnije naše rakete nakratko zagremeše. Grimizni projektil polako stade da skreće u stranu i ponovo poče da se udaljuje u svemir. U trenutku kada smo se nalazili na najmanjoj razdaljini ukazala mi se prilika da pročitam reči ispisane ispod lobanje i ukrštenih kostiju — i sve mi je odmah bilo jasno. Tamo je stajalo: UPOZORENJE?

RADIOAKTIVNI OTPACI!

KOMISIJA ZA ATOMSKU ENERGUU

Šteta što sa sobom nemamo Gajgerov brojač — reče zapovednik zamišljeno. — No, sada više ne može da bude odveć opasno, a čini mi se da nismo primili preveliku dozu. Ali ćemo morati da damo krv na analizu kada se vratimo u bazu.

Šta mislite, ser koliko se već nalazi ovde? — upita Norman čekaj da vidim: mislim da su počeli da se oslobađaju opasnih ostataka na ovaj način tokom sedamdesetih godina prošlog veka. Ali stvar nije dugo trajala: svemirske korporacije uskoro su je sprečile! Danas, razume se, umemo da iskoristimo sve nusproizvode atomskih dejstvovanja, ali u ranim danima postojalo je *mnoštvo* radio-izotopa s kojima ljudi naprosto nisu znali šta bi. Jednostavno ih se otarasiti bilo je prilično drastično, a i kratkovido rešenje!

Čuo sam za te kontejnere sa otpacima — reče Tim ali smatrao sam da su svi sakupljeni, a njihov sadržaj zakopan negde na Mesecu.

Kako izgleda, ovaj je izuzetak. Ali i on će se uskoro pridružiti ostalima, čim podnesemo izveštaj o njemu. Dobar posao, Malkolme! Položio si ispit za svemirskog spasioca!

Kompliment mi je prijao, iako sam i dalje pomalo bio zabrinut zbog mogućnosti da smo primili opasnu dozu zračenja raspadajućih izotopa u nebeskom mrtvačkom sanduku. Srećom, pokazalo se da su moje bojazni bile neosnovane — dovoljno smo se brzo udaljili, tako da nije bilo nikakvih posledica.

Takode smo ustanovili, znatno kasnije, istoriju tog zalutalog projektila. Komisija za atomsku energiju i dalje se pomalo stidi te epizode iz svoje povesti, tako da je proteklo izvesno vreme pre no što je obelodanila celu priču. Konačno je priznala da je 1981 na brzinu lansiran jedan kontejner s otpacima koji je trebalo da padne na Mesec, ali do toga nikada nije došlo.

Astronomi su se prilično zabavljali izračunavajući kako se stvar našla na orbiti gde smo je mi otkrili—bila je to zapetljena pripovest u koju su bile upletene gravitacije Zemlje, Sunca i Meseca.

Na ovo skretanje s kursa nismo utrošili mnogo vremena tako da smo kasnili svega nekoliko minuta od plana kada smo ušli na orbitu Relejne stanice dva — one, naime, koja počiva iznad tridesetog stepena istočne geografske dužine, povrh samog srca Afrike. U međuvremenu sam se navikao na prizore neobičnih objekata u svemiru, tako da me prvi pogled na stanicu nimalo nije iznenadio. Sastojala se od ravne, pravougaone rešetke, čija je jedna strana bila okrenuta ka Zemlji. Tu stranu prekrivalo je na stotine malih udubljenih reflektora — fokusirajući sistemi koji su upućivali radio-sigale ka planeti dole, ili ih sabirali pošto stignu s nje.

Oprezno smo se približili i izvršili spajanje sa stražnjim delom stanice. Pilot koji bi brodom prošao s prednje strane izbijao je na zao glas — budući da bi izazvao prekid na hiljade veza zato što bi zaprečio proticanje radio-snopova.

Preko ovih relejnih stanica, naime, išao je celokupan telekomunikacioni saobraćaj planete, a koristila ih je i većina radio-difuznih i televizijskih mreža. Kada sam pažljivije osmotrio, zapazio sam da postoje još dva radio-reflektorska sistema, upravljena ne na Zemlju, već u dva pravca pod uglom od šezdeset stepeni u odnosu na planetu. Preko njih su snopovi išli ka drugim dvema stanicama, tako da su sve tri obrazovale ogroman trougao koji se lagano okretao, uporedo sa Zemljom.

Proveli smo samo dvanaest časova na Relejnoj stanici, dok je naš brod bio podvrgnut tehničkom pregledu i opremljen zalihama. Više nikada nisam video pilota, premda sam kasnije čuo da je delimično oslobođen krivice. Kada smo nastavili prekinuto putovanje, za komandama je sedeo novi kapetan koji se nije pokazao voljnim da priča o sudbini što je snašla njegovog kolegu. Kako je izgledalo, svemirski piloti pripadali su veoma odabranom i ekskluzivnom klubu: nikada se ne bi međusobno ostavili na cedilu, niti bi raspravljali o tuđim pogreškama — bar ne među ljudima izvan svoje branše. Mislim da im se to teško može zameriti budući da je posao koji obavljaju jedan od najodgovornijih koji postoje.

Prostorije za smeštaj ljudi na Relejnoj stanici gotovo da se nisu razlikovale od onih na našoj bazi, tako da neću traćiti vreme na njihovo opisivanje. U svakom slučaju, zadržali smo se kratko da bismo mnogo stigli da vidimo, a svi su bili odveć *zauzeti* da bi imali kada da nas vodaju unaokolo. Ljudi s

televizije zatražili su da jednom nastupimo i opišemo naše pustolovine od časa kada smo napustili bolnicu. Intervju je priređen u improvizovanom studiju, koji je bio toliko mali da u njega nismo svi stali; morali smo stoga da na dati znak tiho ulazimo jedan po jedan: Izgledalo je smešno to što se stvari nisu mogle bolje izvesti ovde, u samom srcu svetske TV mreže. No, s druge strane, nije ni bilo tako rđavo: direktan prenos sa Relejne stanice nipošto nije spadao u svakidašnje događaje.

Takođe smo došli u priliku da malo zavirimo u glavnu kontrolnu prostoriju, premda se bojim da nam to i nije nešto osobito značilo. Sve je bilo prekriveno brojčanicima i raznobojnim svetiljkama, a tu i tamo su sedeli ljudi, gledajući ekrane i okrećući prekidače. Zvučnici su tiho brujali na svim jezicima: kako smo prelazili od jednog do drugog operatora, videli smo načas fudbalsku utakmicu, gudački kvartet, vazdušne trke hokej na ledu umetničku izložbu, lutkarsku predstavu, veliku operu — presek kroz sve vidove svetskih zabava. A sve je to sada zavisilo od ova tri majušna metalna splava, postavljena na visinu od dvadeset dve hiljade milja na nebu. Dok sam gledao *neke* programe koji su bili u toku, pitao sam se da li je sve ovo odista bilo vredno truda..

Svi poslovi koje je obavljala Relejna stanica nipošto se nisu odnosili samo na Zemlju. Ovuda su vodile i međuplanetne linije: ako je Mars hteo da pozove Veneru, ponekad je bilo najzgodnije uputiti poruku preko zemaljskih releja. Slušali smo malo neke od tih poruka — gotovo sve su predstavljale ultrabrzu telegrafiju, tako da nam ništa nisu značile. Budući da je radio-talasima potrebno sedam minuta da premoste bezdan što zjapi čak i medu susednim, najbližim, planetarna, neizvodljiv je razgovor s nekim na drugom svetu. (Izuzetak je jedino Mesec — ali čak se i tu treba gnjaviti s neprijatnim vremenskim razmakom od približno tri sekunde pre no što dobijete odgovor.) Jedina govorna poruka koja je prispela preko veze s Marsom predstavljala je izlaganje nekog radio-komentatora koje je na Zemlji trebalo emitovati preko komercijalne mreže. Raspravljao je o lokalnim političkim prilikama i o prošlogodišnjim prinosima. Sve je to zvučalo prilično dosadno..

Iako sam tu proveo sasvim kratko vreme, jedna stvar vezana za relejne stanice ostavila je na mene veoma upečatljiv utisak. Na svim drugim mestima gde sam bio čovek je mogao pogledati „nadole”, ka Zemlji, i videti je kako se okreće oko svoje ose, donoseći nove kontinente u vidno polje, kako su časovi proticali. Ovde, međutim, takva promena nije postojala.

Zemlja je stajala uvek istom stranom okrenuta ka stanici. Noć i dan su se doduše, smenjivali na planeti ispod — ali pri svakom svitanju i zalasku Sunca stanica se nalazila stalno na istom mestu. Večno je počivala povrh jedne tačke u Ugandi, dve stotine milja od Viktorijinog jezera. Stoga se teško moglo poverovati da se stanica uopšte kreće — premda je, zapravo, kružila oko Zemlje brzinom od preko šest hiljada milja na sat. Ali, razume se, kako joj je bio potreban tačno jedan dan da načini puni krug izgledalo je da se stalno nalazi iznad Afrike — baš kao Sto su i preostale dve stanice počivale povrh suprotnih obala Tihog okeana.

Bio je to samo jedan od pogleda po kojima se cela atmosfera na Relejnjoj postaji sasvim razlikovala od one na Unutrašnjoj stanici. Ljudi su ovde obavljali posao koji ih je držao u stalnom toku sa svim što se zbivalo na Zemlji — a često i pre nego što bi sama Zemlja za to doznala. No, takođe su se nalazili na granicama pravog svemira — jer između njih i Mesečeve orbite više nije bilo ničega. Bila je to neobična situacija i zažalio sam što nisam u prilici da ovde duže ostanem.

No, osim ako ne dođe do novih neprilika, moj izlet u svemir približavao se kraju. Propustio sam, doduše, brod koji je trebalo da me vrati natrag, ali to mi nije pomoglo kako sam se nadao. Prema novom planu, *doznao* sam, prebaciće me na Obitavališnu stanicu, gde ću se ukrcati na redovnu liniju, tako da ću na Zemlju prispeti s putnicima koji se vraćaju kući s Marsa ili Venere.

Naše putovanje do Unutrašnje stanice bilo je sasvim obično i prilično jednolično. Nismo mogli ubediti zapovednika Dojla da nam ispriča još neku priču, a mislim da se on pomalo stideo što je bio toliko pričljiv na početku povratnog putovanja sa Bolničke stanice. Ovoga puta, osim toga nije hteo da rizikuje s pilotom..

Kada je poznati prizor Unutrašnje stanice uplovio u vidno polje, javio nam se utisak da se vraćamo kući. Ništa se bitno nije promenilo: neki brodovi su otišli, drugi su zauzeli njihovo mesto — i to je bilo sve. Ostali pripravnici čekali su nas u vazdušnoj komori — bio je to nezvanični odbor za doček. Pozdravili su uzvikom zapovednika kada je stupio unutra — premda je posle toga bilo mnoštvo prijateljskih pošalica na račun naših mnogobrojnih pustolovina. Činjenica da se *Zvezda Danica* još nalazila kod bolnice bila je povod silnih žalbi, a mi nikako nismo uspevali da na zapovednika Dojla prebacimo svu krivicu za to.

Pretežan deo mog poslednjeg dana na stanici proveo sam u sakupljanu autograma i suvenira. Najbolja uspomena na moj boravak bilo je nešto sasvim neočekivano — predivan mali model stanice, načinjen od plastike, koji su mi poklonili ostali momci. Toliko mi se dopao da mi se jezik naprosto vezao, te tako nisam uspeo da im se zahvalim — ali uveren sam da su shvatili šta sam osećao.

Konačno, sve sam spakovao i valjalo mi je jedino da se nadam da je u okvirima dozvoljene težine prtljaga. Preostalo je još samo jedno opraštanje.

Zapovednik Dojl sedeo je za svojim stolom, baš kao i onda kada sam ga prvi put video. Sada mi međutim, nije izgledao onako strašno, budući da sam ga u međuvremenu upoznao i stekao lepo mišljenje o njemu. Nadao sam se da ga nisam mnogo gnjavio i to sam pokušao da mu kažem. Zapovednik se osmehnuo.

Moglo je biti i gore — reče on. — Sve u svemu, uglavnom nam nisi smetao, premda si umeo da stigneš na neka. ovaj. neočekivana mesta. Pitam se da li da uputim „Svetskom aerotransportu“ račun za dodatno gorivo koje je utrošeno na tebe na našem malom putovanju. Bila bi to prilično lepa svotica.

Zaključio sam da će biti najbolje da ništa ne uzvratim i tako on nastavi, pošto je prethodno malo prebirao po hartijama na stolu.

Nadam se da shvataš. Roje, da se mnoštvo mladića prijavi za posao ovde ali ga malo njih dobije: ispiti i provere odveć su strogi. Ja sam te dobro posmatrao poslednjih nedelja i zapazio sam da se sve bolje snalaziš. Ako odlučiš, kada budeš dostigao potreban uzrast. a to će biti kroz koju godinu, zar ne? ..da se prijaviš, biće mi drago da ti napišem preporuku.

Ovaj. hvala, ser!

Razume se, čekaće te silno učenje i pripremanje. Imao si prilike da vidiš uglavnom odmor i zabavu, a malo teškog rada. Isto tako, nisi morao da sediš ovde mesecima, čekajući da ti istekne smena i pitajući se zašto si uopšte krenuo sa Zemlje.

Ništa nisam imao na to da kažem: jamačno je posredi problem koji je tištio zapovednika više nego bilo kog drugog na stanici.

Levom rukom se otisnuo sa sedišta, ispruživši istovremeno desnu ka meni. Dok smo se rukovali, meni ponovo na um pade naš prvi susret. Kotiko je to sada izgledalo davno! I ja najednom shvatih tog časa da sam gotovo smeo s uma da je zapovednik Dojl bez nogu, iako mi je stajao pred očima svakog dana bio je, naime, savršeno prilagođen svojoj sredini — toliko čak da smo

u poređenju sa njim mi ostali izgledali kao bogalji. Bio je to očigledan nauk o tome šta snaga volje i odlučnost mogu da učine.

Čekalo me je iznenađenje kada sam stigao do vazdušne komore, iako o tome nisam, zapravo, razmišljao, držao sam da će me jedna od uobičajenih teretnih raketa prevesti do Orbitavališne stanice gde ću se ukrcati na brod za Zemlju. Umesto toga, tamo je stajala olupina pod nazivom *Svemirska ševa*, čije su se sidrene veze sporo i labavo njihale. Zapitao sam se šta će naši dični susedi pomisliti kada taj neobičan objekat bude stigao do njihovog praga; jamačno će smatrati, zaključio sam da je čela stvar smišljena da bi ih razgnevila.

Posadu su sačinjavali Tim Benton i Roni Džordan i oni su mi pomogli da pronesem prtljag kroz vazdušnu komoru. Sumnjičavo su zavrtili glavom, videvši koliko komada nosim, i smrknuto me zapitali da li znam koliko košta međuplanetni prevoz robe. Srećom, povratno putovanje ubedljivo je najjevtinije i konačno mi je uspelo da sve prevezem, premda je bilo nekoliko dugih trenutaka natezanja.

Veliki bubanj Orbitavališne stanice, koji se okretao, lagano se širio pred nama: neskladna zbirka kupola i hodnika pod pritiskom, koja je toliko dugo bila moj dom, smanjivala se pozadi. Veoma oprezno Tim je doveo *Ševu* do ose stanice. Nisam tačno mogao da razaberem šta se potom zbilo, ali velike, zglobne ruke pružile su se ka nama i lagano nas privukle, da bi se konačno dve vazdušne komore resko spojile.

Pa, zdravo — reče Ron. — Pretpostavljam da ćemo se ponovo videti.

Nadam se — uzvratih ja, pitajući se da li da pomenem ponudu zapovednika Dojla. — Dođite mi u posetu kada se vratite na Zemlju.

Hvala: vrlo rado. Nadam se da ćeš lepo putovati dole.

Rukovao sam se sa obojicom, osećajući se pri tom prilično jadno. A onda se vrata otvoriše i ja uđoh u leteći hotel koji mi se toliko dana nalazio u susedstvu, ali koji sve do sada nisam bio u prilici da posetim.

Vazdušna komora okončavala se širokim, kružnim hodnikom, a pred njim me je čekao jedan uniformisani stjuard. To mi je smesta dočaralo ambijent ovog mesta: pošto sam prethodno sve sam obavljao, osetio sam se pomalo glupo kada sam mu sada prepustio sav svoj prtljag. A i nisam navikao da mi se obraćaju sa „ser“..

Radoznalo sam posmatrao dok je stjuard pažljivo odlagao moje stvari uza zid hodnika, a onda mi kazao da zauzmem mesto pokraj njega. Potom je usledila slabašna vibracija i ja se setih vožnje u centrifugi prilikom boravka

u bolnici. Ista stvar se zbilja i ovde: hodnik je stao da rotira, izjednačavajući se sa okretanjem stanice, a centrifugalna sila ponovo mi je davala težinu. Tek kada se dva vrtenja potpuno uravnoteže doći ću u priliku da pređem u glavni deo stanice.

Konačno, oglasi se jedno zvonce, što mi je stavilo do znanja da su brzine izjednačene. Sila koja me je lepila za zakrivljeni zid bila je veoma slaba, ali postajaće sve snažnija kako se budem udaljavao od središta stanice, da bi na samom rubu dostigla punu Zemljinu gravitaciju. Nisam se žurio da to ponovo iskusim, poste svih dana provedenih u uslovima bestežinskog stanja.

Hodnik se okončavao jednim vratima koja su, na moje prilično iznenađenje, vodila u kabinu lifta. Usledila je kratkotrajna vožnja tokom koje kao da su se neobične stvari zbile sa okomitim pravcem, a onda su se vrata otvorila i iza njih se pojavila jedna velika dvorana. Gotovo da nisam mogao poverovati da se ne nalazim na Zemlji: ovo je mogao biti foaje nekog luksuznog hotela. Na jednoj strani nalazio se recepcioni pult, oko koga su stajali gosti, raspitujući se za nešto ili upućujući žalbe: uniformisano osoblje vrzvalo se na sve strane: s vremena na vreme neko bi bio pozvan preko razglasnog sistema. Jedino su dugački, graciozni skokovi kojima su se ljudi kretali ukazivali na to da ovde nije posredi Zemlja. A iznad recepcionog pulta stajalo je ispisano krupnim slovima: GRAVITACIJA NA OVOM NIVOU = 1/3 ZEMUINE

Ovo je, shvatio sam, baš prava mera za koloniste sa Marsa koji se vraćaju: verovatno su svi ljudi koji su se trenutno nalazili oko mene poticali sa crvene planete — ili su se pripremali da pođu na nju.

Pošto sam se prijavio, dobio sam malu sobu, taman toliku da u nju stanu krevet, stolica i umivaonik. Bilo je tako neobično ponovo videti vodu koja slobodno teče daje prva stvar koju sam učinio bila da odvrnem slavinu i stanem da posmatram kako se tečnost sakuplja na dnu umivaonika. A onda sam iznenada shvatio da ovde mora biti i kupatila; uz uzvik radosti krenuh da potražim najbliže. Veoma su mi dosadili tuševi i sva ona gnjavaža koja je išla uz njih.

Tako sam otprilike proveo moje prvo veče na Obitavališnoj stanici. Svuda oko mene nalazili su se putnici koji su se vratili s dalekih svetova donoseći priče o neobičnim pustolovinama. Ali oni su mogli sačekati do sutra. Za sada ću se ograničiti na uživanje u jednom od iskustava koje gravitacija

omogućuje — na ležanje u masi vode koja ne pokušava da se pretvori u džinovsku, pokretnu kišnu kap..

Jedanaesta glava

HOTEL „SVETLOST ZVEZDA“

Bilo je „veće“ kada sam stigao na Obitavališnu stanicu. Vreme je ovde usaglašavano sa ciklusom noći i dana koji je bio na snazi dole na Zemlji. Svaka dvadeset četiri časa rasveta bi se prigušila, zavladała bi mukla tišina i gosti su odlazili u postelje. Sa spoljnje strane zidova stanice Sunce je moglo blistati ili je moglo biti pomračeno Zemljom — no, to je bilo potpuno svejedno ovde na ovom svetu širokih, zakrivljenih hodnika, debelih prostirki, blagog osvetljenja i glasova koji su prigušeno šaputali. Mi smo se držali vlastitog vremena i niko nije obraćao pažnju na Sunce.

Nisam baš najbolje spavao prve noći pod ponovnim dejstvom gravitacije, iako sam imao samo trećinu težine na koju sam bio navikao čitav prethodni život. Disanje mi je bilo otežano — a i pohodili su me neprijatni snovi. Izgledalo mi je da se neprekidno penjem uz strmo brdo s velikim tovarom na leđima. Noge su me bolele pluća su mi se naprezala a brdo se pružalo unedogled preda mnom. Ma koliko da se upirao nikako nisam uspevao da se domognem vrha.. Konačno, utonuo sam u san bez snova i ničega se više ne sećam sve dok me jedan stjuard nije probudio s doručkom koji mi je bio poslužen na malom poslužavniku pričvršćenom za moju postelju. Iako sam bio nestrpljiv da što pre krenem u obilazak stanice, ipak sam natenane obedovao — bilo je to novo iskustvo u kome sam hteo da uživam dok se pošteno ne najedem. Već je i sam doručak u postelji predstavljao pravu retkost — a steći tu povlasticu na jednoj svemirskoj stanici, to je tek bilo nešto!

Pošto sam se obukao, dao sam se u istraživanje moje nove sredine. Prva stvar na koju sam se morao navići bila je okolnost da su svi podovi bili zakrivljeni. (Razume se, takođe sam se morao navići na zamisao da podovi *uopšte* postoje, pošto sam toliko dugo bio lišen odrednica „gore“ i „dole“.) Razlog ovome bio je sasvim jednostavan. Sada sam živeo u unutrašnjosti jednog džinovskog cilindra koji se lagano okretao oko svoje ose. Centrifugalna sila — ista ona koja je držala stanicu na nebu — i ovde je dejstvovala, prilepljujući me za stranicu bubnja koji se okretao. Ako biste išli stalno napred obišli biste skroz stanicu i vratili se na mesto odakle ste krenuli. U svakoj tački „gore“ bi se nalazilo u pravcu središnje ose cilindra — što je *značilo* da bi neko ko stoji na samo nekoliko jardi od vas niz zakrivljenost stanice, izgledao nagnut ka vama. No, njima bi se sve činilo

savršeno normalnim i *vi* biste bili ti koji bi bili nagnuti! U prvo vreme to je stvaralo pometnju, ali, kao što je i sa svim ostalim slučaj, i na to biste se uskoro privikli. Projektanti stanice pribegli su nekim domišljatim dekoraterskim trikovima kako bi prikriili ono što se, zapravo, zbiva, tako da je u manjim prostorijama zakrivljenost poda bila odveć mala da bi se mogla zapaziti.

Stanica nije naprosto predstavljala samo jedan cilindar: bilo ih je, u stvari, tri i stajali su jedan u drugome. Kako ste se udaljavali od središta, rastao je osećaj težine. Unutrašnji cilindar predstavljao je nivo s jednom trećinom Zemljine gravitacije, a budući da se nalazio najbliže vazдушnim komorama kod stanične ose uglavnom je bio usredsređen na prijem ili otpremu putnika i njihovog prtljaga. Postojala je izreka da ako dovoljno dugo sedite naspram recepcionog pulta, neizostavno ćete doći u priliku da vidite sve najvažnije ličnosti sa četiri planete..

Oko tog središnjeg cilindra nalazio se prostraniji nivo s dve trećine Zemljine gravitacije. Sa jednog na drugi nivo prelazilo se ili liftovima, ili čudno zakrivljenim stepenicama. Bilo je to neobično iskustvo spuštati se niz te stepenice i u prvi mah sam našao da je potreban popriličan napor volje, budući da još nisam bio čestito priviknut ni na jednu trećinu moje zemaljske težine. Dok sam lagano išao niz stepenice (čvrsto se držeći za rukohvat), osećao sam da neprestano postajem teži. Kada sam stigao do srednjeg nivoa, pokreti su mi postali veoma spori i otežani, tako da mi se činilo da svima moram biti upadljiv. No, uskoro sam se privikao na to osećanje. *Morao* sam, naime, ako sam uopšte želeo da se vratim na Zemlju!

Najveći deo putnika nalazio se na tom nivou s dve trećine Zemljine gravitacije. Gotovo svi su bili na povratku sa Marsa; iako su se međutim, nalazili pod dejstvom normalne Zemljine teže najmanje nekoliko nedelja, koliko je trajalo putovanje sa crvene planete — zahvaljujući okretanju broda kojim su se prevozili — očigledno je bilo da im se ovde osobito ne dopada. Koračali su veoma teturavo i svaki čas su nalazili razne izgovore da odu „gore”, do unutrašnjeg nivoa, gde je sila teže imala istu vrednost kao na Marsu.

Nikada ranije nisam imao priliku da upoznam nekog kolonistu sa Marsa, a oni su me sada smesta očarali. Njihova odeća, njihovi naglasci — sve u vezi s njima — imalo je prizvuk nečeg stranog, čudnovatog, premda je često bilo teško razabrati u čemu se ta neobičnost ogledala. Izgledalo je da se svi znaju po imenu: možda to i nije bilo iznenađujuće posle dugotrajnog

zajedničkog putovanja, ali sam kasnije ustanovio da je isti slučaj i na Marsu. Naseobine su tamo bile još male, tako da su se svi međusobno poznavali. Ustanoviće da su stvari sasvim različite kada se budu vratili na Zemlju..

Osetio sam se pomalo usamljeno među svim tim strancima, a proteklo je izvesno vreme pre no što sam sklopio prva poznanstva. Na nivou s dve trećine Zemljine gravitacije nalazilo se nekoliko malih radnji, gde su se mogle nabaviti stvarčice za toaletu i suveniri, i ja sam upravo bio u jednoj od njih kada mi priđe grupa od troje mladih kolonista. Najstariji među njima bio je jedan mladić otprilike mog uzrasta, a pratile su ga dve devojke, očigledno njegove sestre.

Zdravo — reče on. — *Ti nisi bio na brodu.*

Nisam — uzvratih ja. — Upravo sam stigao s druge polovine stanice.

Kako se zoveš?

Dole na Zemlji, tako otvoreno pitanje moglo bi izgledati kao odraz neotesanosti ili bar nedostatka manira, ali ja sam se u međuvremenu privikao na okolnost da su kolonisti naprosto takvi. Ophodili su se neposredno i otvoreno, nikada se ne razbacujući rečima. Odlučio sam da se i ja ponašam na isti način.

Roj Malkolm. Ko ste vi?

Oh! — reče jedna od devojaka — čitali smo o tebi u brodskim novinama. Leteo si oko Meseca i još mnogo toga.

Bio sam polaskan saznanjem da su čule za mene, ali sam samo slegao ramenima, kao da je to nešto potpuno nevažno. U svakom slučaju, nije bilo mesta da se pravim važan, budući da su oni putovati znatno dalje od mene..

Ja sam Džon Mur — predstavi se mladić — a ovo su moje sestre, Rabi i Mej. Ovo je prvi put da idemo na Zemlju.

Hoćeš da kažeš da ste rođeni na Marsu?

Tako je. Vraćamo se kući zbog koledža.

Zvučalo je čudno čuti taj izraz „vraćamo se kući“ iz usta nekoga ko još nijednom nije kročio na Zemlju. Gotovo sam upitao: „Zar nemate dobre škole na Marsu?“ — ali sam srećom odustao u poslednjem trenutku. Kolonisti su bili veoma osetljivi na kritikovanje vlastite planete, čak i kada to nije učinjeno sa zadnjim namerama. Takođe im se nije dopadala reč „kolonisti“ i nju je stoga valjalo izbegavati u njihovom prisustvu. No s druge strane, nisu se ni sasvim s pravom mogli nazvati „Marsovcima“ zato što je taj naziv trebalo sačuvati za prvobitne žitelje planete.

Tražimo suvenire koje bismo poneli kući — reče Rabi. — Zar ti se ne čini da je plastična astronomska karta prelepa?

Više mi se dopada ovaj isklesani komad meteora uzvratih ja — ali cena mu je baš meteorska.

Koliko imaš? — upita Džon.

Ja prevrnuh sve džepove i na brzinu izračunah. Na moje silno iznenađenje Džon odmah predloži: — Mogu ti pozajmiti ostatak. Vратиćeš mi kada stignemo na Zemlju.

Bio je to moj prvi susret sa iskrenom velikodušnošću koju su svi držali za nešto sasvim obično na Marsu. Nisam mogao da prihvatim ponudu, ali nisam hteo ni da uvredim Džona. Srećom, imao sam dobar izgovor.

Lepo od tebe — rekoh — ali upravo sam se selio da sam već iskoristio svu dopuštenu težinu prtljaga. Time je stvar rešena: naprosto, nisam u prilici da bilo šta više ponesem kući.

Brižno sam sačekao nekoliko trenutaka, strepeći da će mi neko od Murovih ustupiti i malo svog prostora u prtljagu ali mora da su ga i oni već potpuno iskoristili.

Posle toga bilo je neizbežno da me povedu da upoznam gospodu i gospodina Mura. Zatekli smo ih u glavnom salonu kako prelistavaju mnogobrojne novine sa Zemlje. Istog trenutka kada me je ugledala, gospoda Mur je uzviknula: — *šta* ti je to sa odećom? — i ja sam tog trenutka prvi put shvatio da su se posledice života na Unutrašnjoj stanici i te kako videle na mom odelu. pre no što sam uopšte shvatio šta se događa, obukli su mi jedno Džonovo odelo jarke boje. Broj mi je odgovarao, ali zato je kroj bio krajnje upadljiv, premda ovde svakako nije skretao pažnju.

Bilo je toliko tema za razgovor da su časovi koje smo proveli u čekanju na brod protekli izuzetno biro. Život na Marsu predstavljao je u podjednako meri novinu za mene kao i život na Zemlji za Murove. Džon je imao lepu zbirku fotografija koje je sam snimio; snimci su prikazivali unutrašnjost velikih gradova prekrivenih kupolama pod pritiskom kao i pejzaže šarolikih pustinja. Prilično je proputovao i tako došao do nekih uistinu divnih slika predela i života na crvenoj planeti. Bile su toliko dobre da sam mu predložio da ih ponudi ilustrovanim časopisima. Pomalo uvređenim glasom on mi je uzvratio: — Već sam to učinio.

Fotografija koja me je najvećma očarala prikazivala je veliki predeo prekriven vegetacijom — Sirtis Major, kazao mi je Džon. Načinjena je sa prilične visine, a kadrom je obuhvaćena padina jedne prostrane doline. Pre

mного miliona godina kratkovečna Marsova mora počivala su povrhu ove zemlje, tako da su se u njenim stenama još nalazile zaptivene kosti neobičnih morskih stvorenja. Sada se novi život začinjao na planeti: dole, u dolini, velike mašine prekopavale su tle crveno poput cigle, pripremajući teren za koloniste sa Zemlje. U daljini sam uspeo da razaberem jutru takozvanog aerokorova” nedavno zasađenog u pravilno razmeštenim lejama. Kako ova neobična biljka bude rasla, ona će razlagati minerale u tlu i oslobađati kiseonik, tako da će jednoga dana ljudi biti kadri da žive na crvenoj planeti bez maski za disanje.

Gospodin Mur stajao je u prvom planu, dok mu se sa svake strane nalazio po jedan mali Marsovac. Sitna stvorenja držala su ga za prste svojim majušnim šakama sličnim kandžama i netremice su gledala u kameru krupnim, bledim očima. Bilo je nečeg dirljivog u tom prizoru: on kao da je dramatisovao prijateljski kontakt dve rase onako kako to ništa drugo nije moglo učiniti.

Hej! — uzviknuh ja iznenada — pa tata ti ne nosi masku za disanje!

Džon se nasmeja.

Baš sam se pitao kada ćeš to primetiti. Proteći će još podosta vremena pre no što u atmosferi bude dovoljno kiseonika da ga možemo disati, ali neki među nama već mogu da izdrže bez maske nekoliko minuta: naime, pod uslovom da pri tom ne čine ništa što bi nalagalo iole naprezanja.

Kako vam je sa Marsovcima? — upitah ja. — Smatrate li da su jednom imali civilizaciju?

Ne znam za to — uzvрати Džon. — Počesto se, doduše, mogu čuti govorkanja o ruševinama gradova u pustinjama, ali do sada se uvek ispostavljalo da su posredi obmane ili šale. Nema nikakvih nalaza o tome da su se Marsovci ikada razlikovali od onoga što predstavljaju danas. Nisu baš osobito prijateljski nastrojeni, izuzev kad su mladi ali nam ne stvaraju nikakve poteškoće. Odrasli te naprosto prenebregavaju sve dok im se ne nađeš na putu. Uopšte se odlikuju krajnje skromnom ljubopitljivošću.

Negde sam pročitao — rekoh ja — da se pre ponašaju kao inteligentni konji nego kao bilo koja druga životinja sa Zemlje.

Ne bih umeo da ti kažem — uzvрати Džon. — Nikada nisam video nekog konja.

Trgoh se na ovo, a onda mi sinu da je, zapravo, bilo sasvim *malo* životinja koje je Džon video u prirodi. Na zemlji ga čeka puno iznenađenja, znači. šta

ćeš tačno raditi kada stigneš na Zemlju? — upitah Džona. — Mislim, pored toga što ćeš da pohadaš koledž.

Učinio sam sve što sam mogao da se ne osmehnem. Iako sam živio u više zemalja, nisam, zapravo, do sada uspeo da vidim neki zamašniji deo Zemlje, što me je navelo da se zapitam da li Murovi odista shvataju koliko je to velika planeta. Razmere sa kojima su oni računali mora da su se bitno razlikovale od mojih. Mars je mala planeta, a uz to su i ograničena područja na kojima je život moguć. Ukoliko biste sakupili sve oblasti sa vegetacijom, one jedva da bi sačinile kakvu osrednju evropsku državu. A, razume se, još su nesravnjivo manja ona područja koja se nalaze pod kupolama pod pritiskom.

Odlučio sam da ustanovim šta moji novi prijatelji stvarno znaju o Zemlji. — Svakako — rekoh — postoje neka mesta koja biste naročito hteli da posetite.

Oh, da! — uzvratih Rabi. — Želim da vidim neke šume. Ta velika stabla koja imate: ne postoji ništa slično njima na Marsu. Mora da je čudesno šetati pod njihovim krošnjama i posmatrati ptice kako lete unaokolo.

Mi, naime, nemamo ni ptica — dodade Mej prilično čežnjivim glasom. — Vazduh je odveć redak za njih.

Želim da vidim okean — reče Džon. — Voleo bih da odem na jedrenje i ribarenje. Istina je zar ne, da se možete toliko otisnuti na more da se uopšte ne vidi kopno?

Svakako — uzvratih ja.

Rabi blago zadrhta.

Sva ta voda. Bojala bih se. Silno bih se uplašila da se ne izgubim, a i čitala sam da od putovanja brodom čovek postaje užasno bolestan.

Oh — uzvratih ja vedro — već ćeš se navići na to. Razume se, više nema mnogo brodova, osim onih za zabavu. Do pre stotina godina najveći deo svetske trgovine išao je morem, ali je onda glavnu ulogu preuzeo aerotransport. Možeš, međutim, da iznajmiš brodić u priobalnim mestima, kao i da angažuješ ljude koji će upravljati njime.

Ali je li cela stvar *bezbedna*? — nije popuštala Rabi. — Čitala sam da su vaša mora puna užasnih čudovišta koja mogu izroniti i progutati vas.

Sada više nisam mogao da obuzdani smešak.

Nema razloga za brigu — uzvratih. — To se gotovo više ne događa u naše vreme.

A šta je sa kopnenim životinjama? — upita Mej. — Neke među njima prilično su velike, zar ne? Čitala sam o tigrovima i lavovima i *pouzdan*o znam da su opasni. Bojim se da ne sretnem nekog od njih.

Pa pomislih ja čini mi se da ja znam nešto malo više o Marsu nego vi o Zemlji! Upravo sam se spremao da im objasnim kako se tigrovi-ljudožderi ne sreću baš svaki dan u našim gradovima kada spazih kako Rabi kriomice upućuje smešak Džonu — i tog časa shvatih da me oni zapravo, sve vreme zaviljavaju.

Posle toga smo svi zajedno otišli na ručak u jednu veliku trpezariju gde sam se osećao prilično nelagodno. Da bi stvari ispale još gore smetnuo sam s uma da se ponovo nalazimo pod dejstvom sile teže i tako mi se dogodilo da prolijem čašu vode na pod. Kako su međutim, svi to prihvatili sa vedre strane, nisam se mnogo uzrujao: jedina osoba kojoj je to teško palo bio je stjuard koji je morao da obriše lokvu.

Skoro sve preostalo vreme mog kratkog boravka na Obitavališnoj stanici proveo sam sa Murovima. I upravo sam tu, što je bilo prilično iznenađujuće, konačno video nešto što mi je promicalo na svim ostalim putovanjima, lako sam posetio više svemirskih stanica, još nisam imao priliku da vidim neku koja je u izgradnji. Sada smo mogli da steknemo izvrstan uvid u tu operaciju — i to bez gnjavaže sa skafandrima. Obitavališna stanica bila je proširivana i mi smo kroz prozore na kraju nivoa s dve trećine Zemljine gravitacije mogli da pratimo ceo taj očaravajući posao. Bilo je to konačno nešto što sam bez bojazni od zaviljavanja mogao da objašnjavam mojim novim prijateljima: razume se nisam im kazao da bi do pre samo dve nedelje ceo taj prizor bio i za mene podjednako čudan i neobičan.

Činjenica da smo pravili pun krug svakih deset sekundi u prvi mah je delovala pomalo zbunjujuće i devojke su gotovo pozelenele pred prizorom zvezda koje orbitiraju s druge strane prozora. Međutim, zbog potpunog odsustva vibracija lako je bilo zamisliti — baš kao što je to i na Zemlji slučaj — da smo *mi* uistinu nepomični, a da se to zvezde stvarno okreću.

Produžetak stanice i dalje je predstavljao tek masu otvorene rešetkaste konstrukcije, koja je samo delimično bila prekrivena metalnom oplatom. Njeno okretanje još nije započeto, zato što bi to dalju gradnju učinilo nemoguće teškom. U ovom trenutku ona je lebdela na oke pola milje od nas, a uz nju su stajale dve teretne rakete. Kada bude završena, biće lagano dovedena do stanice, da bi potom, posredstvom malih raketnih motora, počela da se okreće oko svoje ose. Čim se dve rotacije budu sasvim

uskladile, doći će do spajanja jedinica — i Obitavališna stanica postaće dvostruko duža. Cela ova operacija prilično će podsećati na spajanje kakve džinovske kopče.

Upravo dok smo posmatrali, ljudi koji su radili na konstrukciji istovarivali su veliku gredu-nosač s jedne od teretnih raketa. Greda je bila dugačka oko četrdeset stopa; iako, razume se, ovde nije imala nikakvu težinu, njena masa i inercija ostale su nepromenjene. Bio je potreban popriličan napor da se ona pokrene — kao i podjednako da se ponovo zaustavi. Osoblje na konstrukciji radilo je u pravim sićušnim svemirskim brodovima — malim cilindrima dugačkim oko deset stopa, opremljenim raketama na nizak pogon i mlaznicama za upravljanje. Snalazili su se u njima zadivljujuće umešno, krećući se napred, bočno, ili se zaustavljajući u mestu. Domišljati mehanizmi za upravljanje i šiljate metalne ruke omogućavale su im da obavljaju sve montažerske zadatke gotovo podjednako lako kao da ih vrše vlastitim rukama.

Ekipom je preko radio-veze upravljao predradnik — ili, kako se to dostojanstvenije nazivalo, kontrolor — u maloj kabini pod pritiskom pričvršćenoj za grede-nosače delimično izgrađene stanice. Dok su se kretali napred-nazad i gore-dole pod njegovim upravljanjem, podsetili su me na jato zlatnih ribica u akvarijumu. I odista, Sunčeva svetlost koja im je blistala na oklopima činila je da neodoljivo podsećaju na kakva podvodna stvorenja.

Greda-nosač je u međuvremenu skinuta s broda koji ju je dovezao s Meseca i dva radnika zakačila su je čakljama i stala da lagano vuku ka stanici. Odveć kasno, kako je meni izgledalo, stavili su u dejstvo svoje jedinice za kočenje. No, između grede i kostura konstrukcije i dalje je bilo dobrih šest inča kada su se zaustavili. Potom se jedan od njih dvojice vratio da pomaže kolegama oko istovarivanja, dok je drugome ostalo da sa gredom-nosačem prevali preostali deo puta i uklopi je u glavni deo konstrukcije. Kako greda nije ležala u sasvim odgovarajućem položaju, on ju je morao i u izvesnoj meri iskositi. Potom je postavio zavrtnje i počeo da ih pričvršćuje. Sve je izgledalo krajnje lako i lišeno bilo kakvog napora — ali bilo mi je jasno da iza te prividne jednostavnosti stoje ogromno umjeće i praksa.

Pre no što dobijete odobrenje da krenete na Zemlju, trebalo je da provedete dvanaest časova u karantinu na nivou s punom Zemljinom gravitacijom — spoljnjem od tri sloja stanica. I tako, ponovo sam se

spustio jednim od onih zakrivljenih stepeništa, pri čemu mi se težina povećavala sa svakim korakom. Kada sam stigao do dna, noge su mi bile sasvim slabe i klecave. Gotovo da nisam mogao poverovati da je *to* normalna gravitaciona sila pod čijim sam dejstvom proveo ceo život.

Murovi su pošli sa mnom i za njih je sve to bio još veći napor. Gravitacija je ovde trostruko nadmašala onu sa njihovog matičnog Marsa i ja sam u dva navrata morao da zadržim Džona kako ne bi pao pošto se nesigurno zateturio pod vlastitom težinom. Treći put mi, međutim, to nije pošlo za rukom i mi smo se obojica našli na podu. Izgledali smo tako ubogo da smo kroz jedan minut počeli da se smejemo jedan drugome zbog izraza na licu, što nam je malo povratilo dobro raspoloženje. Zakratko smo ostali da sedimo na debelom gumenom podu (projektanti stanice dobro su zna gde će ovakav tapacirung biti najpotrebniji!), prikupljajući snagu za novi pokušaj. I odista, više nismo pali. Džona je, međutim prilično ozlojedilo saznanje da su sa ovom nevoljom znatno bolje izlazili nakraj ostali članovi njegove porodice.

Nismo mogli da odemo sa Obitavališne stanice a da ne vidimo jednu od njenih glavnih atrakcija. Nivo sa punom Zemljinom gravitacijom imao je i bazen za plivanje — mali, doduše, ali glas o njemu proneo se celim Sunčevim sistemom.

Znamenit je bio zbog toga što nije bio ravan. Kao što sam objasnio, budući da je gravitacija stanice bila stvarana njenim okretanjem, vertikalna je u svakoj tački pokazivala ka središnjoj osi. Svaka slobodna voda morala je stoga da ima ulubljenu površinu, poprimajući zapravo oblik šupljeg cilindra.

Nismo mogli da odolimo iskušenju i ušli smo u bazen ali ne samo zbog toga što će u vodi gravitacija predstavljati za nas manje opterećenje. Iako sam se u međuvremenu navikao na mnoge neobičnosti u svemiru, naježio sam se kada sam se obreo samo sa glavom iznad površine bazena i kada sam pogledao duž vodene plohe. U jednom pravcu onom koji je bio u poredan sa osom stanice — površina je bila sasvim ravna. Ali u drugom, zakrivljavala se nagore sa obe strane. Na rubu bazena, zapravo, nivo vode bio je iznad moje glave. Izgledalo je da se nalazim u dolji nekog velikog, smrznutog talasa.. Očekivao sam da me voda svakog trenutka preplavi u času kada se površina neumitno bude izravnala. No, to se, razume se, nije dogodilo — zato što je ona već bila „ravna” u ovom neobičnom gravitacionom polju. (Kada sam se vratio na Zemlju, napravio sam priličnu

gužvu pokušavajući da demonstriram ovo dejstvo tako što sam okretao vedro s vodom oko glave, držeći ga vezano na užetu. Ako pokušate isti opit, nastojte bar da ga ne izvodite unutra..) Nismo stigli da se igramo u tom neobičnom bazenu onoliko koliko bi se to meni dopalo, zato što je jednog trenutka zvučnik počeo prigušeno da poziva i meni je bilo jasno da mi vreme ističe. Svi putnici su zamoljeni da provere da li im je prtljag pripremljen i da se okupe u glavnoj dvorani stanice. Kolonisti su, znao sam to, priređivali oproštaj; iako me to nije mnogo zanimalo, najednom me je nešto podstaklo da se i ja pridružim. Posle druženja sa Murovima počeo sam da osećam naklonost prema njima i da znatno bolje razumem njihov pogled na svet.

Kroz nekoliko minuta pristupili smo neupadljivom, malom skupu. To više nisu bili čvrsti, samouvereni pioniri: znali su da će se uskoro razdvojiti i obreti se u jednom neobičnom svetu, među milionima drugih ljudskih bića s potpuno drugačijim načinima života. Svi njihovi pređašnji razgovori o „povratku kući” sada su netragom nestali: ako su i osećali nostalgiju u tom trenutku, ona se odnosila na Mars, a ne na Zemlju.

Dok sam slušao njihova opraštanja i kratke govore, najednom mi ih je bilo veoma žao. A bilo mi je žao i samoga sebe, jer ću kroz nekoliko časova i ja reći zbogom svemiru.

Dvanaesta glava

DUGO SPUŠTANJE KUĆI

Sa Zemlje sam stigao sam — ali sam se kući vraćao u povećem društvu. Na nivou s jednom trećinom Zemljine gravitacije tiskalo se približno pedeset putnika, čekajući na ukrcavanje. Bili su to oni koji će krenuti prvom raketom: ostali kolonisti moraće da sačekaju na potonje letove.

Pre no što smo pošli sa stanice, svi smo dobili po svežanj listova punih uputstava, upozorenja i saveta o uslovima koji vladaju na Zemlji. Razume se, nije bilo potrebe da ja to čitam, ali sam papire ipak uzeo kao još jedan suvenir sa ove posete. Svakako je bilo mudro što su ti listovi podeljeni odmah na početku putovanja kući — budući da će oni potpuno vezati pažnju većine putnika, koji tako neće imati vremena da brinu ni o čemu drugom sve dok se ne budemo spustili.

Razmere vazdušne komore bile su tolike da je u nju moglo stati samo desetak ljudi odjednom, tako da je prošlo prilično vremena dok svi nismo prošli. Kada bi jedna grupa ušla, otpočelo bi okretanje komore u smeru suprotnom dotadašnjem, da bi potom usledilo spajanje sa brodom koji je čekao, pa razdvajanje pošto su se putnici ukrcali, a onda se ceo taj niz operacija ponavljao. Zapitao sam se šta bi se dogodilo ako bi se nešto zaglavilo dok je stanica koja se okreće povezana sa stacionarnim brodom. Verovatno bi brod izvukao deblji kraj — ali bi svakako najgore prošli nesrećnici koji bi se zatekli u vazdušnoj komori! Kasnije sam, međutim, ustanovio da postoji i jedan dodatni pokretni spoj koji je trebalo da posluži upravo pri takvim neprilikama.

Letelica za Zemlju bila je najveći svemirski brod u kome sam se ikada našao. Unutra se nalazila jedna velika kabina za putnike, sa redovima sedišta na kojima je trebalo da ostanemo vezani pojasevima tokom putovanja. Budući da sam imao sreće i da sam se među prvima ukrcao, došao sam u priliku da sednem do prozora. Većina putnika mogla je samo međusobno da se gleda — ili da čita listove koji su im uručeni pre ukrcavanja.

Protekao je skoro puni sat pre no što su se svi smestili i pre no što je utovaren sav prtljag. Potom su nam preko zvučnika saopštili da se pripremimo za poletanje kroz pet minuta. Brod je sada bio potpuno odvojen od stanice i odmakao se od nje nekoliko stotina stopa.

Stalno sam mislio da će povratak na Zemlju predstavljati prilični antiklimaks posle uzbuđenja vezanih za poletanje.

Sada je, istina, postojalo drugačije osećanje nego ranije — ali je posredi i dalje bilo izuzetno iskustvo. Do ovog časa smo, ako već ne izvan domašaja gravitacije, bar putovali toliko brzo našom orbitom da nas Zemlja nikako nije mogla privući dole. Od ovog trenutka, međutim, počecemo da odbacujemo tu brzinu koja nam je pružala bezbednost. Spušćaćemo se sve dok ponovo ne budemo ušli u atmosferu, da bismo potom bili prisiljeni da se zavojitom putanjom zaputimo ka površini. Ukoliko bi ulazak bio pod odveć velikim uglom, naš brod bi naprosto blesnuo preko neba poput meteora i doživeo isti plameni kraj.

Osvrnulo sam se po napetim licima oko mene. Možda su se u glavama kolonista sa Marsa vrzmale iste misli: možda su se pitali šta će zateći i šta će raditi dole na planeti koju su samo retki među njima ranije neposredno videli. Nadao sam se da neće biti mnogo razočaranih.

Tri oštra tona iz zvučnika predstavljala su poslednje upozorenje. Pet sekundi kasnije motori su se blago oglasili, ali su onda brzo stali da pojačavaju snagu do punog potiska. Video sam kako se Obitavališna stanica hitro povlači za nama i kako joj se veliki bubanj koji se okreće smanjuje spram zvezda. A onda, nešto mi se skupilo u grlu kada je pored mene stao da promiče neskladan lavirint greda nosača i komora pod pritiskom koji je predstavljao dom velikog broja mojih prijatelja. Iako je taj gest bio sasvim uzaludan, nisam mogao da odolim da im ne mahnem. Konačno, znali su da sam na ovom brodu i možda su me načas mogli spaziti kroz prozor..

Dva sastavna dela Unutrašnje stanice sada su se brzo udaljavala iza nas i uskoro su nestala sa vidika, zaklonjena velikim krilom letelice. Bilo je teško pojmiti da smo, zapravo, *mi* gubili brzinu, dok se stanica i dalje kretala svojim postojanim tempom. A uporedo sa gubljenjem brzine počecemo da padamo ka Zemlji dugom krivom koja će nas odvesti do druge strane planete pre no što budemo ušli u atmosferu.

Posle iznenađujuće kratkog razdoblja motori su ponovo zamukli. Smanjili smo brzinu koliko je to bilo neophodno, a za ostalo će se pobrinuti gravitacija. Većina putnika dala se u čitanje, ali ja sam odlučio da poslednji put osmotrim zvezde čiji sjaj nije prigušivala atmosfera. Bila je to takođe moja poslednja prilika da iskusim bestežinsko stanje, ali ona je propala zato što nisam mogao da napustim sedište. Pokušao sam to da učinim, doduše, ali me je stjuard odmah vratio na mesto.

Brod je sada bio upravljn u smeru *suprotnom* od onoga kojim se kretao svojom orbitom i trebalo ga je okrenuti za sto osamdeset stepeni kako bi čeonim delom ušao u atmosferu. Bilo je sasvim dovoljno vremena da se izvede ovaj manevar i pilot je to učinio natenane, pomoću upravljačkih mlaznika na niski pogon sa vrhova krila. Sa mesta gde sam sedeo mogao sam da vidim kratke stubove magle kako izbijaju iz izduvnih cevi, a onda su zvezde stale da se sasvim polako okreću oko nas. Proteklo je dobrih deset minuta pre no što se ovo kretanje okončalo i sada je čeonu deo broda stajao okrenut ka istoku.

'Još smo se nalazili gotovo pet stotina milja iznad polutara krećući se brzinom od približno osamnaest hiljada milja na čas. Ali ipak smo već tagano ponirali ka Zemlji: kroz trideset minuta prvi put ćemo se susresti sa atmosferom.

Džon je sedeo pored mene, što mi je pružilo priliku da se malo razmećem svojim znanjem geografije.

Ono dole je Tihi okean — rekoh ja. A onda me nešto nagna da dodam, iako to nije bilo odveć taktično: — Mogao bi da zaroniš ceo Mars u njega, a da se uopšte ne približi nijednoj obali.

Džon je, međutim, bio suviše opčinjen velikim prostranstvom vode, tako da ga ova opaska nije pogodila. To uistinu mora da je bio izuzetan prizor za svakoga ko je poticao sa Marsa lišenog mora. Na crvenoj planeti nije bilo čak ni stalnih jezera — tek nekoliko plitkih bazena koji su se obrazovali tokom leta oko otapajućih ledenih kapa. A sada je pred Džonovim očima stajala voda koja se u svim pravcima pružala unedogled, prošarana tek tu i tamo retkim mrljama kopna.

Gledaj! — rekoh — pravo napred! Pojavljuje se obala Južne Amerike. Sada smo na visini od najviše dve stotine milja.

Brod je i dalje u mukloj tišini ponirao ka Zemlji, dok je okean promicao za nama. Svako ko je iole bio u prilici da gleda kroz prozor više nije čitao. Bilo mi je veoma žao putnika u sredini kabine koji nikako nisu mogli da posmatraju približavanje površine.

Obala Južne Amerike minula je za svega nekoliko sekundi i pred nama su se sada prostirale ogromne džungle Amazona. *Tu* se nahodio život u takvim razmerama koje su bile nedostupne Marsu, možda čak i u danima njegove mladosti. Hiljade kvadratnih milja guste prašume, neprobrojeni potoci i reke — sve je to promicalo pod nama tako brzo da čim biste zapazili neku pojedinost, ona bi već nestala sa vidika.

A onda je velika reka stala da se širi kako smo napredovali povrh nje. Približavali smo se Atlantiku, koji je već trebalo da se vidi, ali su ga očigledno skrivale magle. Kada smo prošli iznad ušća Amazona, zapazio sam da dole besni velika oluja. S vremena na vreme blistave munje zaigrale bi preko oblaka: bilo je krajnje neobično posmatrati taj prizor u mukloj tišini dok smo promicali povrh njega.

Tropska oluja — objasnih Džonu. — Imate li nešto slično na Marsu?

Ne sa kišom, razume se — uzvрати on. — Ali ponekad se podižu prilično nezgodne peščane oluje u pustinjama. A video sam i munje jednom. ili dva puta.

Šta, bez kišnih oblaka?—upitah ja.

Oh, da: dolazi do naelektrisavanja peska. ne odveć često, ali *ipak* se događa.

Oluja je u međuvremenu ostala daleko za nama i svuda unaokolo prostirao se Atlantik, gladak na večernjem Suncu. Nismo, međutim, još dugo bili u prilici da ga posmatramo — jer ispred se pružala tama. Približavali smo se noćnoj strani planete i na obzorju sam ugledao pojas senke koji se brao primicao kako smo hitali u sumrak. Bilo je nečeg jezivog u tom strmoglavom zaranjanju u zastor tame. Nasred Atlantika izgubili smo Sunce i skoro istog trenutka začuli smo prve šapate vazduha duž trupa broda.

Bio je to utvaran zvuk od koga mi se kosa pomalo digla na potiljku. Posle tišine svemira bilo kakav zvuk izgledao je krajnje nepriličan. Ali postojano se pojačavao, kako su minuti prolazili, rastući od slabašnog, dalekog jecanja do visokog urlika. Još smo se nalazili na visini od preko pedeset milja, ali pri brzini kojom smo putovali čak se i neverovatno retka atmosfera protivila dok smo je parali.

No, dejstvo je bilo uzajamno: i ona je delovala na brod, usporavajući ga. Pojasevi su nas slabašno, ali sve jače stezali: usporenje je nastojalo da nas izbaci iz sedišta. Bilo je isto kao da smo sedeli u kolima pri postepenom kočenju. Ali u našem slučaju kočenje će potrajati dva sata i mi ćemo napraviti još jedan krug oko sveta pre no što se konačno budemo zaustavili..

Više se nismo nalazili u svemirskom brodu, već u vazduhoplovu. U gotovo potpunoj tami — nije bilo Meseca — prešli smo iznad Afrike i Indijskog okeana. Okolnost da smo hitali kroz noć, putujući povrh nevidljive Zemlje brzinom od mnogo hiljada milja na sat, činila je ceo doživljaj još upečatljivijim. Prigušen krik gornje atmosfere pretvorio se u postojano

akustičko zaleđe našeg leta: nije postajalo ni bučnije ni tiše kako su minuti proticali.

Pogled mi je bio uprt u tamu kada sam najednom pod sobom ugledao slabašan crveni sjaj. U prvi mah, zato što nije postojalo osećanje perspektive ili udaljenosti, učinilo mi se da je to rumenilo na neizmernoj udaljenosti pod brodom i nikako nisam mogao zamisliti šta bi moglo biti posredi.

Ogroman šumski požar, možda — ali sada smo već, nesumnjivo, opet iznad okeana. A onda shvatih, uz iznenađenje od koga sam gotovo poskočio sa sedišta, da taj zloslutni crveni sjaj potiče sa našeg krila.. Toplota izazvana našim prolaskom kroz atmosferu zaodnela ga je rumenim usijanjem.

Nekoliko sekundi sam netremice posmatrao taj uznemirujući prizor pre no što sam shvatio da je ipak sve u redu. Sva naša zastrašujuća energija kretanja pretvarala se u toplotu — premda uopšte nisam shvatio *koliko* će, zapravo, toplote biti stvoreno. Sjaj se, naime, pojačavao na moje oči: kada sam priljubio lice uz prozor mogao sam da vidim deo prednje ivice, a on je mestimično već bio jarkožut. Pitao sam se da li su i ostali putnici to zapazili — ili su im možda mali listovi, koje ja nisam mario da pročitam, već kazali da nema razloga za zabrinutost.

Bilo mi je milo kada smo ponovo izbili na dnevnu stranu, pozdravivši zoru iznad Tihog okeana. Sjaj sa krila više se nije video i tako je prestao da me brine. Osim toga, sve drugo bacio je u zasenak uistinu raskošan izlazak Sunca kome smo se približavali brzinom od približno deset hiljada milja na sat. Sa Unutrašnje stanice često sam posmatrao svanuća i smiraje dana kako prelaze preko Zemlje. Ali tamo gore bio sam izdvojen, nisam predstavljao deo samog prizora. Sada sam se, pak ponovo nalazio u atmosferi i te čudesne boje stajale su svuda oko mene.

Već smo načinili jedan puni krug oko Zemlje, pri čemu nam se brzina smanjila za više od polovinu. Ovoga puta potrajalo je znatno duže pre no što su se brazilske džungle pojavile na vidiku i sada su sporije promicale. Na području ušća Amazona oluja je i dalje besnela, na maloj razdaljini pod nama, u času kada smo se otisnuli na poslednji prelazak preko južnog Atlantika.

Ponovo se spustila noć i u tami oko broda opet je postalo upadljivo krilo rumenog sjaja. Sada je izgledalo još toplije, ali možda sam se ja već navikao na njega, tako da me prizor više nije zabrinjavao. Bili smo gotovo stigli — na poslednjoj etapi našeg putovanja. U međuvremenu smo sigurno

izgubili toliko na brzini da se sada verovatno nismo kretali brže od mnogih normalnih vazduhoplova.

Mnoštvo svetla duž obale istočne Afrike stavilo nam je do znanja da se ponovo zapućujemo preko Indijskog okeana. Poželeo sam da se nalazim u kontrolnoj kabini i da posmatram pripreme za pristupanje kosmodromu. Pilot je već svakako uhvatio navodne signale radio-farova i sada se drži njihovog snopa, krećući se i dalje velikom brzinom, ali saglasno brižljivo pripremljenom programu. Kada budemo stigli do Nove Gvineje, brzina će nam gotovo potpuno biti utrošena. Naš brod sada nije predstavljao ništa više od velike jedrilice koja leti noćnim nebom, koristeći poslednje ostatke inercije.

Tok misli prekide mi glas iz zvučnika.

Pilot putnicima. Predviđamo spuštanje kroz dvadeset minuta.

Čak i bez ovog upozorenja mogao sam da razaberem da će nam se let uskoro okončati. Urlik vetra s druge strane trupa spustio se do piska, a usledila je i jedva primetna promena pravca kada se brod nagnuo nadole. A najupadljivije znamenje bilo je brzo prituljivanje rumenog sjaja s druge strane prozora. Preostalo je još samo nekoliko zagasitih mrlja, blizu prednje ivice krila, ali je kroz svega nekoliko minuta i njih nestalo.

Još je bila noć kada smo preleteli iznad Sumatre i Bornea. S vremena na vreme svetla brodova i gradova zakratko bi zatreptala i ostala za nama — veoma sporo sada, doduše, u poređenju sa onim vrtoglavim promicanjem prilikom prethodnog kruga. U čestim razmacima preko zvučnika su stizala obaveštenja o našoj brzini i položaju. Brzina putovanja bila nam je ispod hiljadu milja na sat kada smo prešli iznad gušće tame koja je krila obalu Nove Gvineje.

— Evo nas! — prošaputah Džonu. Brod se malo nagnuo, a pod krilom se sada pružalo veliko sazvežde svetla. Signalna raketa vinula se u sporom, blagom luku i rasprsnula se grimiznim plamenom. U tom kratkotrajnom blesku spazio sam začas prizor belih planinskih vrhova koji su okruživali kosmodrom i zapitao sam se koliku, u stvari, marginu visine imamo. Bilo bi odista veoma ironično da doživimo nesreću na poslednjih nekoliko milja pošto smo prethodno prevalili svu onu razdaljinu.

Uopšte nisam uspeo da razaberem trenutak kada smo dodirnuli tle budući da je spuštanje bilo besprekorno izvedeno. U jednom času još smo bili u vazduhu, a već u narednom svetla piste stala su da brzo promiču dok se brod polako zaustavljao. Sedeo sam sasvim mirno na sedištu, pokušavajući

da shvatim da se ponovo nalazim na Zemlji. A onda sam pogledao Džona. Sudeći po njegovom izrazu lica on je u to teško mogao da poveruje.

Pojavio se stjuard koji je pomagao ljudima da otkače pojaseve i davao im poslednje savete. Bacivši pogled po pomalo smetenim posetiocima, nisam mogao da prigušim izvesno osećanje nadmoćnosti. Ja sam znao šta me na Zemlji čeka, ali za njih je sve to bilo novo i strano. Takođe mora da su shvatali da se sad konačno nalaze pod punim dejstvom Zemljine gravitacije — i da u tom pogledu baš ništa ne mogu da učine sve dok se ponovo ne budu obreli u svemiru.

Kako smo bili prvi koji su ušli u brod, sada smo iz njega izišli poslednji. Pomogao sam Džonu da ponese prtljag koji je uzeo sa sobom, budući da mu očigledno nije bilo lako i da je želeo da ima bar jednu slobodnu ruku kako bi se negde mogao uhvatiti.

Ništa se ne boj! — rekoh ja. — Uskoro ćeš skakutati baš kao što si to činio i na Marsu.

Nadam se da si u pravu — uzvрати on smrknuo. — Sada se, međutim, osećam kao bogalj koji je izgubio štuke.

Gospođa i gospodin Mur, zapazio sam, imali su izraz neumoljive odlučnosti dok su pažljivo koračali ka vazdušnoj komori. Ako su i žalili što nisu na Marsu, to su valjano krili u sebi. Isti je slučaj bio i s devojkama, koje je gravitacija zbog nečega manje zabrinjavala nego sve nas ostale.

Izišli smo iz senke pod velikim krilom i lica nam zapahnu redak planinski vazduh. Bio je prilično topao — što je bilo iznenađujuće, budući da je bila noć i da smo se nalazili na velikoj nadmorskoj visini. A onda sam shvatio da je krilo iznad nas još toplo — možda čak toliko da se nije smelo dodirnuti, iako se više nije sjajilo od usijanja.

Lagano smo krenuli od broda ka vozilima koja su nas čekala. Pre no što sam ušao u autobus koji će nas prevesti do pristanišnih zgrada, podigao sam još jednom pogled ka zvezdanom nebu koje je nakratko bilo moj dom — i koje će, čvrsto sam odlučio, to ponovo biti. Visoko gore u senci Zemlje, upravljajući saobraćajem što teče s jednog sveta na drugi, nalazili su se zapovednik Dojl, Tim Benton, Roni Džordan, Norman Pael i svi ostali s kojima sam se sprijateljio prilikom posete Unutrašnjoj stanici. Setio sam se obećanja zapovednika Dojla i zapitao sam se koliko će vremena proteći pre no što ga podsetim na to..

Džon Mur je strpljivo čekao iza mene, čvrsto stežući kvaku na vratima autobusa. Video je kako posmatram nebeski svod i takođe je tamo upravio

pogled.

Nećeš moći da vidiš stanicu — rekoh ja. — Pomračena jc.

Džon ništa nije odgovorio i ja tog časa spazih da on gleda ka istoku gde su se povrh obzorja pojavile prve rumeni praskozorja. Visoko spram mnoštva neznanih južnih zvezda stajalo je nešto što nisam prepoznao — jedan blistavi, crveni svetionik, najsjajnije telo na nebu.

Moj dom — reče Džon prigušenim, tužnim glasom.

Upravio sam pogled ka tom treperavom svetlu i prisetio se slika koje mi je Džon pokazao, kao i priča koje mi je ispričao. Gore su se prostirale velike, raznobojne pustinje, stara morska korita koja je čovek ponovo oživljavao, mali Marsovci koji su mogli, ili možda nisu mogli, pripadati jednoj rasi što je bila drevnija od svih naših tog časa sam shvatio da ću, ipak, morati da razočaram zapovednika Dojla. Svemirske stanice sada su se nalazile odveć blizu domu da bi me mogle zadovoljiti — moju maštu zarobio je taj mali, crveni svet, što se odvažno sjajio spram zvezda. Kada se ponovo budem otisnuo u svemir, Unutrašnja stanica biće samo prvi miljokaz na mom putu što vodi sa Zemlje.

Table of Contents

OSTRVA NA NEBU

Prva glava

Druga glava

Treća glava

Četvrta glava

Peta glava

Šesta glava

Sedma glava

Osma glava

Deveta glava

Deseta glava

Jedanaesta glava

Dvanaesta glava